

YÖN
HAFTALIK GAZETE

**1965 mutlu
bir yıl olsun**

TÜSTAV

OKUYUCUDAN YÖNE

YÖN Yası İşleri Müdürlüğüne

Kıymetli derginizin devamlı okuyucusuyum. Anayasamızın demokratik esasları ile, insan hakları ile fikir özgürlüğü esprisini asla bağdaşmayan ve Musolini faşizminin kanunumuza düşen korkunç gölgesi 141-142 maddeler hakkında aştığımız azimli mücadele vatanımızda gerçek özgürlüğü yerleştirecek şekilde yankılar uyardırıştır.

Açık oturumda tanınmış ceza otoritelerinin serd ettiği mütalâa lardan da anlaşılacağı üzere sözü geçen maddelerin fikir hürriyeti ile ve Anayasamızın 8-11-20 inci maddeleri ile çelişen imkân yoktur. Bunun aksini iddâ ve ifade edecek haysiyetli bir ceza otoritesi bulunamaz.

Benim asıl değinmek istediğim

husus ise bu korkunç faşist zihniyetin ceza kanunumuzdaki yer yer savcılar ve mahkemeler elinde işletilen maddelerinin farklı tatbikatıdır.

Ceza hukukunda aranan sarif, kesin ifadelerden mahrum olan bu maddeler İstanbul'da başka, Ankara'da başka ve mesela KUTAHYA'da başka şekil ve şartlarla tatbik edilmektedir. Adalet bakanı ne kadar savcılar kanunları tatbik için iş başındadır diye teminat verirse versin kanun aynı ölçüler içinde tatbik edilmekten uzaktır.

Ben 142/4 den 1 yıla mahkûm edildim. Halen dava dosyası temyiz 1: Ceza dairesinde 26/Şubat/1965 de mürafaası görüşülecektir. Dosyam tetkik edilirse görülecektir ki: Mahkûmiyetime, evvelce Sosyalist parti üyesi olmam, sosyalist bir idareyi arzu etmem, Cezair, Mısır, Irak, Suriye gibi komşu ülke rejimlerinin komünist

olduğunu kabul etmemem, Cezair Miliyetçilerine sempati ifade ve Fransızları takbih etmem, Amerikan füze rampaları ile Türkiye'deki Amerikan siyasetini takbih etmem Washington'dan istenilen herşeyi olduğu gibi kabul ederek bağımsızlığımızı yitirmek tehlikesinden bahs etmem ve benzeri sebeplerden mahkûm edildim. Keza iddianame baştan ayağa sosyalizmi bir komünist paravanası olarak takbihle başlayıp toprak reformu isteği ve yukarıda saydığım devletlere sempati ile Amerika'ya antipatyi Komünist olduğumun sübut delilleri saymış ve önce 142/1 den ihtilaf unsuru olmadığını için de sanki 142/4 de aynı unsur aranması lazım değilmiş gibi daha birçok kanunusuz ve usul dışı davranışlarla mahkûmiyet karar vermiştir. Bu kanun-suzluklar hakkında temyiz layihamda ve Yüksek Hakimler Kurulu Başkanlığına yaptığım 31/ Temmuz/1964 tarihli şikâyet dilekçemle Adalet Bakanlığına 25/ Eylül/1964 tarihli şikâyet dilekçesinde geniş bilgi vardır. Yalnız kısaca en bariz bir kanunusuzluğu zikredeyim. Hakkımda red ettiği ve bu hususu zapta geçirttiğim heyet red yerinde değildir diyerek karar vermiştir. Derginizi alâkadar olmak arzu edersem elimde mevcut dosyayı göndermeye amadeyim.

Samimiyetsiz ve hürriyet ve demokrasi anlayışı ile bağdaşması imkânsız bu maddeler mevcut oldukça hiçbir hükümet ve meclis demokrasiye ve Anayasaya samimi bağlıktan bahs edemez. Etsede insanın olmaz. Vatandaş az da olsa sağ duygusu ile bunu tesbitten aciz değildir. Alâkadarları geçekten Anayasaya bağlılıklarını ispatsız çağırarak ekli çağırmanın der gününde yayınlamasının teminini rica ederim. Saygılarımla.

İzzet MUSTAFAOĞLU
Ceza Evinde Siyasî Tutuklu
KUTAHYA

Özel Teşebbüsün yüksek okulları

Yüksek okulların özel teşebbüs için kârli bir yatırım alanı olduğu anlaşılıyor olacak ki, bu yıl çeşitli meslek kollarında çok sayıda yenileri açıldı. Önceleri bu davranışın yaratılacağı sanılmış ise de kısa zamanda düşündürücü ve hattâ endişe verici bir durum alacakları ortaya çıkmıştır.

Yüksek okulu özel teşebbüs ile karşı çıkışlar öğrenci kuruluşlarından olmuştur. Her ne kadar bu çıkış, konunun değişik yönlerden tartışılması şeklinde belirmiş ise de, gene de dikkatleri olay üzerine çekmesi bakımından etkili olmuştur.

Binlerce aday arasında başarı gösterip, devlet üniversitelerinde okuma imkânını kazananlar, karşılığında para gücü ile diploma alacakları görünce hakk olarak seslerini yükselttiler. Bu arada öğretim üyelerinin durumlarına da dokundular.

Bugün için her üniversitenin yılda Devlete 5000 liradan aşmaya mal olduğunu sanmıyoruz. Hal böyle iken özel okullarda 5000 lira yıllık ücretle öğrenci okutulabileceği ilk bakışta özel sektörün devletçiliğe üstünlüğünü akla getirebilir.

Bu konunun çeşitli yönlerden değerlendirilmesi, fayda ve zararlarının belirtilmesi, özel yüksek okulların geleceğine ışık tutulması gerektirir. Bu gaye ile değişik görüşlerin ortaya çıkması olumlu bir sonuca varılmasını sağlayabilir.

SOSYAL ADALETE AYKIRILIK

Parah yüksek okullar, bazılarında 3-5 öze burs sağlanmasına rağmen, önce sosyal adaletsizliği arttıran birer kuruluş olmaktadırlar. Sosyal adaleti gerçekleştirmek

Ben sadece gülüyorum

Herif harç çekiyor on liraya
Yedi kat apartmana
İniyor çıkıyor öksüre taksıra
Ben buna gülüyorum.

Herif otuz lira alıyor
Tık tak tık tak
Sola soluna
Ben buna gülüyorum.

Hizmetçi kahve pişirir az şekerli
Yenice sigarası içiyor
Herifin karısı
Ben buna gülüyorum.

Tarılada çalışır çalışkan
Bir köylü kadını
Akşama çorba içer
Ben buna gülüyorum.

Herif nişan almış nutuk atıyor
Sıra sıra kayalara
Gün doğdu çarıkliya parıl parıl
Ben buna gülüyorum.

Çırcırlak meşelğin çobanı
Serilmiş kestane dibine
Aç anam avradım
Ben buna gülüyorum.

Müşkürelî Başaran

tirmek zorunda olan ve sosyal devlet niteliği Anayasada belirtilen İdarenin, sadece bu nedenle özel yüksek okulların açılmasına karşı olmasın gerektirdi. Ancak, o zaman aynı imkânları Devletin yaratması da şart olurdu. Devlet bunu yapması mümkün iken yapmamış ve özel teşebbüsü ne olursa olsun desteklemek gayretinden ayrılmamıştır.

Özel okullar sadece para ile çocuklara açık olduğundan, dar gelirli ve yoksulların, tüm yüksek öğrenim için yeterli olan azalacaktır. Düne kadar, dahi eğitim yönünden mevcut olan eşitsizlik bu defa dar gelirli a'eyhine iyice belirli bir hal almaktadır.

YETERLİ ÖĞRETİM ÜYESİ

Yüksek okul ilanlarında öğretim kadrosunun açıklanmasına özel dikkat edilmektedir. Gerçekten, bu okullarda görev alan öğretim üyelerinin, öğrencilerin yetişmelerini için yeterli olduklarını kabul etmek zorundayız. Çoğunlukla üniversite kadrolarında bulunmaları da bu yargının nedeni olarak gösterilebilir. Bu duruma rağmen gene de özel okullarda ders vermeyi kabul eden öğretim üyelerini haksız bulanlar vardır. Bu şekilde düşünölenlere katılacağımız dayanaklar şöyle olabilir:

1 - Düne kadar devlet üniversitelerinde göce tedrisatı yapılmaya başlandı. Öğretim üyesi azlığı öne sürülürken, aşağı yukarı aynı kadro, hem de devlet üniversitelerinin ders saatleri dahilinde, özel okulların ihtiyacını karşılayabilmektedir. Şu halde önemli olan öğretici azlığı değil, belki onlara verilmesi mümkün olan ücretin miktarıdır.

2 - Üniversitedeki görevinden ayrı olarak yüksek okullarda da ders vermeyi kabul eden öğretim üyelerinin, öğretmenlik gereklerini yeterli kadar yapıp yapamayacakları da düşünölmeye değer. Bizde esasen düşük olan öğrenci-öğretici oranı, şimdi daha da düşecektir. Bir öğretim üyesinin

öğrenci başına ayırması gereken ders saatinin belirli bir ölçüden aşağıya düşmesi, öğrencilerin elinde o'maksızın, öğrencilerin yetişmesini ters yönde etkileyecektir.

3 - Üniversitelerimizde esasen yetersiz durumda olan araştırma çalışmaları ve bilimsel yayınlar, zamanın bir kısmının özel okullara ayrılması sonucunda iyice azalacaktır.

Bunlara ilâve olarak özel okullardaki tesis, ders aracı, laboratuvar gibi öğretim teçhizatının devlet okulları ölçüsünde olmadığı ve olamayacağı düşünölsünce, bu okullarda okuyanların yetişme imkânsızlıkları tamamen ortaya çıkacaktır.

Ergun UNARAN
Mimar - İzmir

Sağcılarının durumu

Mecmuanızı zevk ve ibretle devamlı olarak takip etmekteyim. Bu arada gözemediğim, benim için meçhul olan bir cihetin tenvirini rica ederim.

Memleketimizde so'cu ve sağcı basın diye bir gruplaşma mevcuttur, solcu edebildüğüm, Yön ve Sosyal Adalet dergileri ile Sosyal Yayınlar v.s'nin bu sahada yayınladıkları tercüme, Hepsini ciddi, ilmi, tatmin edici, insan zekasını ve haysiyetine yakışır yazıdır. Buna mukabil şimdiye kadar sağcı denilen gruptan, kalırsın, yokolsun, gibi ipe sapa gelmez laflardan, hattâ bazı ufak gazetelerin iğrenç çirkin ve ah'ak mefhumundan yoksun manşetlerinden başka mukabil bir hareket gözemedim. Acaba bizde veya diğer memleketlerde de sağcı grup ciddi ve ilmi bir etüdü yok mudur, yoksa bizim memleketteki politika hakkabazları bu sahada pek mi yaya?

Rahmi Gülereci
İnşaat ustası - İstanbul

Anayasa'yı savunma çağırısı

Sayın Devlet Başkanı Cemal Gürsel - Cumhuriyet Senatosu Başkanı Enver Aka - Millet Meclisi Başkanı Fuat Sirmen - Anayasa Mahkemesi Başkanı ve Üyeleri - Yüksek Temyiz Mahkemesi Hâkimleri - Adalet Bakanı - İçişleri Bakanı - Anayasamızın ve Demokratik İdarenin gerçek ve güvenilir koruyucusu Türk Silâhlı Kuvvetlerinin Sayın Kumandanı Cevdet Sunay - Siyasî partiler - Ceza Hukuku otoriteleri sayın öğretim üyeleri - İnsan Haklarının savunucusu ve bu yolda gerçek çabalar gösteren avukatlar - İnsan Haklarına candan bağlı Üniversite talebe teşekkülleri - Sayın Prof. Behir Balta, Diyarbakır Senatörü İhsan Hanlı Tığrel, Diyarbakır Milletvekili Adnan Aral - Avukat Baha Arıkan - Prof. Bahri Savaş, Ceza Hukuku Asistanı Çetin Özek, Yazar Çetin Altan, İhsan Selçuk, gerçek fikir özgürlüğü savunucusu YÖN, Sosyal Adalet dergileri ve daha gerçek fikir hürriyetine batı demokratik anlayışına ve insan haklarına inanan bütün aydınlar sid Anayasamızın 8 - 11 - 20 inci maddelerinin yürürlüğünden üç yıl geçmesine rağmen ihlâl eden TÜRK CEZA KANUNU'nun 141 - 142 nci maddelerinin iptâli için gayrete ve mücadeleye çağırıyorum.

Anayasaya gerçek ve samimi bir bağlılık duyan hiç bir aydın vatandaşın mezkûr maddeleri İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİNE - AVRUPA İNSAN HAKLARI KOMİSYONU RAPORLARINA - FIKIR VE KANAAT HURRIYETİ anlayışı ile bağdaştırmasına imkân yoktur. Eğer bugün mezkûr maddeleri Anayasaya uygun ve bu hali ile lüzumlu gören hukukçu ve aydın çevreler varsa, bunlar ancak statükocu ve sosyal adalet ilkelerine kendi öz çıkarları sebebiyle muhalif kimseler ya da gerçek bir hürriyet anlayışı ve onun tolerans esprisine ulaşmamış ve dolayısıyla diploma aydınlığından öteye geçememiş kimselerdir.

Sayın Adalet Bakanı bilhassa iyi bilmelidir ki, bu kanun Türkiyemizin her vilâyetinde, her savcısı tarafından kendi sübjektif kısıtlarına göre tefsir ve bir fiile uygulanmaktadır. Keza mahkemelerde cezal tatbikatı aynı durumdadır. Bu açık hakikati hiçbir kimse tezip edemez. Zira bugüne kadar memleketimizde nice dâvalar açılmış ve çokları berastile neticelenmesine rağmen fiilen kimseler takip edilmekten kurtulmadığından başka yıllarca hapis hanelerde süründürülmüştür.

Bu maddeler ceza hukukunun açıklık, kesallik ölçülerinden zerrece nasipdar olmamıştır. Tatbikatı siyasî eğilimlere ve hükümetlerin tutumuna paralel yürümüştür. Meselâ yedi sene evvel grev sözünü ağız almak komünistlik sayılıp mahkûmiyet kararı verilmişken bugün çok daha iletici akımlar müsamaha görmektedir. Müsamaha ise teminat değildir.

Eğer demokrasi bir ahlak ve fazilet anlayışı ise, eğer Anayasaya samimi olarak inanıyorsak, kapitalizmi savunmayı serbest bırakıp sosyalist bir ekonomiyi savunmayı suç sayan bu anlayış ve tatbikatın bu çirkin gölgesini muçitli olan Musolini'nin yanına göndermekte daha fazla beklâmek caziz olamaz.

Bugün tek bir hukukçu ciddi bir otorite bu maddeleri savunmak cesaretini kendinde göremiyor.

Anayasa Mahkemesi Sayın Başkan ve Üyeleri bütün milletlin ümidi ve gözü sizin üzerinizde. Elinizde bu maddelerin iptâli için açılmış bir dava var. Dava açılalı bir yılı geçiyor. Bu maddelerle tutuklu ben ve benden başka bir çok vatandaşlar var. Bu vatandaşların hürriyeti, istikbalî de sizin evlât ve yakınlarınız kadar korunmaya ve savunulmaya layıktır. Ne duruyorsunuz? Ya bu maddeler Anayasaya aykırıdır diye iptâl, ya da uygundur diye davayı red etmekteyse, işin bir müddet o da ne kadar olduğu gayri meçhul bir müddet bekletilmesi adalet anlayışına ve şüden büyük Milletimizin beklediği fonksiyona uygun mudur? Hiç olmazsa bu yoldaki dâvaların bu mesele hükme bağlanıncaya kadar gayri mevkuf olarak ıcrası için bir karar alınmaz mı? 27 Mayıs inkılabı ve o inkılabın getirdiği Anayasa ile kurulmuş bir kurumda onu lâyik olduğu şekilde korumakta, işi bu kadar yavaştan alsın Milletimizin ümitlerine yazık olacak. Sizleri ANAYASAMIZI SAVUNMAYA çağırıyorum. Çağrınıza uyacağımız ümidi ile hürmetlerimizle.

İzzet MUSTAFAOĞLU

Ağaoğlu Yayınevi Sunar

TAHİR KUTSİ MAKAL'ın

Yurt gerçeklerini dile getiren yeni kitabı

ACI YOL

Toplumcu aydınların, öğretmenlerin üniversitelerinin zevk ve ıstırapla okuyacağı eser 5 T.L.

Ağaoğlu Yayınevi: Ankara Cad. 37/7 - İstanbul

(YÖN - 41)

HAFTALIK FIKIR VE SAN'AT GAZETESİ

Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu - Mümtaz Soyral - Doğan Arvoçlu
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Doğan Arvoçlu
Basıldığı yer: Gönen Matbaacılık T.A.Ş.

Yazı İşleri : Sümer sokak No: 16/3 Yenimahar - ANKARA
Telefon: 1709 00. - İstanbul Büro. su (Satış - İlan ve Abone İşleri): Mol. İstifanri sok. No. 32 Çarşıoğlu - İstanbul. Tel: 23 05 70 - Posta Kutusu 512 İstanbul.

Bir yıllık (32 sayı) 50 T.L., Altı aylık (26 sayı) 30.- T.L., Üç aylık (13 sayı) 18.- T.L'dir. Yurt dışı abonmanlarda bu bedellere ayrıca posta pulu ücreti kadar ilâve yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2.50 T.L'dir.

reklî çıkacak ilân ve Beher sütünde satılmı 25.- T.L. dir. 80. reklîmlerle kitap ilânları için özel indirimler yapılır. İlan ve reklîmlerinin yayınlamasından ötürü hiçbir sorumluluk yüklenilmez.

BAKIŞ

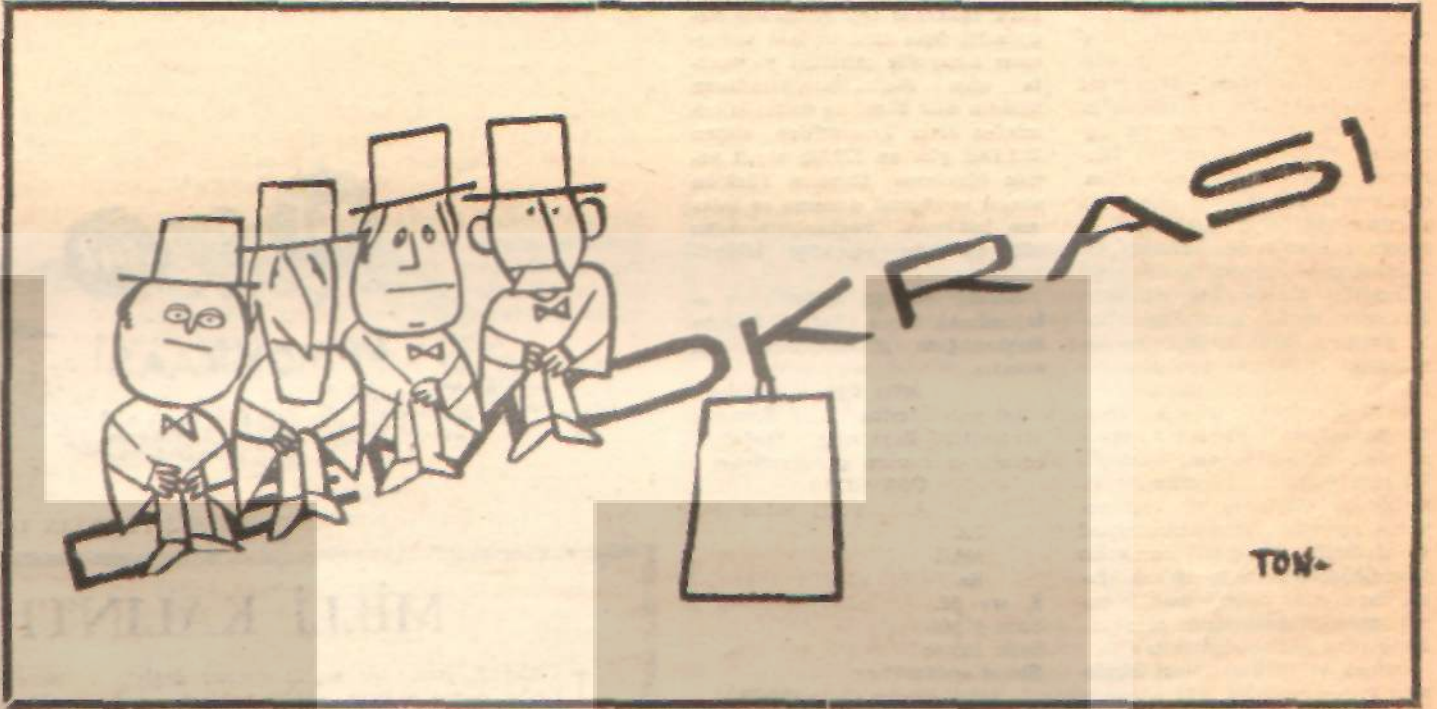
Ereğli-Çelik dosyası açılmalıdır

Sanayiın temeli çeliktir ve Tür. kivede yassı hadde mamülleri i-mâl edecek bir tesisin kurulma-sında çok geç kalmıştır. Bu bakımdan Ereğli Çelik gibi bir tes-i sin kurulması memnuniyetle kar-şılanabilir. Ne var ki Ereğli - Çe-lik korkunç bir israf ve soygun kavnağı olarak karşımızdadır: 1 milyar liranın altında maledilebi-lecek böyle bir tesisin maliyeti şimdiden 3 milyar liraya yakla-şmıştır. Bu maliyetin daha da yük-selmesi muhtemeldir. Halbuki Ja-pon Iwai Co. Ltd. firması Ereğli-Çelik ayarındaki bir tesisi 60 mil-yon dolara, yani 450 milyon liraya kurabileceklerini açıklamıştır. Mü-hendislerimiz, yıllarca önce böyle bir tesisin 800 milyon liraya çıka-bileceğini belirtmişlerdir. Çelik, baş zamanında Sanayi Bakanlı-ğın hazırladığı bir etüd, Yunanis-tanın aynı nitelikte bir tesisi, 1 milyar liranın altında mal ettiği-ni ortaya koymuştur. Diğer bütün ülkelerde yapılan karşılaştırmalar, Ereğli - Çelik maliyetinin 3 ilâ 5 kat yüksek olduğunu göstermek-tedir. Demek ki Ereğli-Çelik'te 2 milyar liraya yakın bir israfın ve mülkiyetin mevcudiyeti kesinlik-le söylenebilir. Tesis giderlerinin büyük kısmı, yüzde 5 3/4 ilâ 7 gl. ni tek yüksek faizli dış kredilerle karşılanmıştır. Aşır faiz yükü, yük-sek maliyeti daha da tahammül edilemez bir hale getirmektedir.

Bu parayı millete ödeyeceğiz. Erta Ereğli - Çelik soygunu, tesis mamülleri çok yüksek fiyatlarla satılarak kapatılacaktır. İthalat durdurulacak ve tekel durumun-daki Ereğli - Çelik, sihbildiğine yüksek fiyatlarla satış yaparak ho-suvarlığın bedelini millete öde-tecektir.

Ereğli - Çelik mamülleriyle ku-rulacak sanayi pahalıya mal ola-nak, bu tesisler de yüksek maliyetli mal ürettik edecektir, ya da yüksek maliyetli ürünler, sanayide, bu mal satılmaya gidince en-gülmeyecektir. Her iki halde de millete zarar verecektir.

1964 yılında Ereğli - Çelik 126 milyon lira kadar tesislerin inşaatına ayıracaktır. Böylece Ereğli - Çelik mamülleriyle ton başına ortalama 900 lira civarın-da amortisman bedeli düşecektir. Avrupa milliyetleri lirası hariç, tek ve hissedarlara kır satılmak pıdır. Bu sebeple, Ereğli-Çe-lik, tek satıcı durumundan fayda, lenarak anormal derecede yüksek fiyatlarla mal satacaktır. Nitekim Ereğli - Çelik temel satış fiyatla, rını açıklamıştır. Ereğli'de 1 ton sınıda, ithal vergisi dahil 3528 liradır. 1 ton tenekenin satış fiya, 1917'de 1422, Fransada 1917, Al-manyada 2043 liradır. Levha için Ereğli - Çelik satış fiyatı 2184 li-radır. Levhanın satış fiyatı Fran-sada 1980, Belçikada 1000, Alman-yada 1000, İtalyada 873 liradır. Demek ki Ereğli fiyatları Avrupa milliyetleri bir kat fazladır.

Eninde sonunda halkın soyul-masına dayanan bu hovardalık bir sürpriz değildir. Soygun, bile bile kabul edilmiştir. Tesisin kurulma-sında ve yürütülmesinde söz sahi-bi olan firmaların isimlerini sıra-lamak bile bunu göstermeye yeter:

- 1 Kuruluşa ait tetkiki ve iktisa-sadı etüdü yapan firma: Koppers Corp.
- 2 Etüdü inceleyenlerden biri: Cevat Sürbek (Ereğli - Çelik Ge-nel Müdürü).
- 3 Ereğli - Çelik hissedarlara: Kop-pers Grubu.
- 4 Teçhizat mübayaasını yapacak olan firma: Koppers Grubu.
- 5 Müşavir firma: Koppers Gru-bu.
- 6 Montaja nezaret ve ilk işletici firma: Koppers Grubu.
- 7 Sevkü idare müşaviri firma: Koppers International.
- 8 Bazı mühendislik hizmetleri: Türk Koppers.

Kısaca, Amerikan Kalkınma İk-tisat Fonundan sağlanan krediler, Koppers müşavirinin tasvibiyle, Koppers profesörüne uygun olarak, Koppers'in sevkü idaresi altında, Koppers'in kurucusu bulunduğu Ereğli - Çelik için teçhizat alma yo-lunda kullanılmaktadır. Şirketin, parasız hissedarı yapılan Koppers'in, Amerikan Hükümetinin heri şüpheli şartlar sayesinde vurduğu vurgun ortadadır.

Türk Hükümeti, bunun gibi de-ğerli bir sürü, utanmazca soygun hük-münü ikraz anlaşmasıyla kabul et-miştir. Ayrıca 27 Mayıs'tan tam 36 gün önce, 26.4.1960 tarihinde 4/12975 sayılı kabul edilen bir Ereğli - Çelik Şirketi kurucular anlaşması olduğu ve bunun ne se-bepten bilinmez Resmî Gazetede yayınlanılmıyarak gizli tutulduğu i-leri sürülür.

Mesele, Ereğli - Çelik'in 126 milyon liralık hisse senedine para-sız sahip olan oKppers Grubunun soygunuyla bitmemektedir. Türki-

yedeki inşaatta sayısız hovardalık lara sebebiyet vermiş olmalı ki, şirket para sıkıntısı çekmeye baş-lamış ve devletten devamlı para isteme zorunluğu ortaya çıkmış-tır. Üst yapı işlerini yapan Foster Wheelers firmasının, dışarıdaki başka şirketlerden yaptığı müba-yaalar için dahi, anlaşmaya göre faturayı kendisinin kesmesinin sağ-ladığı avantajlar kolayca tahmin edilebilir. Şirket, geçmiş devirde çok şikâyet olunan maliyet - kâr sistemini de, sistemin işleyeceği tavanı 139 milyon liradan 160 mil-yona çıkararak yürütmeyi becer-miştir. Temel inşaatı yapan Mor-rison, hakem yoluyla 10,5 milyon lira ek ödeme almıştır. Şirkette, özellikle yabancı personelin ücret-leri görülmemiş rakamlara ulaşır.

Ereğli - Çelik'in canı istediği firmaya verdiği çeşitli ihaleleri de, haklı haksız bir sürü yolsuzluk söylentilerine yol açmıştır. O ka-dar ki Sanayi Bakanı açıkça, «E-reğli - Çelik'in çalışmalarından memnun değilim» diyebilmiştir. O halde düzeltilsinler, Bakanlar, dü-zeltmeyiz, kontrol yetkimiz yok mazeretine sığınmaktadırlar. Bir şirket ki 600 milyon liralık ser-mayenin yarısından fazlası devle-te aittir, şirketin Türk parası ihtiyacı cömertçe hazineден karşıla-nır ve bu şirkette yolsuzluk hikâ-yeleri ayyuka çıkmıştır, ama dev-let müdahale edemez! 313 sayılı kanunla tasdik edilen ikraz anlaş-masına göre, Türk Hükümeti, te-sinin ikmâli için gerekli parayı, fi-nansman plânında yer almasa da-hi sağlamaya «kayıtsız, şartsız» mecburdur. Bu «kayıtsız, şartsız» mükellefiyete rağmen, Türk Hü-kümeti, devlet hissesi yüzde 100'e yaklaşırsa bile, Şirketin özel hisse-darların kontrolünde kalacağını taahhüt etmiştir.

Demiyoruz ki bu anormal duru-ma son vermek için şirket devlet-leştirilsin. CHP programının çelik tesislerinin devlet elinde olacağı yolundaki açık hükmüne rağmen, Hükümetlerin buna cesaret ede-meyeceğini biliyoruz. Ama hiç de-ğilse, yerli ve yabancı kapitalist-lere vurgun kazançları sağlamak için, memlekete açıktan 2 milyar liraya yakın külfet yükleyen an-laşmanın değiştirilmesi için teşeb-büse geçilebilir ve başıboş şirket kontrol altına alınabilir. Açıık bir soyguna devletin daha fazla göz yumması düşünülebilir mi? Gereğe o kadar kuvvetlidir ki, buna kimsenin itiraz edememesi gerekir. Pekli, Hükümet, Ameri-kan Hükümetinden böyle bir talepte bulunma cesaretini dahi ken-dinde görememektedir, ama his-selerinin çoğuna sahip olduğu hal-de, oy sayısı bakımından azınlıkta bulunduğu Genel Kurul olağanüs-tü toplantıya çağırarak yolsuzluk-ların hesabını orada da mı sora-maz? Daha kestirme yoldan, şirke-tin Koppers Grubuyla birlikte bü-tün işlerini yöneten baş sorumlu durumundaki İdare Meclisi Baş-kanının Sümerbank temsilcisi ol-duğunu da mı hatırlamaz? Bu Sü-merbank temsilcisine neden isten-el çektiler?

Daha birkaç yıl önce «Bugün Afrika kabileleri, kendi toprakları nı işleyen yabancılara karşı a-çılmışlardır Bizim iktidar, gül gi-bi toprağımıza Afrika kabilelerinin kavduğu sermavevi getirmek isti-yor diyen İnönü'nün basında bu-lunduğu hükümetler, yabancı ser-maye karşısında bu kadar mı boy-nu büküktür?

Hiç şüphe edilmesin. Ereğli - Çelik dosyası bir gün mutlaka a-çılacaktır.

Doğan Avcioğlu

MİLLİ EMNİYET RAPORUNU AÇIKLIYORUZ

Eğer modern Anayasaya rağmen, ilkel bir polis rejiminde yaşamak istemiyorsak, Millî Emniyet teşkilâtı derhâl islah edilmelidir

MEŞHUR

Yayınladığımız Millî Emniyet raporunu okuyunca dehşete kapılacaksınız ve «Türkiyede demokrasi yoktur, Anayasa yoktur, bir polis rejimi vardır» hükmüne ister istemez varacaksınız. Bir öğretmen, Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu adına, çeşitli partilere mensup olan veya partisiz aydınların, yazarların, üniversite hocalarının katıldığı bir «demokrasiyi koruma ve faşizmle mücadele» toplantısına gitmiştir. Bakanlık, bunun üzerine tahkikata girişmiş, Millî Emniyetten öğretmenin «sosyal ve siyasal durumu hakkında» bilgi istemiştir.

Millî Emniyetin verdiği rapor, tek kelime ile korkunçtur. Rapora göre, «141 ve 142 maddelerin fikir hürriyetine ve Anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla bir kampanyanın açılması... tamamen siyasî ve ideolojik bir gizli hareketin tezahürüdür» ve buna istinad «komünist fikrine sahip olmak ve bunun memleketimizde de tahakkukunu arzu etmek demektir».

Demek ki Millî Emniyet ölçülerine vurulursa, 1946 - 50 arasında bu maddelerin islahını isteyen D. P., 1950-54'te aynı görüşü savunan C.H.P. komünist idi! Maddelere karşı çıkan eski Yargıtay Başkanı Halil Özyörükler, Bölükbaşlar, Barutçular, Kâmil Boranlar, Çeçikbaşlar, Prof. Faruk Eremler, Prof. Necip Bilgiler, Prof. Muammer Aksoy'lar, Çetin Özekler, Burhan ve Orhan Apaydınlı, Şahir Kurutluoğulları, Suphi Karamanlar v.s.v.s. komünisttirler! Bu zihniyette bir Millî Emniyet, bütün Türkiyeyi komünist ilan edebilir.

Rapora göre, 141 ve 142 kampanyası komünizme hizmet gayesiyle, dergi ve gazetelerde desteklenmektedir. Bütün Atatürkçü yazarlar, Nadir Nadi, Evceci Gıcesin, Çetin Altan, Abdi İpekçi, Meftin Tokar, İlhan Selçuk, Esin Talu, Sadun Tanju v.s.v.s. 141 ve 142'nin islahı kampanyasına katılmışlardır. Millî Emniyet ölçülerine bunların maksadı, komünizme hizmettir. Bütün Atatürkçüler komünist! Sonra? Acaba komünizme hizmet eden kim?

Bir öğretmenin mesleğinden uzaklaşmasına yol açan bu korkunç rapor üzerinde daha fazla durmak istemiyoruz. Metninin siyasetle istigalinden dolayı mahkemeye verilen öğretmen İbrahim Türk, İstanbul Birinci Asliye Ceza Mahkemesinin 963/929 sayılı ve 17.10.1963 günlü kararıyla beraat etmiştir. Ama, bu beraat karşı 13 yıllık öğretmeni İbrahim Türk'ün görevine iadesine ve bir öğretmenliğe tayinine vetmemiştir. Bu korkunç raporun mevcudiyeti ve son kısmındaki tavsiyesi yüzünden Millî Eğitim Bakanlığının bu yazısı üzerine tanzim edilmiştir.

Millî Emniyeti kökünden islah etmeden, başta Başbakan İnönü, Türkiye'de kimse demokrasiyenin, hukuk devletinden, insan haklarından ve hürriyetlerden konuşamaz.

Millî Emniyet, adı geçen raporunu, İbrahim Türk'ün «siyasetle istigal edip etmediği» konusunda tahkikat için Millî Eğitim Bakanlığının bu yazısı üzerine tanzim edilmiştir.

T. C.
Millî Eğitim Bakanlığının
Teftiş Kurulu
Sayı: 6789

Ankara: 4 Şubat 1963
İçişleri Bakanlığının Millî Emniyet Hizmet Başkanlığına

İstanbul Nilüfer Hatun Ortaokulu öğretmenlerinden İbrahim

Türk hakkında İşçi Partisinin terflediği Açık Oturumdaki konuşması dolayısıyla tahkikat yapmakta olan Başmüfettişlerimizden Muhâsin Adil Binal ile müfettişlerimizden Ziver Tezcan'dan alınan 25.1.1963 gün ve 322.395 sayılı yazıda öğretmen İbrahim Türk'ün sosyal ve siyasal durumu ve tutumu hakkında başkanlıklarından bilgi alınması gerektiği bildirilmektedir.

Gerekli bilgilerin müfettişlere ulaştırılmak üzere Teftiş Kurulu Başkanlığına şüpheyle rica ederim.

Millî Eğitim Bakanı
Bu yazı üzerine Millî Emniyet Hizmetleri Başkanlığı aşağıdaki cevabı ve raporu göndermiştir:

ÇOK GİZLİ
Ankara: 11 Şubat 1963

T. C.
MAH
R.s.
K. sıv. Şt.
Şube 1 Md.
Sayı: 165666

Biznet açılacaktır

Millî Eğitim Bakanlığının
ANKARA

1 - İstanbul Nilüfer Hatun Ortaokulu Öğretmenlerinden İbrahim Türk hakkında Bakanlığımızın Teftiş Kurulu tarafından servisi gönderilmiş bulunan 4 Şubat 1963 gün ve 6789 sayılı yazıdan bir suret ekidir.

2 - Mezkûr şahsın tutumu ile ilgili mütalâmanız da ayrıca ekte sunulmuştur.

Arz ederim.
Fuat Doğu
Tuğgeneral
Millî Emniyet Hizmet
Reisî Y.

Eklere

(3) Sahife
çok gizli

Rapor

Türk Ceza Kanununun 141 ve 142 nci maddeleri, Anarşizm, Komünizm ve her türlü dikta rejimlerine karşı memleket bünyesinde korumaya matuf bususati ihtiva eden hükümlerdir.

Son zamanlarda maksat ve niyetleri malûm ideolojik mensupları tarafından 141 ve 142 nci maddelerin fikir hürriyetine ve Anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla bir kampanyanın açılması bulunması ve bilhassa yine mahut görüş ve düşünceye hizmet gayesiyle matbuat âlemine dahil olmuş dergi ve gazetelerde bu fikrin desteklendiği bilinen hakikatlerdendir.

Tamamen siyasî ve ideolojik bir gizli hareketin tezahürü olarak kabul edilen bu kırdarımlara istinad ve örneklik yapmak, komünist fikrine sahip olmak ve bunun memleketimizde de tahakkukunu arzu etmek demektir.

11/11/1962 günlü İstanbul'da Be-yazıt'ta «Rüya Dügün Salonu»nda tertip edilmiş bulunan Açık Oturumda ekserisi yukarıda mezkûr olan görüşü benimsemiş insanların 141 ve 142. maddelerin antidemokratik olduğunu ve kaldırılmasının icabettiğini efkârı umumiyeye aksettirmek için başvurmuş buldukları maksatlı bir toplantı idi.

Siyasî mahiyet arz eden böyle bir toplantıda bulunan ve kongre başkanlığına seçilerek 70 bin öğretmen adına kendisinde konuşma yetkisini bulan, 141 ve 142 nci maddelerin kaldırılması tezini savunan İbrahim Türk, bu hareketleri ile memur olmasına rağmen

AYIKLA BİRİNCİN TAŞINI.

MİLLİ KALINTI SİSTEMİ

TURKIYE yeni bir seçim sistemi değişikliğine doğru gidiyor. «Millî bakıye» adıyla İleri sürülen sistemin tartışılmasına geçmeden, herşeyden önce şunu belirtmekte fayda var: seçim sistemiyle sık sık oynanması, halkın zihninde, ister istemez bütün demokrasi mekanizmasıyla ilgili bazı şüphelerin uyanmasına yol açacaktır. İktidar geliş yollarının bir iki yıllık aralarla değiştirilmesi, vatandaşlarda «acaba kullandıkları parti takımı tarafından değiştirilen bir oyunla mı karşı karşıyayız?» düşüncesini haklı olarak yaratmaz mı? Bir bakıma bu çeşit şüphelerin uyanması, mekanizmanın bütünüyle, politik iktidarın ekonomik ve sosyal temelleriyle ilgili sorunların zihinlerde yer edip yer huzurlandırmak açısından faydalı da sayılabilir.

Millet Meclisi ve, geçen yıldanberi, Cumhuriyet Senatosu seçimleri için uygulanan sistem büyük partilere biraz prim vermiş ve küçük partilere de, belli bir barajı aşarak partiyi, ezilmekten kurtaran bir sistemdi. Şimdi «millî bakıye» adı verilen «millî kalıntı» sistemi, küçük partilerin yaşama ve ayakta durabilme imkânlarını hayli genişletmektedir.

Eski sistemde, parlamentonun temsilcileriyle ilgili bütün hesaplar seçim bölgesinde tamamlanır her liden çıkacak temsilcilerin partiler arasındaki dağılışı tarzı kesin olarak belli olur ve temsilci çıkarılan partilerin oyları pratik bir yoldan bütünüyle hesaba katıldığı için, «artık» veya «kalıntı» oyları diye bir mesele bulunmazdı. Şimdi İleri sürülen sisteme göre, temsilcilerin hesaplanması iki kademe olarak yapılacaktır. seçim bölgesi çerçevesindeki hesap bakımından kullanılmayan oylar bütün ülke seviyesinde kullanılacak. böylece küçük partilerin kıyıda köşede elde ettikleri «artık oyları» bir araya getirilerek temsilcilik kazanmaları sağlanacaktır.

Millî kalıntı sisteminin işleyebilmesi için, herşeyden önce, bir «seçim sayısı» nun belirlenmesi gerekir. Bu sayı, kütüklere kayıtlı seçmen sayısını çıkarılarak temsilci sayısına bölerek elde edilebileceği gibi hesaplamalarda daha pratik hareket edilebilmesi için, kullanılan oy sayısını temsilci sayısına bölerek de bulunabilir. Burada kullanılan oy sayısını hangi seviyede almak gerektiği meselesi ortaya çıkıyor. Fransızların 1946 Nisan'ında kabul ettikleri ve sonradan referandumla hükümsüz hâle gelen usul, bütün ülkede kullanılan oyların üçte ikisini tuttuğunu beklemek ve bölümü ondan sonra yapmak esasına dayanıyordu. Tabii, bu ilk seçim sonuçlarının hesaplanmasını hayli geciktiren bir usul. O zaman yerine, kullanılan oy sayısını «seçim bölgesi çerçevesinde kullanılan oy sayısı» olarak almak ve hiç olmazsa ilk ağızda yapılacak hesaplamaları hızlandırarak yavaş yavaş birikmesini sağlamak mümkün.

Hesaplama şöyle olacak: Diyelim ki, bir lide 100.000 seçmen oy kullanmış ve o liden de 10 milletvekili çıkması gerekli. Bu lideki seçme sayısı, bu duruma göre, 10.000 olacak o lide seçme dört parti katılmış olsun ve sırayla 45.000, 35.000, 12.000 ve 7.000 oy almış olsunlar. «Millî kalıntı» sistemine göre, bu rakamlar sırayla 10.000'e bölünecek ve böylece il çerçevesinde ilk ağızda çıkarılan milletvekilleri belli olduktan sonra, artan oylar bütün ülke çapındaki bir hesapta toplanacaktır. Demek ki, partiler, verilen örnekte, sırayla 4 3 ve 1 milletvekili çıkaracaklar o liden geri kalacak iki mil-

letvekili henüz belli olmaması oluncak; buna karşılık, birinci ve ikinci partilerin 5.000'er, üçüncü partinin 2.000 ve dördüncü partinin de 7.000 oyu sonradan kullanılmak üzere merkezî hesaba gidecektir. Merkezde toplanan bu oylar da, nisbi temsil esasları üzerinden, il seviyesinde seçilmemiş olan milletvekillerinin partiler arasında dağıtılması için kullanılacaktır. Böylece, meselâ dördüncü parti, çeşitli yerlerden biriktireceği kullanılmamış oylarla birkaç milletvekili çıkarmak imkânını elde edecektir. Oysa, şimdiki sistemde, yukarıdaki örnek bakımından, bu dördüncü parti barajı, aşamadığı için hesaplamaya bile girmeyecek, sıralama bölme yoluyla birinci parti 3, ikinci 4 ve üçüncü de 1 milletvekili alarak, il seviyesinde kapanmış olacaktır.

Tabii, millî kalıntı sisteminde merkezde biriktirilmiş olan oyların çıkacak olan milletvekillerinin hangi esaslara göre dağıtılacağı da ayrı mesele. Partiler, «merkez listeleri» ni belli bir sıraya bağlamak şartıyla önceden mi ilân edeceklerdir? Yoksa, kendilerine ayrılan kontenjanları sonradan istedikleri gibi dolurabilecekler midir? Partilere merkez hesaplamaları yoluyla düşen milletvekillerinin illere dağılımı nasıl yapılacaktır? Bunlar ve aklı gelen daha bir sürü soru, «millî kalıntı» sisteminin, «oyları zıyan etmemek» şeklindeki faydasına karşılık bazı güçlükleri de birlikte getirdiğini gösteriyor.

Açıkça söylemek gerekirse, şimdiki bu yola gidilgin gerçek neden, «oyları zıyan etmemek» düşüncesidir değil. Asıl amaç, küçük partilerin seçim şanslarını artırıp Adalet Partisi'nin tek başına iktidara gelebilmesini önlemektir. Bunun, meseleleri biraz daha sürücümeye bırakmak, 27 Mayıs'ta yarım kalmış olan dersin tamamlanmasına engel olmak, meselelerin herkeş ve bütün berraklığıyla görülmesini geciktirmek gibi sakıncaları da var. 1950-1960 zihniyeti bütün hususlarıyla tekrar iktidara gelmek ki, kitleler ve çözüm arayanlar Hanyayı Konyayı iyice görsünler, artık geçleştirici tedbirler yerine köklü bünye değişiklikleri üzerine eğilebilsinler.

Bütün bunlar muhafazakâr partilerin kendi aralarındaki çekişmelerle ilgili kısır oyunlar. Ama, yeni getirilmek istenen sistemin olumlu bir tek yönü var ki, ondan iyi faydalanmak gerekir. Sistem, muhafazakâr nitelikteki partilerin şansını artırırken, onlardan tamamıyla farklı ekonomik ve sosyal amaçlara yönelmiş bir partinin Türkiye İşçi Partisi'nin parlamentoya daha geniş sayıda temsilci sokabilmesine de imkân veriyor. Bu partinin parlamentoda genişçe bir grupta temsil edilmesinden sonra, Türkiye'deki ekonomik ve sosyal mücadelenin daha sağlam bir zemin üzerinde yürütülebileceği muhakkaktır. Seçim usûllerinde basitliğe gitme, hükümette istikrar sağlama, parti-çli demokrasiyi güçlendirme noktalarından teorik olarak tenkit edilebilecek olan yezil sistem, sırf muhafazakârlar tekelinde açacağı bu gedik bakımından bir değer taşıyabilir.

Mümtaz Soysal

KÖKÜ DIŞARDA

Türkiye yabancı ipotegi altında bir ülkedir bugün. Artık akıllı sahibi her vatandaşın pek iyi bildiği bir gerçektir bu. Memleket sorunlarıyla ilgilenen vatandaş bilir ki, kökü dışarıda bir takım iktisadi kuruluşlar Türkiye'nin ekonomik ve siyasi hayatına el koymuşlardır.

Nasıl olmuştur bu iş? Şüphesiz çok çeşitli yollarla, ve çok çeşitli yollardan.. Bunlardan önemli bir tanesi, devlet eliyle kökü dışarıda özel teşebbüs kurma metodudur.

Şöyle sahneye konmaktadır bu oyun:

Diyelim yabancı bazı iş adamları Türkiye'de iş yapmak ve kâr etmek sevdasında. Türkiye'de bazı işadamları ile ortaklaşa ve elele memleketi nurlu ufuklara götürmek için planlar kururlar.

Bu plânın ana çizgileri şunlardır:

Yabancılar Türkiye'de kurulacak tesise kredi açacaklardır. Ancak bilindiği gibi yabancı sermaye ürktür, korkaktır, güven ister. Şu halde ne yapmalı? Devlet açılacak krediye kefil olmalı. Ancak devletin kefil olduğu kredi devlete değil özel kişilere verilmeli.

Niçin?

Çünkü devletçilik yabancı kapitalistlerin işine gelmez. Onlar bir ülkeyi ancak özel teşebbüs eliyle sömürüp, ipotek altına alabileceklerini bilirler. Yüz yıllardan beri ustalaştıkları sömürgecilik suuru, az gelişmiş ülkelerde olacakları tarzını ölçülerini tespit etmişlerdir.

Şu halde yabancı iş adamlarıyla birim özel teşebbüs elele kol kola memleketi nurlu ufuklara götürmek için önce bu noktada anlaşılır. Ve ya yabancıların politikaları böylece bir dış zorlamayla sonuçlanmazın aşar, gelir, topraklarımızı yerleşir. Bu kadarı da yetmez.

Türkiye'deki açık iş adamları kurulacak şirkete devleti de ortak ederler. Ve ilerinde sermayeyi devlet hazinesinden sağlarlar. Ama devletin kontrolünden uzak tutarlar şirketi. Şirketin faaliyetleri bu esnada göre hazırlanır.. Devlet kontrolü her çıkarılacak iş için bir sağımal işlemlerle gizlenir. Devlet çıkar ve yasadışı faaliyetleri gizlenir. Devlet çıkar ve yasadışı faaliyetleri gizlenir. Devlet çıkar ve yasadışı faaliyetleri gizlenir.

Bu şekilde devleti ortak eden iş adamları kurulacak şirkete politikalarını da ortak etmeyi bir amaç edinir. Böylece çıkar peşkesi perçinlenmiş olur.

Bu durumda:

Kurulan şirketin kökü dışarıdadır. Çünkü şirkete kurulmasını sağlayan yatırım kredisi ya

bancılar elinde ve emrindedir, bunlar kendi şartlarını empoze etmesini bilirler.

Şirketin kuran iş adamları çıkarlarını kökü dışarıda bir takım ilişkilere bağlamışlardır. Menfaatleri sınır dışı bir merkezden gelen rüzgârlara göre ayarlandığından kendilerini vatan toprakları dışında bir patronun emrinde saymaya başlarlar.

Yabancıların devletçiliği ve devlet kontrolünü istemediklerini pek iyi bildiklerinden, onların bu politikasını yurt içinde gerçekleştirmek için onların direktifleriyle çalışırlar.

Devlet hazinesinden ne kadar para sızdırırsa çıkarlarını o kadar iyi yürütebilecekleri için devlete kazık atmayı şirketin kârı için makbul sayarlar. Ama şirket üstündeki devlet kontrolünü ne kadar azaltırırsa kendi işlerine pek iyi geleceğini de bilirler.

Devletin milyarıyla ile kurulan bu çeşit şirketler yalnız baki çıkar sahiplerini zengin etmekle kalmaz. Bu büyük mali güç çıkar sahiplerinin elinde bir siyasi güç olur. Fabrikaların şirketlerin her biri, kendi bölgesindeki seçim kampanyası için birer büyük kuvvettir. Aynı zamanda gazeteler üstünde ilan ve reklam yoluyla baskı kurmak için birebirdir.

Kökü dışarıda işadamlarının bundan sonraki bütün faaliyeti, kendi çıkarları uğruna çalışmak kendilerini çıkarlarını baltalayacak gerçekleri ortaya çıkarmak istemeleri sınırlanmışlardır. Yabancı menfaat çevrelerinin Türkiye'deki temsilcileridir bunlar.

Yabancılarla işbirlikleri düpedüz menfaat alışverişinden doğmaktadır. Türkiye'nin peykleşmesini hazırlayan bu usulle daha birçok şirket kurmak için siyasi iktidar ile yabancılar arasında mekik dokurlar.

Türkiye böyle kökü dışarıda iş adamlarının elindeki yüzlerce şirketin iktisadi ve siyasi hayatındaki ambargosunu kaldırılmadan bağımsızlığa ulaşamaz. Bu türlü iktisadi kuruluşların halkın kontrolü altına alınması, ve bazı imtiyaz grupları için değil halk lehine işletilmesi gerekir. Bu şirketler kökü dışarıda kuruluşlardan kurtarılmadıkça Türkiye kökü dışarıda çıkar çevrelerinin etkisinden sıyrılamayacaktır. Bugün gazetelerin sayfalarını kaplayan ve parti gruplarında açıklanan milyonluk yolsuzluk hikâyeleri yabancı devletlere yaslanarak devlet hazinesini soyan kökü dışarıda özel çıkarlıların hamı yağmasından ancak bir kısmını ortaya dökmektedir. Ya ortaya dökülmeyenleri, dökülmeyenleri?

İhan Selçuk

Niyazi Ağırnaslı

tarifini usubetsiz seçildiği belirtilmemiştir. Gerçekten de Niyazi Ağırnaslı seyahatini çıkış günlerinde, Ankara ili Sincan Belediye seçimi sırasında bulunuyordu. Üstelik 11 Sekreteri Kenan Somer'in devlet otemuriyetine atanması üzerine görevinden ayrılmak zorunda olduğu da bilinmekteydi. Hal böyleyken Niyazi Ağırnaslı'nın yurt dışına çıkmak için mezuhiyet istemesi ve bu mezuhiyetin kendisine verilmiş olmasında şüphe bulunmadığı meydandadır. Nitekim bir il başkanından beklenen toplayıcı ve yönetici liderlikten yoksun kalan bu ilimizde Sincan seçiminde partimizin umulan sonucu alamamıştır.

Beri yandan T. Büyük Millet Meclisinin çalışmaya başladığı bir sırada partimizin te. senatörünün yurt dışına çıkması bir ay aşkın bir süre partinin, meclisin

ve bu hareketi Anayasada kayıtlı bir maddenin de olmayışını göstermesi meslektaşlarımızın tahrik ve işçi davalarına alet etmek gayretinin açık bir tezahürüdür.

Yukarıda maruz sebeplere binaen öğretmen İbrahim Türk ün yurtdışında mevcut komünist ve komünist temayüllü şahsın gayelerine katıldığı ve bu suretle onlara hizmet ettiği görüldüğünden bir öğretmen olarak fikirlerini her an talebelerine telkin ve aşılamak imkânına sahip bulunması bakımından önem taşıdığı faaliyeti imkânlarına seç çekilmesinin yerinde olacağı kanaatinde bulunduğumuzuz işçi ve işadamlarımıza arz ederim.

SIYASİ NOTLAR

TIP'in parlamentodaki tek temsilcinin istifası, toplamlar arasında üzmünle karşılandı. Anlaşmazlığın nedenleri hakkında tarafların ileri sürdikleri görüşleri herhangi bir görüşe girilmeden, hükümlü toplamlara bakılarak yayınlanıyor:

Merkez Yürütme Kurulunun 25. 12.1964 gün ve 44 sayılı kararıdır.

2 - Ankara İl Yönetim Kurulu Başkanı Senatör Niyazi Ağırnaslı'nın yurt dışına çıkışı Genel Merkezimiz bünyesinde, tasvibi alınmadan başlanması ve sonuçlanmaması Genel Merkez Niyazi Ağırnaslı'nın vaka çıkışından ancak yarım saat önce Genel Başkanımıza telefonla veda etmesi üzerine durumu öğrenmiştir. Dönüşünden sonra da, bugüne kadar bu gezil hak kende, kendisi tarafından Genel Merkezimize bilgi verilmemiştir.

3 - Genel Merkez 4.11.1964 gün ve 85 sayılı yazı ile keyfiyeti Ankara İl Yönetim Kurulundan sorulan Niyazi Ağırnaslıya mezuhi-

yet verilmiş olmasının nedenlerini öğrenmek istemiş ve bundan böyle bu gibi hallerde daha önce Genel Merkezden istinzaçta bulunulmasının usul itibazını bildirmiştir.

3 - Ankara İlhan 13.11.1964 gün ve 10/3-21 sayılı cevabında Niyazi Ağırnaslı'nın çıkışı ile ilgili mezuhiyet istediği, kendisine 14 Ekim 1964 tarihinden 20 Kasım 1964 tarihine kadar mezuhiyet verildiği ve bundan böyle bu gibi hallerde Genel Merkezden istinzaçta bulunulmasının usul itibazı edileceği arz olunmuştur. Fakat seyahatin nedeni hakkında bir bilgi verilmemesi için Genel Merkezce, bunun alelade bir dinlenme gezisi mahiyetinde olduğu sonucuna varılmıştır. Esasen Niyazi Ağırnaslı, Başkanlık vakfi telefon konuşmasında dinlenmek üzere yurt dışına çıktığını ifade etmiştir.

4 - Ancak sonradan bu seyahatin politik bir mahiyet taşıdığı mevdama çıkmıştır. Fakat daha önce seyahatin zamansızlığı, yani

GERÇEK SAYGISI

Bir Uyanışın Eşiğinde

Fethi Naci

1965 in ilk gününde geçen bir yılın memleketimize getirdiklerini düşünüyorum: 1964'e damgasını vuran en büyük gelişme, milli bir uyanışın başlamasıdır, diyorum. «Milli bağımsızlık», «Milli haysiyetimize yakışır bir dış politika» gibi sözler; sokakların «Bizi dolarlarımızla satın alamazsınız!» haykırışlarıyla dile gelmiş; yazarlardan, aydınlardan, üniversitehlerden yükselen seslerin giderek Büyük Meclis'te yankılar uyandırması; ve bu uyanışın kayıtlarındaki emperyalist kuvvetlerin Türkiye'de dışlerine uygun yeni bir Başbakan aramaya, bulamayınca yaratmaya çalışmaları 1964 Türkiye'sini belirleyen çizgiler, bunlar.

Son yıllarda, ekonomik ve politik çıkmazımızın bitince varmaktan çok, günlük yaşamadan gelen bir sergüyle, bir kendiliğindenlikle, milli bağımsızlığımızın sembolü olan Atatürk'e dönüş başlamıştı. 1964 yılı, bu sergüyle, bu kendiliğindenliğin bilinçli bir antiemperyalizme dönüşme yılı olmuştur.

1964, emperyalizmin karşısına dikilmeden, haysiyetli bir dış politika gütmenin mümkün olmadığını göstermiştir.

1964, emperyalizmin karşısına dikilmeden, Türkiye'yi bir yarı sömürge haline getiren kapitalist kalkınma yolunda Türkiye'yi ekonomik bağımsızlığa kavuşturacak kapitalist olmayan kalkınma yoluna geçirmenin mümkün olmadığını göstermiştir.

1964, emperyalizmin karşısına dikilmeden, Türkiye'yi bir yarı sömürge haline getiren kapitalist kalkınma yolundan Türkiye'yi ekonomik bağımsızlığa kavuşturacak kapitalist olmayan kalkınma yoluna geçirmenin mümkün olmadığını göstermiştir.

1964, emperyalizmin karşısına dikilmeden, Türkiye'yi yeniden Dünyaya Umumiye yıllarının Osmanlı İmparatorluğu haline getiren şartlardan kurtulmanın mümkün olmadığını göstermiştir.

1964, emperyalizmin karşısına dikilmeden, en önemli zenginlik kaynaklarımızın sömürülen ve daha da sömürmek için yeni dalavere peşinde koşan sömürücü yabancı sermayenin hakkından gelmenin mümkün olmadığını göstermiştir.

1964, emperyalizmin karşısına dikilmeden, yurtdışı da, elhanda da kula kul olmaktan kurtulmanın mümkün olmadığını göstermiştir.

İşte bunun içindir ki yeniden antiemperyalist savaşın kahramanı, milli bağımsızlığın sembolü Atatürk'e dönüş başlamıştır: «Biz bu hakkımızı korumak, bağımsızlığımızı güven altında bulundurabilmek için, toptan, milletçe biz mahvetmek isteyen emperyalizme karşı ve biz yutmak isteyen kapitalizme karşı milletçe savaşmayı uygun gören bir doktrini izleyen insanlarız.»

Bugün, bu sözlerin ışığı altında, yeni bir bağımsızlık savaşını vermeye gerekmiyor. Kim yürütecek bu savaşı? Atatürk, Nutuk'ta şöyle diyor: «Ulusal savaşa birlikte başlayan yoldaşlardan kimleri, ulusal hayatın bugünkü Cumhuriyete ve Cumhuriyet yasalarına kadar uzayan gelişmelerinde, kendi düşünme ve ruh yeteneklerinin kavrama sınırları bittikçe, bana direnmeye ve karşı çıkmaya başlamışlardır.» Bugün memleketimizi, acele çözüm bekleyen meseleler karşısında düşünme ve ruh yeteneklerinin kavrama sınırları bitmiş olanlar yönetiyorlar. Emperyalizme çıkar bağlarıyla bağlı toprak ağaları ve komprador burjuvazi, gayri milli bir politikamın devamı için ellerinden geleni yapmakta ve yeni hazırlıklara girişmektedir.

Memleketimizde köklü reformların gerçekleştirilmesinden, milli ekonominin gelişmesinden, halk çoğunluğunun maddi yaşama şartlarının düzeltilmesinden gerçek bir milli bağımsızlığın, politik hayatın demokralaşmasından, barışçı ve bağımsız bir dış politika güdülmesinden yana olan milletimizin bütün sosyal tabaka ve sınıflarını bir araya toplayan çok geniş bir kuvvetler birleşmesini, antiemperyalist ve antifeodal bir cepheyi, mutlaka gerçekleştirmeye çalışmamız, 1965'in en büyük zorunluğu olarak ortaya çıkmaktadır.

çeşitli faaliyetlerine iştiraktan yoksun kalması sonucunu doğurmuştur.

5 - Fethi Niyazi Ağırnaslı'nın 12 seyahatinin politik mahiyetini Genel Merkezden gizlenmiş olması şüphesizdir. Gerçekten de sonradan öğrenildiği gibi Niyazi Ağırnaslı buradan doğrudan Macaristan'a gitmiş, Macaristanda altı gün kalmış, daha sonra Belçika ve Batı Almanya'da çalışan işçilerimizle politik toplantılar yapmış, Londra'ya geçerek Bertrand Russel ile Orta Doğunun Atom silahlarından alınması konusunu görüşmüştür.

6 - Niyazi Ağırnaslı'nın ilk uğradığı memleket Macaristan olmuştur. Ağırnaslı bu niyetini Genel Merkezce açıklamış olsaydı bu tasavvura kesinlikle karşı konuşuldu. Şüphesiz Anayasa gereğince her yurttaş gerek içeride, gerek dışarda seyahat hürriyetine sahiptir. Ancak sorumluluk duygusu taşıyan partimizin her yöneticisi bugün içinde bulunduğumuz şartlarda böyle bir teşebbüsün parti aleyhinde kolayca istismar edilebileceğini düşünmek zorundadır. Gerçekten Fethi Radyosu yayınında, partimizden, partimiz yö-

ticilerinden söz açılması bile çıkarıcı çevrelerce, partimize karşı hücum vesilesi yapılmıştır. Ağırnaslı'nın Genel Merkezce kendisine bu hususta müsaade verilmeden Macaristana gitmesi ve mezuhiyetinin önemli bir kısmını bu memleketi geçirmesi, en azından ağır bir kusur teşkil eder ve Ağırnaslı'nın sorumlu bu yöneticide aranması basiretten tamamen yoksun bulunduğunu açıkça ortaya koyar.

Niyazi Ağırnaslı'nın Almanya ve Belçika'daki Türk işçileriyle kahvehanelerde umumi toplantılar yaparak Türkiye İşçi Partisi senatörü sıfatıyla partiye ilzam eder konuşmalar yapması, seyahatinin politik mahiyetinin olduğu kadar sorumsuz davranışlarının da yeni bir de-tilidir.

7 - Keza Ağırnaslı'nın Londra'da Bertrand Russel'le bir görüşme yapmış olmasının da politik nitelikte bir fiil olduğu şüphesizdir. Gerçekten de, Bertrand Russel'in adını taşıyan bir kuruluşun faaliyetindeki aylarda Orta Doğu-

oun atom silâhlarından arınması konusunda milletlerarası bir konferans toplanacağı bilinmektedir. Hatta bu konferansa yurdumuzdan da tanınmış aydınlarla birlik te, partimizin bazı üyeleri ve bu arada Ağırnaslı da davet edilmiş bulunmaktadır. Bu itibarla Ağırnaslı'nın bu ünlü filozofla bir konuşma yapmış olması ilk bakışta normal karşılanabilir. Ancak atom silâhları ile ilgili milletlerarası konferans gibi çok önemli bir konuda Genel Merkezin görüşü alınmadan konuşma yapılamayacağı da aşkârdır. Taşidiği sıfat itibarıyla partimize yükletilebilecek bir konuşmayı Genel Merkeze de nişmadan yapmış olması Ağırnaslı'nın kişisel davranışlarının ve yetkili parti organlarını hiçe saymasının açık bir işaretidir.

8.— Ağırnaslı'nın sorumsuz davranışları yurda döndükten sonra da devam etmiştir. Gerçekten de kendisine 7.1.1964 gün ve II sayılı bir yazı ile Mecliste Parti adına yapacağı konuşmalardan önce Genel Merkezin görüşünü alması zorunluluğu hatırlatılmış olduğu halde, bütçe tartışmaları münasebetiyle gerek talimat hilâfına Mecliste yaptığı ve gazetelere akşeden konuşmaları, gerek Partide yaptığı sohbet toplantılarında sözleri dikkati çekecek mahiyettedir.

9.— Yurt dışı gezisinin ve dönüşten sonra gerek Büyük Millet Meclisinde, gerek parti içinde yaptığı konuşmaların ışığında, Niyazi Ağırnaslı'nın kişiliğinin gerçek mahiyeti ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki:

A) Yurt dışı gezisinin sırf dinlenme maksadıyla yapıldığını ileri sürdüğü halde politik bir mahiyet taşıması ve bunu Genel Merkezden gizlemiş bulunması,

B) Şimdiye kadar politik faaliyet ve konuşmalarını, yetkili organların kararına bağlı bulunması te zini ısrarla savunmuşken Avrupa gezisinde partiyi yükletilebilecek davranış ve beyanları için önceden Genel Merkezden yetki almak lüzumunu duymamış bulunması,

C) Nihayet bugüne kadar da, Avrupadaki faaliyetleri ve temasları hakkında Genel Merkeze bilgi vermemiş olması,

Niyazi Ağırnaslı'nın parti yetkili organlarının bilgi ve tasvibi dışın da politik faaliyetlerde bulunmak kararında olduğunu açıkça göstermektedir.

Şüphe yoktur ki, buna Partinin program ve tüzüğü ve yüksek menfaatleri asla müsaade etmez.

Ağırnaslı sadece ağır bir disiplin suçu işlemekle kalmamıştır. Oayların tahliili, Ağırnaslı'nın program ve tüzük hükümleriyle bağdaşmayan amaçlar peşinde olduğu sanısını uyandırmıştır. Mühim her türlü zararlardan partimizi korumakla yükümlü bulunan Merkez Yürütme Kurulumuz:

a — Niyazi Ağırnaslı'nın Ankara dan ve üyelüğünden uzaklaştırılmasına, bu maksatla Ankara II Yönetim Kuruluna, tüzüğün maddesi 18. maddesinin (m) fıkrası gereğince isten el ceptirilmesine,

b — Halit Çelenk başkanlığında İbrahim Çetkin ve Şaban Erik'ten müteşekkül bir müteşebbis heyet kurulmasına,

c — Bir ay içinde yeni II Yönetim Kurulunu seçmek üzere olağanüstü Ankara II Kongresini yapma, bu kurulun görevlendirilmesine,

d — Niyazi Ağırnaslı'nın Senatoda bundan böyle Türkiye İşçi Partisi adına beyanda bulunmasına sına ve ancak kendisine Genel Merkezce talimat verildiği takdirde, bu çerçevede içinde Türkiye İşçi Partisi adına konuşma yapmasına

e — Genel Sekreter Cemal Hakkı Selek, Merkez Yürütme Kurulu üyeleri Behice Boran ve Adnan Cemgil ile Genel Yönetim Kurulu üyesi Sadun Aren'den kurulu bir heyetin Genel Başkan'ın Başkanlığına hemen Ankara'da bu kararın uygulanmasına,

f — Sözli geçen heyetin Niyazi Ağırnaslı hakkında tahkikata başlıyarak gerekli görüldüğü takdirde, mahallen bir alt komisyon seçmesine,

g — Niyazi Ağırnaslı'nın Avrupa gezisi ile ilgili hususlardan gayri, Meclisteki konuşmalarının ve

partideki sohbet toplantılarında ki beyanlarının da tahkikat konusu yapılmasına,

h — Tahkikatın bir hafta içinde sonuçlandırılarak Genel Merkeze bildirilmesine,

i — Bu kararın Genel Yönetim Kurulu üyelerine ve teşkilata ay ner duyurulmasına oy birliği ile karar verildi.

Sadun Aren ne diyor?

«Niyazi Ağırnaslı hakkında parti anlayışına aykırı davranışları dolayısıyla tahkikat açıldı. Ağırnaslı bu durum karşısında tehevürle kapılıp «bana böyle şeyler «aramazsınız» diye istifa etti.

Tahkikat açılmasına sebep, yalnız Senatodaki konuşmaları değil, Sincan kongresi sırasında istirahat için bir Avrupa seyahatine çıktı. Bu konuda Genel Merkeze bilgi vermedi. Sadece il merkezine, gideceğini bildirdi. İstirahat için çıktığı Avrupa seyahatinin politik mahiyeti olduğu anlaşıldı... Seyahatte eğleneceği yerde, politik temaslar yapmış, Almanyadaki işçilerle, Bertrand Russell'e görüşmüş, Ayrıca Macaristana da geçmiş ve orada dört gün kalmış. Macaristan Radyosu, partimiz lehine bir konuşma yaptığı zaman burada ne kadar hücumlara uğruyoruz. Bu bizim için hücum konusu oluyor. Halbuki partinin en önemli kişilerinden biri büyük bir sorumsuzlukla gidip Macaristana dört gün kalıyor. Aslında Macaristanda kalmaması önemli değil, ama bu sorumsuzlukta... Niyazi beyin bu seyahatinde önce Macaristana uğrayacağını Genel Merkezce bildirmesi ve sorması lazımdır. Böylesine sorumsuz hareketlerin parti için ne kadar vahim olacağı takdir edilebilir.

Ağırnaslı partiyi Senatoda temsil eden bir üyedir. Partiyi temsil eden insan olduğu için bu gibi sorumsuzca davranışları önem taşır. Parti üyesi olarak yapacağı beyanların beyanların partiyi sorulmadan yapılması parti ilkelirine ve disiplinine aykırıdır. Niyazi bey bu gibi noktalar önem vermiyor. Kendisine bir çok kereler bu konuda tarizlerde bulunulmuş tur. Acele cevap vermesi, gereken hususlarda değil fakat önceden hazırlanan konuşmalarda Genel Merkezin fikrini ve tasvibini alması istenilmiştir. Kendi kendine beyanlarda bulunmadan önce Genel Merkezden fikir alması ileri sürülmüştür. Diğer partilerin üyeleri bu konuda serbest hareket ederler, bu noktalara önem vermezler. TIP, de durum farklıdır. Daha disiplinli, daha hassas olması lazımdır. Bu bir çok prensip meselelerinden daha önemli oluyor TIP için. Genel Merkezce çok sıkı temas edilmesi gereklidir. Niyazi Beyin bu davranışları eskiden beri «şikâyet konusudur. Bilhassa parlamento konuşmalarından önce merkezle temas istenmiştir.

Genel Merkezin Ankara'ya taşınması meselesi eskiden beri olagelen ufak ihtilâflardır ve tamamen maddi duruma ilgilidir. Aslında Genel Merkezin Ankara'da olması gerekir. Ama asıl ihtilâf sebebi, sorumsuzca davranışlarıdır.

Ağırnaslı ne diyor?

«Arkadaşlarımız hepsinin vatanseverliğine inanıyorum. İhtilâfımız parti içi meselelerle ilgilidir. Mesele ben partinin Ankara'ya getirilmesini istiyordum. Ama Mehmet Ali beyin bazı ailevi durumları buna mani idi. Benim her konuşmam için Genel Merkezden talimat alınması imkân ve lüzum yoktur. Bir defa parti merkezi İstanbul'dadır. Eğer Ankara'da olsaydı daha sık temas olabilirdi. Ayrıca ben sahibinin sesi değilim.

Macaristan radyosu sadece TIP lehinde neşriyat yapmıyor. İnönü yü de dalma methediyor. Bu da sıyrı bir konu. Ben Budapeşteye sefir arkadaşım olduğu için uğradım. Ayrıca orada çok iyi distum olan ve Türkiye'de 20 yıl kalan Sabo adında yüksek mühendis bir arkadaşım vardı. Karısı konserva tuvarında senelerce piyano hocalığı yapmıştır. Hatta, Macarlarla gela-

şmadıklarını ve Türkiye'ye gelirse, iş bulup bulamayacaklarını sordular. Bütün bunlar, sebep değil.

Partiden ayrılışım bir fikir ihtilâfı yüzünden de değildir. Partide daha solda veya daha sağda kimseler olduğu için anlaşılacağı söyleniyor. TIP ortanın solunda açılan geniş bir yelpazedir. Tabii muhtelif varyantlar olacaktır. Bütün fikirlerin tek kalyptan çıkması imkân yoktur. Parti demokratik bir idareye sahiptir. Bir davanın ne başında ne de sonunda yız. Mesele bunlar değil, kalkınmaktır.

Asil istraplara garkeden dava budur bizi. Bütün Avrupayı dolaştım. Balkanlar dahil bizim kadar perişan bir memleket yok Avrupada. Vazifemiz Türkiye'yi kalkındırmaktır. Amaç, bu yöndeki çalışmalarımızla bir şey elde edilebilir. Benim bu yöndeki çalışmalarım istifa ile bir şey ekilmiş değildir. Bu memleketin ancak toplumculukla kalkınacağına inanıyorum. Bu ayın zamanda TIP'in de programıdır. Ama tüzük te anlaşamadığımız noktalar olabilir. Bunlar zamanla düzelecektir.

Benim girebileceğim başka bir parti yok. Ben ayrılışım da gene partim TIP'tir. Bazı değişiklikler olursa gene sonunda dönecemim tek yer orasıdır. Bu değişiklikleri şimdilik açıklayamam. Türkiye'de yoksul halka ışık tutan tek parti budur. Tabii daha başlangıçta yız, bazı âle çözümlilikleri olacaktır. Bunlar zamanla telâfi edilebilir.»

Türk petrolünü kullanma savaşını başlıyor

Türk petrolünü kullanma kampanyası, şoförlere bir çağrı ile başladı. Çağrı şudur:

«Vatansever Türk şoförü, Vatan toprağının bağrından çıkarılan ve senin öz malın olan millî petrolü kullanman, yurt ve Türklük borcundur.

Unutma ki, kendi öz kaynaklarından çıkan millî petrolünü kullanmakla, millî petrol sanayini ve yurt çapında iktisaden yükselme hamlemize, kendi sahsında düşün hizmetin en şerefli kısmını yapmış olacaksınız. Bu suretle millî servete senin de katılma payın olacaktır.

Unutma ki yabancı petrolü kullanmakla her yıl milyonlarca lira yurt dışına çıkmasına da mâni olacaksınız.

Millî petrolcülüğümüzün öncülüğünü başarıyla yapan ve yurt hizmetinde olan Türkiye Petrolleri A. O., Petrol Ofisi'nin bütün bayileri ve kaynakları senin emrinde ve hizmetindedir.

Bu millî davada üzerine düşen görevi yapmakla bu memleketin vatansever ve idealist bir evladı olduğunuzu ispat etmiş olacaksınız.

Bu millî çağrıya severek sen de katıl.»

Melen'in açıklaması

Yön Mecmuası Yaz İşleri Müdürüğüne

Mecmuamızın 25.12.1964 tarihli ve 91 sayılı nüshasının dördüncü sayfasında neşredilen «Ereğli - Çelik, Amerikalı Koppera Grubu ile Danış Koper'in nasıl çıktığı hâline geldi. Başlı başta intişar eden haberde, geçen haftaki C.H.P. Grup toplantısında Ereğli - Çelik Fabrikaları mevzuunda yapılan müzakereler sırasında, konuşmaların basına yanlış olarak aksettirildiği görülmüştür. Bu Fabrikamızın inşasında bazı süstümaller, ısraflar olduğu yolunda beyanda bulunduğum iddia edilmektedir. Söz konusu iddialar gerçeğe uygun değildir.

Keyfiyetin yukarıda tarâh edildiği suretle Mecmuamızın bu çıkacak nüshasında neşri ni, ederim.

Saygılarımla.

Maliye Bakanı Ferit Melen

YÖN'ün Notu: Sayın Melen'in açıklamasını yayınıyoruz. Yalnız Bütçeden gerekli ödemeni, ancak Başbakanın Amerikadan telefonu üzerine yapması bile, Maliye Bakanının Ereğli - Çelik hakkındaki tereddütlerinin açık delilidir. Esasen bir Maliye Bakanının, ilk finansman planına nazaran gitmiş de daha fazla paraya ihtiyacı gösteren tesis hakkında, ısraf ve yolsuzluk tereddütlerine düşmesi en normal davranıştır.

TOPLUM ve ANAYASA

Prof. Dr. Edip Çelik

Geçtiğimiz hafta içinde siyasi parti başkanlarından biri gene Anayasada değişiklik yapılması zorunluluğundan söz etti. Sayın başkan böyle bir değişikliği kuvvetli hükümetler kurulabilmesin sağlamak bakımından gerekli bulmaktadır.

Bundan başka anlaşılacağına göre hükümetlerin başarısızlıkları kuvvetli olamadıkları nedenine; kuvvetli olmaları ise Anayasanın yetersizliğine bağlanmaktadır.

Bu düşünce tarzı, memleket yönetiminde kendilerini söz sahibi sayanların bazı temel kavramlar üzerinde ne denli yamдық larını, toplumsal gelişme ile hukuk düzeni arasındaki ilişkiden ne ölçüde habersiz bulduklarını belirtmek bakımından ilginçtir. Bu düşünce ve davranış siyasi kadro içinde yaygın olmasaydı Siyasi Partiler Kanunu «huzur» un devası, Seçim Kanunundan yapılması öngörülen değişiklik «demokratik düzenin teminatı» sayılmaz; gerçek huzuru ve gerçek demokrasinin koşulları daha derinlerde araştırılmak yoluna gidilirdi.

«Az gelişmişliğimiz» en sorumlu kişilerin ağızında o kadar sık ve o kadar olağan biçimde tekrarlansaktadır ki, okul çocuklarımız bunu Anayasamızın temel ilkelere bir zaanederlerse buna şaşmamak gerekecek. Durum bu iken, az gelişmişlikten kurtulmak için bugüne değin ya yüzeyle kalan, daha doğrusu, aldatıcı nitelikte, tedbirlere başvuruldu; ya da özellikle her ne pahasına olursa olsun sağlanmaya çalışılan, dış yardımdan mahdet umuldu.

Ne var ki az gelişmişliğin toplum yapısındaki gerçek sebeplerine cesaretle el atmadan, kendi güçlerimizi ve dış yardımları bu sebepleri ortadan kaldırma yönünde kullanmadan, Anayasamızın başlangıcında belirtilen «İnsan hak ve hürriyetlerini milli dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdi ve toplumu huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk Devletini bütün hukuki ve sosyal temellere kurmak» şüphesiz mümkün olamazdı ve olamaz da. Anayasa düzenine bir kerere daha el uzatmakla gene de olamayacaktır. Tarihimiz boyunca geçirdiğimiz tecrübeler hiç değilse bu gerçeğe varmamıza yaramalıydı. Çünkü ülkemizde, ne zaman bir devrim hareketine geçilmişse, önce Anayasa ve hukuk düzeni ele alınmış; bunların değiştirilmesi ve yenilenmesi özenlen ama ca ulaşılabilecek sınırlarıdır. Bu, toplumla hukuk düzeni arasındaki zaruri ve tabii ilişkiyi gözden kaçırmağıdır. Her toplumun hukuk düzeni o toplumun ekonomik ve sosyal yapısının damgasını taşır ve toplumun gelişme derecesine orantılıdır. İleri bir toplumun geri bir hukuk düzeni içinde yaşaması nasıl mümkün değilse, gelişmemiş bir toplumda da ileri bir hukuk düzeninin yürürlükte kalabilmesi düşünülemez; toplum kısa zamanda hukuk düzenini gelişmemiş yapısının düzeyine indirir. Bu yüzden ki, çağımızın ünlü bir siyasal bilimci, çoğu ülkelerde uygulanan rejimle Anayasamızın tanımadığı rejimle ilgili bulunmadığını söyleyebilmiştir.

Bundan çıkan kaçınılmaz sonuç, toplumun alt yapısına inilmeden, salt Anayasa değişiklikleriyle, bir devrimin başarılamayacağıdır.

Fakat bazen, toplumun gelişme derecesinin üstünde bir Anayasa düzeni siyasal, sosyal ve ekonomik yapıda köklü değişiklikleri gerçekleştirmek amacıyla yürürlüğe konulmuş olabilir. Bizim 1961 Anayasamız gibi. Bu çeşit Anayasaların ise, başarı ile uygulanmaları Anayasamızın öngördüğü siyasal, sosyal ve ekonomik düzene yürekten inancımız bir siyasi kadronun varlığına bağlıdır.

Oysa, bizdeki siyasi partiler, artık kesinlikle bilinmektedir ki, temel ilkelere bakımından farklı kuruluşlar değildir ve başlıca amaç ve çabaları statü quo'yu sürdürmektir. Bunlar arasındaki çatışma bir iktidar mücadelesi olmaktan öteye geçememektedir.

Bunun içindir ki yeni Anayasamızın yürürlüğe girmesine rağmen eski düzen devam etmektedir; Birinci Cumhuriyetten İkinci Cumhuriyete geçilememiştir.

1961 Anayasamızın Hükümetlerin kuvvetli olabilmelerini engelleyen hükümleri bulunduğunu hiç sanıyız. Aksine bu Anayasa, yürütme organını oldukça geniş yetkiler tanıdığı; daha da ileri gidilerek Hükümet, yasama organının yetkilerinden bir kısmını Anayasaya aykırılık şüpheleri taşıyan bazı kanunların çıkmasını sağlayarak eline geçirmiştir (X).

Gene bilindiği gibi, günümüze kadar yürütme organı ile yasama organı arasında doktrin ayrılığı yüzünden hiçbir anlaşmazlık çıkmamış, muhalefet basit politika oyunlarıyla hükümeti yıpratmaya çalışmıştır. Başka türlü olmasında da imkân yoktur; çünkü koalisyon hükümetleri de, statü quo'cu nitelikleri icabı köklü reformları öngören tekliflerle yasama organı karşısına çıkamazdı.

Bu koşullar altında arzulan «Kuvvetli Hükümet» yasama organında ezici çoğunluğa dayanan hükümet olsa gerek. Bizim de çareci Anayasayı değil, Seçim Kanununu değiştirilerek yeniden çoğunluk sistemine dönmektir. Fakat, «dikensiz gül bahçesine» özlemine ne sonuçlar verdiğini, siyasal demokrasiyi bile temininden sarsan bir diktatoryaya götürdüğünü politikacılarımız herhalde unutmamışlardır.

«Kuvvetli Hükümet» kuvvetli başarıları işlerden alan hükümetler Hükümetlerimiz bu anlamda kuvvetli olamıyoruz bunun günahını Anayasada değil, fakat siyasi partilerimizin kendilerini eski başkanlıklarından kurtarıp «demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları» niteliğindeki kuruluşlar olmak amacına yönelmemelerinde aramak gerekir.

Az gelişmişliktен kurtulmak ve çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak köklü reformları gerçekleştirmesine bağlıdır. Siyasal kadrolar bunun bilincine varamadığı sürece «plânli kalkınma» edebiyatı «nuru kalkınma» efsanesi gibi sönecek ve toplum yapısı Anayasamızın öngördüğü gelişme derecesine ulaşamayacaktır.

(X) Doktrin çalışmalarına yol açan «Milletlerarası Anlaşmaların yapılması, yürürlüğü ve uygulanması ile bazı anlaşmaların yapılması için Bakanlar Kuruluna yetki verilmesi hakkındaki 31 Mayıs 1963 gün ve 264 sayılı Kanunla 27 Haziran gün ve 261 sayılı kanunu örnek olarak göstermek lâzımdır. Bu sonucunu hakkında, Sayın Prof. Dr. Lütfi Duran'ın «T.B.M.M. Yetkililerini bırakıyor» başlıklı çok değerli makalesi, durumu bütün açıklığıyla belirtmektedir (Milliyet, 7 Eylül 1963).

ELEKTRİK Devletleştirilmelidir!..

Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) kanun tasarısı Meclis gündeminde... Bugünlerde görüşülmeye başlanacak.

Halen memleketimizde mevcut 1000 kadar şehir ve kasabanın ancak 600 kadarında elektrik vardır ve bunların çoğunda da üretim کیفیتsizdir. Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı çok çeşitli elerde bulunmaktadır. Elektrik enerjisinin, etüd, plân, proje, tesis ve işletme işleriyle uğraşan teşekkül ve kurumların belli başlıları şunlardır: Enerji Bakanlığı Enerji Dairesi Reisliği, Elektrik İşleri Etüd İdaresi, Etibank, Devlet Su İşleri, İller Bankası Belediyeler, Özel Sektör ve kendi ihtiyaçlarını karşılayan daha bir çok devlet teşekkülleri. Bu dağılım, kurumlar arasında bir takım sınırlama sebepleri olmakta. İşlerin hızla yürütülmesi, mevcut kapasitelerden büyük faydalanılması engellemekte ve böylece verimsiz emek ve para israfına yol açmaktadır. Buna ise memleketin ta, hâmmülâ yoktur. İşte TEK kanunu, elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımını tek bir elde toplamak amacıyla yapılmış ve Meclis tarafından kabul edilmiştir. Bu kanunla elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımını tek bir elde toplamak amacıyla yapılmış ve Meclis tarafından kabul edilmiştir. Bu kanunla elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımını tek bir elde toplamak amacıyla yapılmış ve Meclis tarafından kabul edilmiştir.

Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımını tek bir elde toplamak amacıyla yapılmış ve Meclis tarafından kabul edilmiştir. Bu kanunla elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımını tek bir elde toplamak amacıyla yapılmış ve Meclis tarafından kabul edilmiştir. Bu kanunla elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımını tek bir elde toplamak amacıyla yapılmış ve Meclis tarafından kabul edilmiştir.

lanmaya başlanmış, çok ağır bir tempo ile yürüten hazırlık 1958 yılında bitirilerek tasarısı Meclise sevk edilmiştir. Beş yıl kadar süren hazırlık çalışmalarının uzaması, daha ziyade ilgili teşekküller arasındaki fikir ayrılığından ileri gelmiştir. Aslında buna fikir ayrılığı demek de pek doğru değildir. Çünkü bu, fikir ayrılığından ziyade TEK içinde eriyen, çek teşekküllerin başında bulunanların direnmesi idi. Bu durum TEK tasarısı ve fikir için ilk taahhüdüdür. Neticede bu direnme yenildi ve yukarıda kaydedildiği gibi tasarısı Meclise sevk edildi. Fakat asıl taahhüdü mecliste başladı. Komisyonlardaki uzun tartışmalardan sonra tasarısı, Meclise genel kurulunda sevk edilmiştir (Se ne 1959) Genel kurulda tümü görüşülüp kabul edilmiş, maddelere geçilmiş ve 15 inci maddeye de getirilmiştir ki, hükümet tasarısını geri istedi. Meclisin mah olmuş bir tasarısı hükümet geri istedi, bir miydi? Bazı milletvekilleri bu nu münakaşa etmek istediye de diğerleri buna meydan vermediler, ve tasarısı geri verildi. Bunun sebebi aryanlar bulmakta da güçlük çekmediler. İstanbul Elektrik İdaresi, elektriki Etibank'tan çok uzuna almakta idi. İstanbul'un imarı da çok para istiyordu. Elektrik kanunu ile imarın küllübu karşılanacaktı. Halbuki elektrik sektörü, çok fazla sermaye yatırmasına ihtiyacı gösteren bir sektördür, sağladığı kazanı, gerekli yatırım ancak varlığını karşılayamaz, bilmektedir. Binaenaleyh artan elektrik ihtiyacının karşılanması için başka sektörlerden bu sektöre sermaye transferi gerekirken, aksi yapılarak çok yanlış bir yol tutulmuş ve istisnai TEK kanunu da baltalanmıştır. Maalesef, halâ bir çok belediye, bu yanlış yolda

devam etmekte ve elektrik sektörünün gelişmesini kösteklemektedir.

TEK tasarısı ikinci bir defa 1960 yılı Ekiminde Millî Birlik Komitesi zamanında ele alınmak istenmiştir. Genç bir subayın başkanlığında toplanan ilgili teşekküllerin başları, bilhassa hidrolik ve termik santrallerin inşası konusunda fikir birliğine varamamışlar (daha doğrusu direnmişler) ve bu sebeple de tasarısı kanunlaşmamıştır.

Nihayet 1962 yılı gelmiş, Batı bölgesinde fazla kapasite olduğu halde Kuzey-Batı bölgesinde enerji sıkıntısı baş göstermiş, bu durumun değışiktikten ileri gelmiş, anlaşılmış ve hükümet TEK tasarısını 1963 yılında meclise sevk etmiştir. Bir Karar Komisyonunda müzakere edilen tasarısı yukarıda da kaydedildiği gibi ivedilikle görüşülmek üzere gündeme alınmış bulunmaktadır.

Burada tasarının büyük bir boşluğuna işaret etmek fayda görürüz. TEK tasarısı yalnız amme sektörüne ait tesisleri bir araya toplamakta, Özel Sektörü kapsamamaktadır. Hemen ilâve edelim ki, bu sektörde özel teşebbüs statüsü ile faaliyet gösteren bir kaç şirket ve elektrik birliği, ya çoğunlukla Devlet ve İktisadi Devlet Teşekkülleri veya belediye tarafından finanse edilmekte dir. Bu sebeple bunlardan hiç birisi tam bir özel teşebbüs mülkesesi sayılamaz. Bunlardan halen hiç bir faaliyette bulunmayan ve bir zamanların özel teşebbüsleri tarafından devlet sermayesini sömürbilmek imidyle kurulan Ege Elektrik A.O. bir İktisadi Devlet Teşekkülü ortaktır. Kepez, Antalya ve Havallisi Elektrik A.O. de Çukurova Elektrik A.O. Etibank'ın iştirakleridir. Kayseri ve Havallisi Elektrik Şirketi, Defne, Harbiye Elektrik Birliği, Kovada Elektrik Birliği ve diğer bazı elektrik birlikleri de mahalli belediyelerin ortaktır. Bunların, Türkiye sathında yapılacak TEK içinde ötek ötek birer yabancı cinsin gibi kalmaları pek acayip bir manzara arz edecektir. Üstelik bunlar bilhassa bu bölgelerdeki köy elektrifikasyonunun gelişmesini de kısıtlıyacaktır. Çünkü bunlar kâr gâyesine çalışan teşekküller olduğundan kâr gâyesi ikinci plânda olan hattâ hiç bulunmayan köy elektrifikasyonu için teşebbüslerini genişletmek istemeyeceklerdir. Elektrik Sektöründe, şahısların cebine gidecek bir kâr temini caz değildir. Bu sektörde sağlanacak her bir kârın, karanlık içinde bulunan vatandaşları aydınlığa kavuşturmak için sarfı gerekir. Bu itibarla özel statüde sahip bu şirketlerin de TEK'in bünyesine alınmalarını zaruri görmekteyiz. Sakın özel teşebbüsçülerimiz, «bu dünyanın neresinde görülmüş mü?» diye feryatla başlamasınlar. Temel mâj ve hizmet niteliğinde olan elektrik ve kömür, liberalizmin ana vatanı olan İngilterede çoktan devletleştirilmiştir. Elektrik Fransa ve Yunanistanda da 1948 de devletleştirilmiştir. İsviçre hükümetinin İtalyanın elektrik sektörüne İsviçreli tarafından yatırılan sermayeyi korumak maksadıyla giriştiği protestolarına rağmen, sağıcı Hıristiyan Demokratlarla mutedil sosyalistler, İtalyada da elektrik sektörünü 1963 de devletleştirmişlerdir.

Bu arada kısaca bu sektördeki en önemli özel şirket sayılan Çukurova Elektrik A.O. ndan da bahsedelim. 1953 yılında Dünya Bankasının teşviki daha doğrusu tazviki ile kurulan bu şirketin gâyesi, Seyhan Hidro-elektrik santralını işleterek Adana, Tarsus

POLİTİKA VE ÖTESİ

SES VER!...

Mehmed Kemal

Oturup, İla İyüzünü belleten yazılar yazayım diyorum. Olaylar olduğu gibi görünsün. Bunları, okuyucular, ayınada görür gibi görünsünler. Yazım: — Meclis saat 15'te (...) nın başkanlığında toplandı. Gündemdeki meseleleri görüşmeğe başladı. — gibilerden olmasın. Hemen İla özüne geçeyim.

Başkan:

— Oturumu açıyorum, dedi.

— Yoklama yapacağız, dedi.

Aradan bir kaç saniye geçti.

— Yoklama bitmiştir, dedi.

Bir uğultu başladı. Bu milletvekillerinin itiraz sesleri idi. Yoklama için verilen bir kaç saniyelik zamanı az bulmuşlardı. Çünkü, yoklama elektrikli makine ile yapılıyordu. Bu makineden dünya parlamentoslarında iki - üç yerde vardı. Birisi de bizdeydi. Milletvekilleri anahtarla düğmeyi açıyor. Başkan da bu düğmelere yol veriyordu. Bir anahtarla açılacak kadar zamanı dışında, zaman bırakmazsa, milletvekilli arkadaşının düğmesini de çeviremiyordu. Çeviremeyince de çoğunluk olmuyor, görüşmelere devam edilemiyordu. Onun için itiraz sesleri bir uğultu halinde alıyordu.

Bütün bunlar, milletvekillerinin, başkanın, itiraz gazetecilerinin, dinleyicilerin gözünde oluyordu. Başkan milletvekilleri birbirlerine anahtar vermesin, bir milletvekillinin birkaç anahtar kullanmasına engel olmadığı için, düğmenin süresini azaltıyordu.

Partiamentomuz daha yoklama sırasında böyle çalışıyordu. Siz şimdi bir de, «kanun yapılmadık» titizliği düşünün...

Bir bakanı anlatacağım size: Bakan odasına bir telefon daha koydurmuş. Bu bir özel telefondur. Bir ucu odada; bir ucu da özel kalemin özel bir odasında. Bakan (...) heyeti ziyarete gelmiştir. Kendisinden binlerce nerdeki, bilmen ne iş için arıcılık istemektedirler. Maliye Bakanının bir randevu alacak, bu işi anlatacak, yapılmasına önaç olacak. Anlatıyorlar.

— Hay hay kardeşim, diyor.

— Zile basıyor. Gelen özel kalemin müdürüne:

— Bana Maliye Bakanını bulun, diyor (Özel telefonu göstererek) Bu telefona bulun, diyor.

Bakanın ne demek istediğini Özel Kalemin Müdürü anlıyor. Göz kırpar gibi birbirlerine bakıyorlar. Biraz sonra (özel telefon çalıyor).

— Ferit'çim merhaba... Gözlerinden öperim... Bilmukabele saygılar... Yanında (...) heyeti var. Bunların bir ödenek işi var mı. Biliyor musun? Bilirsin, sen her şey bilirsin... İşte o iş için rahatsız ediyorum kardeşim. Halledecek misin? Hay sağolasın... Elde demek, bugün yarın imzadan çıkar demek... Sağolasın, var olası... Senin gibi Maliye Bakanı dünyaya gelmez. Sana gönderirim mi? Göndermeyim, peki göndermeyim... Huzur-u kalple memleketlerine dönsünler öyle mi? Dönsünler... Senin emri beklesinler... Pek Ferit'çim, peki canım kardeşim...

Telefon konuşması bitmiştir.

Dinleyenler işlerinin artık sonuca bağlandığından güvenlidirler. Kendi İllerinden milletvekilli, sonra da bakan olan, nasıl da kıymetli, iş beceren adam. Böyle düşürürler, biraz da öğünürler. — Allah sizi başımızdan ekâk etmesin Allah uzun ömürler versin... diyerek odadan ayrılırlar.

İçleri rahat, gönülleri hoşnutur. Memleketi bir müjde götürceğiz, diye de memnundurlar.

Gerin gerin odadan çıkarlar.

Biraz sonra Özel Kalemin Müdürü gelir, birbirlerine (şükür bunları da sevdi) gibilerden bakarlar.

Yeni heyetler, yeni telefon konuşmaları başlar.

Yukardan aşağı doğru, zinciri ve birbirine benzer kullandıkları bir oyun oynamaktadır. Bu oyunun gerçek yanlarını yazmıyor, yazmıyor muyuz? Halka bunları iyi anlatamıyor muyuz diye kuskulara düştüğüm oluyor. Anlatamıyoruz ki, hâlâ ve her dönemde bunlar oluyor. Hep birbirinin eş ve benzeri adamlar gelip bu koltuklara oturuyorlar.

Oturup bir yazı yazayım, halka gerçekleri olduğu gibi anlatacayım, istiyorum. Anlatayım da anlansın, ona göre davranınsın. Ama anlatamıyorum, yazamıyorum galiba. Biraz da, o mu anlamak istemiyor, ne dersiniz?

Yazıyoruz, yazıyoruz, yankısını bir türlü alamıyoruz. Biraz sesini çıkarsana ulu kalabalığım, büyük kalabalığım!

ŞU PERİŞANLIGA BAKIN

Yazıyoruz: Özel Sektör 22 bin liralık iraktörü 55 bin liraya satmaktadır. Sosyalistlikle uzaktan yakından ilgili olmayan milletvekilleri çiftçinin bu acır soyulmasını önlemek için bir kanun teklifi hazırlamışlardır. Milletvekilleri, bu işi Ziraat Donatım Kurumuna bırakılm demektedirler. Bu tekliften hiç de ilâse sanayicilerin bir şikâyeti olmaması gerekir değil mi? Hayır, karşınıza Ankara Sanayi Odası Başkanı dikiliyor: «Kanun teklifi, kalkınma plânının ilkelerine aykırıdır. Böyle bir kanun özel teşebbüsün sevk ve heyecanını dolayısıyla yaratıcı kuvvetini öldürür» diyor. Bu ne şevktir ki, ancak İthalât soygunuyla «balkışıl». Kalkınma Plânının ilkelerine en uygun davranış ise, bu şikâyetin tamamen devletleştirilmesidir.

İthalatçının savunucusu bu sanayici, «AP, Genel Başkanımız Demirel ile görüştim, o da teklifin «leyhinde» diye dedi. Savunulan, apaçık bir soygundur.

Çiftçiler Federasyonu kongresine gidiyoruz. Kongre Başkanı Ferit Lütfi Kardeşmanoğlu konuşuyor: «Türk çiftçisini yıkmak için girişilen teşebbüsler, daima bu şuurla ve metin savunmayı yapacak topluluğu karşısında bulacaktır. Toprak adamını gülmek isteyenler daima karşısında olacaktır. Büyük çiftlik sahibi bu politikacıya göre, topraksız çiftçiyi topraklandırmak, Türk çiftçisini yıkmaktır».

Eski bir milletvekilli olan Sivrihisar toprak ağası delegesi ise şunları söylüyor: «Yarın, bu toprak sana fazladır, şu kadarını alıp almazsan vereceğiz diyen Hükümete ben veya başkanı çıkıp da şehirlerdeki apartmanları gösterip, (Bu kadarı buna fazladır, bir bölümünü alıp bana ver) dersem bunun sonu ne olur? böyle ne olur gidiyoruz?». Ya, nereye gidiyoruz?..

Toprak ağası, tüccarı, sanayicisi başbaşa verip 1,5 milyon lira topluyorlar. Bir İktisadi Araştırma Tesisi kuruyorlar. Tesisi, «İthalat teşebbüsüne hürriyet» diye broşürler tercüme ediyor. «Hürriyet İthalat teşebbüsüne hürriyet» şeklinde özetlenebilecek İthalat teşebbüsüne beyannamesini yayınlıyorlar. Fakat tesisi İthalat bir yazın. İspanyol mucizesi, özel teşebbüs mucizesidir» yazıyorlar. Doğru, İspanyol fazisimi, özel teşebbüsün esesidir.

İthalatçılar İspanyol kendini komik etmek için insanın gerçekliğini, İthalat teşebbüsüne kadar budala olması ve bütün milletin budala olması İhtimâldir.

ve Mersin şehirlerinin elektrik ihtiyacını karşılamakta, 30 milyon lira sermaye ile kurulan şirkete Etibank 14 milyon lira ile ortak olmuştur. 1956 yılında Seyhan Santralını devralan şirket 1961 yılının sonuna kadar Etibank'ın ortaklığı kabul etmemiş, elde ettiği kardan Etibank'ı mahrum bırakmıştır. Halen Etibank'la kardan mahrumiyet konusunda dava durmaktadır. Bundan başka şirket, 1962 yılına kadar maliyet bedelinden ve kur farkından dolayı hasıl olan borcunu da devlete ödememiştir. 1961 yılında, Seyhan Barajına üçüncü bir türbin koymak gerektiğinden, şirket Dünya Bankasına kredi müracaatında bulunmuş, bu krediye kefil olması gereken hükümet, şirketin taahhütlerini yerine getirmesini istemiş, maliyet bedeli ve kur farkı borçları ancak bu yoldan ve takside bağlanarak konsolide edilmiştir.

1962 yılından beri Etibank şirket idaresine dahil olmakla beraber İdaresi Meclisinin ekseriyeti özel sektör temsilcilerindedir. Bunlar da ekseriya mahalli politikacılar tarafından seçilmekte, tamamen ticari ve teknik usullere göre yönetilmesi gereken bir şirket politik oyunlara alet edilmektedir. Bu gibi şirketlerin, mahalli politikacıların elinden kurtarılması bakımından da Türkiye Elektrik Kurumu bünyesine alınması uygun görülmektedir.

Bugün memleketimizde nüfusun ancak yüzde 30'unun elektrikle faydalanma imkânına sahip bulunduğunu 35.000 kadar köyün ve yüzlerce kasabanın elektrik beklediği düşünülürse bu sektördeki kuvvetleri bir yünde birleştirmek ve memleketin elektrifikasyonuna hızla devam etmek gerektiği anlaşılır. Binaenaleyh TEK kanununa tasarısı bir an evvel kanunlaşmalıdır.

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DIŞ POLİTİKA RAPORU

Raportör: Orhan Apaydın
(Aydın Milletvekili)

Dış politikamızın temel felsefesi ne olmalıdır?

Bu temel felsefenin esaslarını Millî Mücadelenin başlangıç noktalarında sınamak lazımdır. Cumhuriyetin Kurucusu Kemal Atatürk başta gelen esas olarak Türk Milletinin ekonomik, kültürel ve siyasi bağımsızlığını kabul ve ilân etmiştir. Büyük Atatürk bu esası şöyle ifade etmektedir:

«İstiklâl tam denildiği zaman, bittabi, siyasi, malî, iktisadî, adlî, askerî, harsî ve ilâh., her hususta istiklâlî tam ve serbestisi tam demektir. Bu saydıklarının her hangisinde istiklâlden mahrumiyet millet ve memleketin mânayî hakikisiyle bütün istiklâlden mahrumiyet demektir.»

Bu temel esasa dayanan Millî Mücadele yollarının dış politikası bütün ezilmiş milletler için bir ümit ışığı teşkil etmiştir. Türkiye'nin yürüttüğü bu mücadele ve davranış Lahurlu mütefekkir İkbâl ve Bengallî şair Nazrul İslâm'dan Cezayir ve Endonezya'ya Latîn Amerika'dan Çin'e kadar sömürülen ve ezilen milletlere örnek teşkil etmiştir. Nitekim Falih Rıfkı Atay hatıratında bir Amerika'lı gazetecinin şu sözlerini nakletmektedir:

«Ben Lozan antlaşmasına karşıydım. Amerika için Türkiye piyasasının büyük bir önemi yoktur. Buradan İtalyazların kalkışı bize pek az dokunur. Fakat siz bununla Çin'e kapitülasyon ardan kurtulmanın mümkün olduğu dersini verecektiniz. İşte ben bunu istemiyordum». Bu sebep'edir ki, Paul Gentizon tarafından yazılan kitap şu başlığı taşımakta idi: Mustafa Kemal ya da Doğunun Yürüyüşü

Millî Mücadele dış politikasının istinad ettiği ikinci temel umde, gene Büyük Atatürk'ün «Yurtta Sulh, Cihanda Sulh» formülünde ifadesini bulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri, Türk Milletinin refah ve saadetini dünya barışında görmekte ve barışçı bir politikayı her hal ve durumda izlemeyi istemektedir. Türk Milletinin Mısakı Millî hudutları içinde toprak bütünlüğünü korumak bağımsızlığını ihlâl ettirmemek dışında herhangi bir tecavüz emeli beslemesi bu felsefeye göre mümkün değildir. Nitkim 1939-1945 yılları arasındaki büyük bádire içinde dahi, Türkiye büyük devletlerin kendi isteklerine göre, sağa sola hareket ettirdikleri bir devlet olmuştur. Türkiye izlediği bu politika ile, bağımsızlığına karşı en ufak bir harekete müsamaha göstermeyeceği intibasını yarabilmiş ve kendi toprakları üzerinde sulhü başarı ile korumuştur.

Bu temel felsefenin ışığı altında Türk Hükümetlerinin değışen hal ve şartlara uygun politikalar takip etmesi ve bu politikaların gene değışik alternatifleri olması, iktidarların dışında vazife gören muhalefet gruplarının farklı hal tarzları tekliif etmesi normal ve demokratik bir yoldur.

Türk - Amerikan Münasebetleri

Kuzeyden gelen ve Türkiye'nin toprak bütünlüğünü ve bağımsızlığını ihlâl etme tehlike ve davranışları Türkiye'nin Amerika ile münasebetlerini arttırmış ve iki devlet çok kuvvetli bağlarla ittifak yoluna gitmişlerdir. Bu şekilde, Türkiye üzerindeki Amerikan nüfuzu Birinci Dünya Harbi'nden sonraki devrede birden bire artmış ve sür'atle inkişaf etmiştir. Birleşik Amerika, daha sonraları şartların çok değışmesine rağmen bu nüfuzunda en küçük bir eksilmeye bile tahammül edememiş ve Türk Hükümetlerinin davranışları da Amerika'nın bu hareket tarzına destek olmuştur. Bilhassa dış politikamız devamı olarak Amerika'yı takip etmiştir. Fakat hayatî ve millî bir dâvamız olan Kıbrıs konusunda Birleşik Amerika'nın takip ettiği hareket tarzı, sanki bir sömürgeciymiş gibi Türkiye'nin iç ve dış meselelerine müdahaleye kalkması, Türkiye'nin millî menfaatlerini nazarı itibara almayan egoist bir siyasat düşünmesi, Türkiye'yi yeni bazı

istiklâlî tam denildiği zaman, bittabi, siyasi, malî, iktisadî, adlî, askerî, harsî ve ilâh., her hususta istiklâlî tam ve serbestisi tam demektir. Bu saydıklarının herhangibirinde istiklâlden mahrumiyet millet ve memleketin mânayî hakikisiyle bütün istiklâlden mahrumiyet demektir.

ATATÜRK

tedbirleri düşünmek mevkiine getirmiştir.

Türkiye Birleşik Amerika dostluğunu birinci plânda mütalâaya son hâdiselere rağmen devam edecektir. Ancak, son olayların etkisi dışında, soğukkanlı bir muhakeme ile, esasen biraz evvel de ifade ettiğimiz gibi değışen hal ve şartlar karşısında Amerika ile Türkiye arasındaki ikili anlaşmaların gözden geçirilmesi ve bu anlaşmalara yeni şartlara uydurulması münakaşa edilecek aktüel bir mesele hâlinde dir.

Bu güne kadar takip edilen Türk Dış Politikasını kısa hatlarla çizdiğimiz çerçevesi dışında, yeni şartların diğer devletlerle olan münasebetlerimiz bakımından halihazırda ve muhtemel inkişaflarına temas etmek gerekmektedir.

Türkiye'nin komşularıyla münasebetleri

Son zamanlarda Sovyetler Birliği ile münasebetlerimizde iyice doğru bir gelişme olmuştur. Bir müddetler beri Sovyetler bize, Türkiye'nin NATO'ya mensubiyetini ikili münasebetlerin inkişafına engel olduğunu bildirmektedirler.

Sabık Sovyet Başbakanı Kruşçev'in Devlet Başkanımıza gönderdiği 28 Haziran 1960 tarihli mesajda resmen açıklanmış olan bu husus yeni Sovyet idarecileri tarafından da teyit edilmiştir.

Milletlerarası taahhütlerimizle teazur

etmek şartıyla, bütün devletlerle iyi komşuluk münasebetleri tesis etmek isteyen Türkiye, Sovyetlerin bu teşebbüslerini memnuniyetle karşılamıştır.

Bu çerçeve dairesinde Dışişleri Bakanımızın yaptığı Moskova seyahati iki memleket arasındaki münasebetlerin normal bir istikamete sevkî bakımından çok faydalı olmuştur. Taraflar bağımsızlık, toprak bütünlüğü ve hak eşitliği prensiplerine karşılık saygı göstermek ve iyi komşuluk münasebetlerini takviye etmek hususunda mutabık kalmışlardır. Kültürel münasebetleri tanzim etmek için bir anlaşma imzalanmıştır. Anlaşma ile kültür alanında Sovyetlerle esasen mevcut temaslara senelik bir programa bağlanması gayesi güdülmüştür. Yapılacak temaslara kültürel ve ilmi mahiyette olacaktır. Diğerlerine anlaşmada yer verilmemiştir. Ayrıca iki memleket arasında ticarî münasebetlerin artırılmasına karar verilmiştir.

Bütün dünya milletlerinin nükleer bir çatışmaya meydan vermemek için birbirleriyle anlaşma imkânları aradıkları bu devirde vuku bulan bu ziyaret Türkiye'nin şahsiyet sahibi bir politikaya sahip olmak yolunda attığı adımların canlı bir misalidir. Bu konudaki temennimizin Büyük Atatürk'ün Cumhuriyetin 10'ncü yıl dönümüne isabet eden Büyük Millet Meclisi'nin açılış münasebetiyle verdiği bir Nutuk'ta sarf ettiği şu çok değerli sözleri tekrarlayarak ifade etmek isteriz. «İki memleketin çetin zamanlarında kurulmuş, onbeş senedir türlü imtihanlardan daha kuvvetli çıkmış bir dostluğun daima yüksek kıymetli hâiz olmasında tereddüt edilemez» Türk-Sovyet

dostluğunun çok bozuk anlar geçirmesine tamamen kusurlu olan komşumuzdur. Türkiye bu dostluğu bozmamak için elinden gelen gayreti sarfetmiştir. Nitekim 19 Ekim 1959'da İngiltere ve Fransada imzalanan karşılıklı yardım antlaşmasının iki Non-protokoluna Hükümetimiz, «Türkiye'ye girdiği bütün taahhütlerin kendisini Sovyetler Birliğiyle harbe sürükleyecek tesir ve ya neticeleri olan bir harekete zorlanamaz yacağı» ihtirazî kaydını koymuştur. Hükümetimizin bu titiz hareketlerine karşı Sovyetler Birliğinin aksine hasmane davranışları harkesin bildiği bir keyfiyetle Emperyalizme karşı mücadeleyi dış politikamızın başlıca umdesi olarak ilân ettiği bu umdelerdeki samimiyetinin bir ifadesi olarak Türk Milleti tarafından beklenmektedir.

Son aylarda kayda değer diğer bir olay Türk-Bulgar münasebetlerinde görülen dalgalanma temayülüdür. Bulgaristan tarafından izhar edilen iyi komşuluk münasebetleri idamesi arzusunun, genel olarak kendileri le siyasi münasebetlerimiz olan bütün devletler ve bahusus komşularımıza dostane münasebetler idame etme ve ihtilâf anlaşımlu yollara halletme şeklindeki esas politikamız çerçevesinde memnuniyetle karşılanmaktadır.

Türkiye'nin komşu arap memleketlerle münasebetlerinde ve bu memleketlere karşı takip ettiği politikada maruz kaldığı güçlükler iki sebepten doğmaktadır. Birincisi eski Türk Hâkimiyetinin hasil ettiği hissi kompleks ikincisi bu memleketlerde bir türlü istikrarlı bir rejim kurulamamasıdır. Türkiye'nin bu memleketlere karşı takip ettiği politikada sabırlı olması ve güven vermesi en doğru hal tarzıdır. Aynı zamanda İsrail ile münasebetlerin ikinci plânda mütalâa edilmesi komşu arap devletlerinde güven yaratmak bakımından önemlidir.

Afrika Devletleriyle münasebetlerimiz

Afrika Devletleriyle münasebetlerimiz konusunda, bu kıtadaki değışik bölgeleri nazarı itibara almak lazımdır.

Kuzey Afrika'da Magrip Devletleri, yani Fas, Cezayir, Tunus ve Libya mevcuttur.

Magrip, Nasır'ın hoş anmadığı iki kuvvetli lidere sahiptir. Bunlar Cezayir'de Bin Bella ve Tunus'da da Habib Burgiba'dır. Bilhassa Türkiye'nin Millî Mücadele hareketini örnek aldıklarını ifade eden bu iki liderin devletlerle münasebetlerin sıklaştırılması, Nasır'ın arap memleketlerindeki faaliyetlerini menfi neticelerini azaltacak mahiyette neticeler hasil edebilir.

Kuzey Afrika ile Ekvator arasında yayılan Siyah Afrika, Türk Dış Politikasında gereken yerini sür'atle almalıdır. Dünya'nın bu en yeni devletlerle münasebetlerimiz sıklaştırılması, uzun vâdeli düşünülecek bir politika içinde faydalı neticeler hasil edebilir. Bu arada, bilhassa Kongo'da cereyan eden olayların gerçek mahiyetine Türk Hükümeti'nin sür'atle nüfuz etmesi lazımdır. Gelişmekte olan ve son yıllarda İhraç meta hâline gelen bazı sanayi mamûllerimizin pazarlanmasında da bu bölge bize imkânlar sağlayabilir.

Uzak Doğu Devletleriyle Münasebetlerimiz

Bilindiği gibi, Çin Halk Cumhuriyetini tanıyan devletler sür'atle çoğalmaktadır. Bir milyara yakın nüfusu ile Uzak Doğu'da çok büyük bir kuvvet haline gelen bu devletle münasebetlerimiz tanzim meselesi sür'atle ele alınmalıdır. Bir NATO devleti olan Fransa Çin Halk Cumhuriyetini tanımıştır. Şüphesiz ki, bir devleti tanıyıp tanımamak mutlak hükümlerle haklarındadır. Ancak, Ankara-Peking arasındaki diplomatik münasebetlerin kurulması dış politikamızda arzulanan alternatiflerden birini teşkil edebilir. Ve bu tanımda Türk Milletinin menfaati olduğu pek alâ söylenebilir. Hükümetimizin inkarı gayri kabul bir realite olan Çin Halk Cumhuriyeti ile diplomatik münasebetler tesis meselesini sür'atle ele almasını temenni etmekteyiz.

Tarafsız Devletlerle münasebetlerimiz

1955'de Bandung Konferansında Nehru, Tito ve Nasır tarafından ortaya atılan tarafızların birleşmesi fikri, sür'atle inkişaf etmiştir. Tarafızlar 1961 Eylülünde

Aydın Milletvekili Orhan Apaydın
Atatürkçü dış politikaya döndü.

Belgrad'da toplanarak ortak yolların ana çizgilerini tesbit etmişlerdir. Bu toplantıda alınan en önemli karar, Atom denemelerine son verilmesi için Kennedy ve Krushçev'e baskı yapılması teklifi etmesidir.

Son Kahire konferansına katılacak devletlerin anlaşılabilir şartların aranması kararlaştırılmıştır.

- 1 — Bir askeri bloka dahil olmamak.
- 2 — Sınırları içinde bir askeri Us bu kabul etmemek;
- 3 — Emperyalizme hizmet etmiş olma.

Bu şartlara uyan devletlere davetname gönderilmiş ve bu davetlere 57 ülke konferansa katılarak müsbet cevap vermiştir.

Bu konferansta alınan kararlar ana hatlarıyla bakılmak faydalı olacaktır.

Konferans 57 ülkeden gelen ikibin delego ile Kahire Üniversitesinde toplanmıştır. Toplantının amacı kısaca «Adalete dayanan bir barışın yollarını aramak» şeklinde ifade edilmiş ve neşredilen deklarasyonda bu prensip şöyle açıklanmıştır:

«Bağımsızlık fikrine karşı konuşamaz ve bu fikir değiştirilemez. Hala sömürge idaresi altında yaşayanlar, bağımsızlıklarına kavuşmak için silaha sarılabilirler. Sömürgecilik son verilmelidir. Aynı sosyal ve siyasal ilkelere sahip ülkelerin bir arada yaşaması hem önemli hem de mümkündür.»

Nükleer silâhlar konusunda ise şöyle denilmektedir: «Tarafsız ülkeler, nükleer silâhları yapmaktan, satın almaktan ve nükleer denemeler yapmaktan kaçınacaklardır. Nükleer silâhlar taşıyan uçak ve gemilere bütün hava alanları ve limanları kapalıdır. Nükleer silâhlardan tasfiye edilmiş geniş bir bölge kurulmalı ve yabancı üslerin kaldırılmasına gidilmelidir.»

Tarafsızlar bugün Birleşmiş Milletlerde tek başlarına çoğunluğu temsil edecek kadar siyasi güce sahiptirler. Bu devletlerle münasebetlerimiz Kıbrıs konusunu Genel Kurul Gündeminde bulunması bakımından son derece önemlidir. Bu grubun Latin Amerika memleketlerinin de muayyen konularda kendilerine iltihakı, Birleşmiş Milletlerde 77'ler adı altında büyük bir kuvvet teşkil etmek yolunda olmaları konunun önemini bir kat daha artırmaktadır. Bu vesile ile, bu ülkelerdeki temsil durumumuzu, mal imkanlarımızın müessesesi nisbetinde, en geniş şekilde ifrağ hususunda ki Bakanlık çalışmalarını özetlemek isterim:

Tanganyika ile Zanzibar'ın birleşmeleri üzerine meydana gelen «Tanzan» Cumhuriyeti nezdinde Adis-Ababa Büyük Elçimiz akredite edilmiştir. Akra Büyükelçimizin Fildişi Sahili ve Dahomey nezdinde görevlendirilmesi için çalışmalar yapılmaktadır. Afrika'da bağımsızlığını kazanan devletler sayısının her geçen yıl biraz daha arttığını gözününe alan Dışişleri Bakanlığı halen bu kıtada mevcut 10 Büyükelçiliğimize gelecek sene bir yenisini ilâve etmeği lüzumlu bulmakta ve bu yeni temsilciliği bir Doğu Afrika memleketinden ihdas eylemeyi

düşünmektedir. Temsil çerçevesinin genişletilmesi ilgili faaliyetlerin Asya'daki tatbikatı cümlesinden olarak, Beyrut Büyükelçiliğimiz Küveyt, Bangkok Büyükelçimiz Malaysiya Federasyonu nezdinde görevlendirilmiştir. Aynı faaliyetin 1964 yılı zarfında Güney Amerika'daki tatbikatının Karakas Büyükelçimizin Dominik Cumhuriyeti nezdinde, Buenos'Aires Büyükelçimizin Bolıvy'a'da, Santiago de Şili Büyükelçimizin Peru'da akredite edilmeleri teşkil etmiştir.

Bu konuda, milliyetçilik, ırk ayırımı, sömürgecilik ve neo-kolonializm gibi hususları önemi halz meseleleri tetkik etmek gayesiyle 1965 Martında Asya-Afrika memleketlerinin Cezayir'de yapacakları İkinci Asya-Afrika konferansına memleketimizin de katılmasının mukarrer olduğunu Hükümet icraatı arasında zikretmek isterim. Bu konferansın hazırlıklarını yapmak gayesiyle Cakarta'da toplanan hazırlık konferansına Karaçi Büyükelçimizin Başkanlığında bir heyetimiz iştirak etmiş ve müsbet çalışmalarında bulunmuştur.

Kıbrıs meselesi

Geçen yıldan beri Kıbrıs konusunun geçirdiği safhalar arkadaşlarımızın malumdur. Kıbrıs'ta halen nisbi bir sükûnet hüküm sürmektedir. Rumların silâhli tecavüzleri büyük ölçüde gürmuş ve Türklere tatbik edilen iktisadi abluka kısmen tahfif edilmiştir. Bununla beraber ırkdaşlarımızın vaziyeti vahametini muhafaza etmektedir. Meseleye bir an önce barışçı yoldan bir hal tarzı bulunması başlıca gayemizdir. Ancak bu yöde sarfettiğimiz gayretler gerek Kıbrıs'ta Rumların ve gerek Yunanlıların uzlaşmaz tutumları yüzünden şimdiye kadar bir neticeye ulaşmamıştır. Amerikan Cuh. hürbaşkanının inisiyatifiyle Cenevre'de yapılan müzakereler Yunanistan tarafından sabot edilmiş ve NATO müttefiklerimizin bu meseleye NATO'nun da yardımcı bir mesai sarfetmesi hususundaki arzumuz uygun bir hareket iltihazı için yaptığı tek işler Yunanistan tarafından reddedilmiştir. Yunanistan'ın bu müzakerelere yanaşmak istememesinin sebebi Kıbrıs'ta yığılmış askerî kuvveti ile Enosis'i tahakkuk ettirebileceği hususunda yersiz bir hayale kapılmış olmasından ileri gelmektedir. NATO çerçevesi içindeki faaliyetleri Rusya ile dostluk tehdidi ileri sürmek suretiyle önleme çalışmıştır. Kıbrıs iltihazını müzakere yolu ile bir hal tarzına bağlanması berseyden evvel Yunanistan'ın Enosis'i tahakkuk ettirebileceği yolundaki hayalini kafasından çıkarttırmakla mümkün olacaktır. Yunanistan'ın Türkiye ile bir harbe sürükleyeceği muhakkak olan bu hayalden kur tarmak için müttefiklerimizden olumsuz davranışlarına da evvelki izahlarımız sırasında temas etmiştik. Müttefiklerimizden bu tutumu Türkiye'yi daha gerçekçi bir dış politikaya takip etmek neticesi ile karşı karşıya bıraktığı da aşikârdır. Hükümetimiz bu meseleyi daima mevcut anlaşmaların mu teberliği esas alınmak suretiyle bir hal tarzına götürmek istemiştir. Anlaşmaların mu-

teberliği, meseleyle uzaktan veya yakından ilgilenen bütün büyük devletlerce kabul edilmiştir. Bu husus en son Sayın Dışişler Bakanımızın Moskova'ya ziyaretleri neticesinde nesrolunan müşterek bildiriye de kabulu edilmiştir. Moskova bildirisinde meseleye yeni bir unsur katılmış bulunmakta dır. Gerek Yunanlılar ve gerek Kıbrıs'ta Rumlar Kıbrıs meselesini cihan efkârına bir self-determination meselesi gibi göstermeye çalışmakta ve Birleşmiş Milletlerde self-determinationu destekleyen bir karar kabul ettirebileceklerini ümit etmektedirler. Ancak meselelerin sadece bir self-determination talebinden ibaret olmadığı gerek Yunanlıların gerekse Kıbrıs'ta Rumların bu taleplerini arkasında Kıbrıs'ta Yunanistan'a bağlamak ve bu suretle Adada yaşayan ırkdaşlarımıza yabancı bir devletin hakimiyetine sokmak zih meşum bir gayenin yatkın olduğu bütün memleketlerce göttükçe daha iyi anlaşılacaktır.

Filhakika bu gayenin teşhiri maksadıyla Hükümetimizce girişilmiş olan faaliyetler müsbet neticelerini vermeye başlamıştır. Ve çeşitli çevrelerde Kıbrıs meselesinin bizim ileri sürdüğümüz Federasyon tezine uygun şekilde bir hal tarzına bağlanmasının adil ve hakkaniyete uygun bir hal tarzı olacağı yolunda kanaatler hasıl olmağa başlamıştır. Moskova bildirisinde iki cemaatin mevcudiyeti kabul edilmiş ve her iki cemaatin mevcut aşamalar çerçevesi dahilindeki kanunî hakları teyid edilmiştir. Kıbrıs'ın bağımsızlığına ve toprak bütünlüğüne riayet esas kabul edilmiştir. Bizim Federasyon tezimiz zaten Kıbrıs devletinin Federal bir sistem dahilinde bağımsızlığını muhafaza etmesini esas tuttuğuna göre, Moskova tebliği ışığı altında da Federasyon tezimizin en realist bir hal tarzı olduğu kendisini açıkça göstermektedir.

Kıbrıs meselesinin geçen yıldan beri geçirdiği safhalardan edinilen tecrübelerle bugün böyle bir merhaleye ulaşılmıştır ki, Yunanlılar ve Kıbrıs'ta Rumlar Kıbrıs'ta Yunanistan'a bağlamak hususundaki planlarını artık kolayca tatbik edecek bir imkânla sahip olmadıklarını anlamak ızdırabı içinde dırlar. Enosis Kıbrıs meselesine hiç bir zaman hal tarzı olamaz ve olamayacaktır. Bu husus Hükümetimizce en sarlı ve en kat'î ifadelerle ilân edilmiş olup Milletçe takip ettiğimiz bir politikanın ifadesidir. Hâla Birleşmiş Milletlerde bulunan konunun Türk Milletinin arzularını hilâfına halledilmesinin mümkün bulunmadığını dünya kamu oyunun kat'î olarak öğrenmesinde fayda vardır. Hükümetin bu konudaki çalışmaları, şüphesiz ki, bütün milletçe desteklenecektir.

Cezayirli Gazeteciler Konuşuyor

Hükümetimizin dâvetlisi olan üç Cezayirli gazeteci, Basın-İş Sendikasında, Türk gazetecilerine Cezayiri anlattılar. Gazeteciler, MÜCAHİT'ten Muhammed Fadıl, REPUBLIQUE'ten Nurettin Şıbanî ve Cezayir Radyo-Televizyonu'ndan Musa Haddad idi.

SORU — Millî Kurtuluş Savaşı sonrasında bize kısaca anlatır mısınız?

CEVAP — Kurtuluş Savaşından sonra, sosyal devrimi gerçekleştirmeye koyulduk. Sekiz yıl süren savaşın sonunda, birçok yeni sorunla karşı karşıyaydık. Anıyaacağınız, savaşın sonra, sosyal alanda yeni bir savaşa girdik.

Bizlere 10 yıl önce biri, sosyalist gazeteci olacağımızı söylese, adama dedi derdik. Ama savaşı halkla birlikte yaptık ve savaş sırasında düşünmeye başladık. Bağımsızlığı kazanacaktık. Bundan emindik. Peki, sonra ne yapacaktık, geri kalmış bir ülke olmaktan nasıl kurtulacaktık? Toprak reformunun gerekli olduğunu daha savaşırken gördük ve hazırlıklara başladık. Mesele, toprak reformu ile bitmiyordu. Yatırımları artırmak gerekiyordu, sanayileşmek gerekiyordu. Sosyal yatırımları çoğaltmak şarttı. Eğitimde bir hamle yapmak zorundaydık. Cezayirin zenginliklerine el koyan Avrupalı kolonlar meselesi vardı. İşte bütün bunlar sonunda aklımızla ve halkımızın bize yol gösterici istemleriyle, sosyalist bir Cezayir düşünçesine vardık.

Gazeteciler, rejimi tutuyorlar tabii. Hem bu yeni bir olay değil. İlk gazetemiz olan Mücahit'te çalışan gazeteciler, daha ilk günden elde silâh bağımsızlık savaşına katılmışlardı. Şimdi, bütün gazeteciler elde kalem, sosyal devrim savaşına katılmışlardır. Bizler, halkımızın canıyla canıyla yaptığı siyasal bir tercihin sonucu olan bugünkü Cezayirin hizmetindeyiz. Bunun tersi, kendi kendimizin gölgesi etrafında dönüp durmak olur.

Gazetecilerimiz, sadece memleket içinde değil, dışarıda da sömürgecilik ve emperyalizmle savaşanların safındadır. SORU — Toprak reformundan söz açtınız. Nasıl bir toprak reformu bahis konusudur?

CEVAP — Toprak reformu deyince, önce sömürgecilerden ve toprağı çok olanlardan alınan toprağı, topraksızlara dağıtmayı anlıyoruz. Toprak, onu bizzat işleyenidir. Toprak reformunda ikinci adım, tarımın verimini arttırmak ve onu sanayileşmeye destek olacak hale getirmektir. Tarım, ulusal

ekonomiyeye yük değil, destek olmalıdır.

SORU — Gericilikle mücadele konusunda ne düşünüyorsunuz?

CEVAP — Halk ve köylü gerici değildir ve gericilikle mücadele, köylünün kılık kıyafetiyle, inançlarıyla uğraşarak yapılmaz. Asıl mücadele, sosyalist rejimealeyhtar olan büyük toprak sahipleriyle aracı sınıfa karşı verilmelidir. Dâvâ, ekonomik ve siyasal yapıyı değiştirme dâvasıdır.

SORU — Toprak reformunun siyasal bir önemi var mıdır?

CEVAP — Evet, toprak dağıtımı, gerçekleştirmeye istediğimiz reformlar için halkta güven yarattı. Ayrıca toprak reformuyla, gerici kuvvetlerin ekonomik gücü geniş ölçüde kırıldı. Böylece, Kurtuluş Savaşının amaçları ile Cezayir halkının istek ve özlemleri kaynaşmış oldu. Savaşın kazanılmasında, bağımsızlıktan sonra devrimin genişlemesinde ve sosyalist bir toplum kurma yoluna girilmesinde toprak reformunun payı büyüktür.

SORU — Son sorumuz, Cezayirde sokaktaki adam Türkiye hakkında ne düşünür?

CEVAP — Cezayir halkının bir kısmı zaten Türk asıllıdır. Çünkü Fransızlardan önce Cezayirde siz vardınız. Bu sebeple, yüzyıllar boyunca sürüp gelen ortak bir geçmişimiz mevcut. Aydınlarımızın çoğu Fransız işgali sırasında, sömürgecilerin okullarında şunları işittir ve duyarlardı: «Sizler yüzyıllarca Osmanlıların geri ve kaba hâkimiyeti altında kaldınız. Bugün Fransa sayesinde bunlardan kurtulduunuz. Bizlerin bu konularda doğru yargılara varmamız için geçmişin şartlarını doğru belgelerle incelememiz gerekir. Hiç şüphe yok ki, bağımsızlık savaşımızın başlangıcında bütün Cezayirliilerin kalbinde bir Atatürk ölemi vardı. Kurtuluş Savaşı boyunca, ne yazık ki Türkiyeden umduğumuz ilgiyi görmedik. Bu demek değildir ki size karşı bir kargınlık duyuyoruz. Biliyoruz ki Hükümetler çeşitli siyasal, ekonomik bağlantılar yüzünden, halkın gerçek düşünce ve duygularına aykırı politikaları zaman zaman izleyebilirler. Bugün bizler, geçmişini unutmak ve her şeye yeni bir gözle bakmak istiyoruz. Biz Türkiye'yi bugünü ile tanımak ve halkımıza tanımak için yurdumuza geldik. Gittiğimiz her yerde de sıcak ilgi gördük. Hele gazetecilerle yaptığımız konuşmalar sırasında edindiğimiz intibalar bize çok değerlidir. Temaslarımızdan anladığımız şudur ki, geçmişte olanlar önemli değildir. Türk halkı ve Türk aydını Cezayire karşı iyi duygular taşımaktadır. Bizce önemli olan budur.

Ünsal Oskay

ŞU RADYONUN ROMANI

6

Nimet Arzık

Sevgili Seniya'nımın, Son görüşmemiz, resmi bir ma kamin beklemeye odasında oldu TRT yöneticiliğine radyoca atan manın sevinçli «aura» s içindeydi. Yanınızda taa Bonn'lardan kalkıp gelme sayın Altemur Kılıç vardı. Sayın Altemur Kılıç ço çuğunu Koçero kaçırmışcasına isahydı: «Kim bu mem'ekte radyoda anlıyor ki, kim kim kim» diye dövünüyordu. İstiyordu ki «Altemur Kılıç» dyesiniz. Son derece hanımca bir ihmihlikle «He-pimiz bu işte acemiyiz» Jediniz kendisine, «hepimiz zamanla öğreneceğiz... Bu tevazu ve bu vnaad bizi sonsuz sevinçlere garketti. Çünkü için teknik kısmından anılan sadece sizdiniz Yönetim Kurulunda...

Keske sadece «teknik kişi» kal-saydınız o zamandan beri. Amma, Tanrının sırrı, herkes toptan ve aniden «programcı» kesildi. Siz deli...

O zamandan beri TRT'de sizce neler oldu Seniya'nım? Teşkilat yapılmış farzedelim Yapılmadı

ya. Neyse, vakit kaybetmemek için ona luf yok... Ge'elim diğer problemlere:

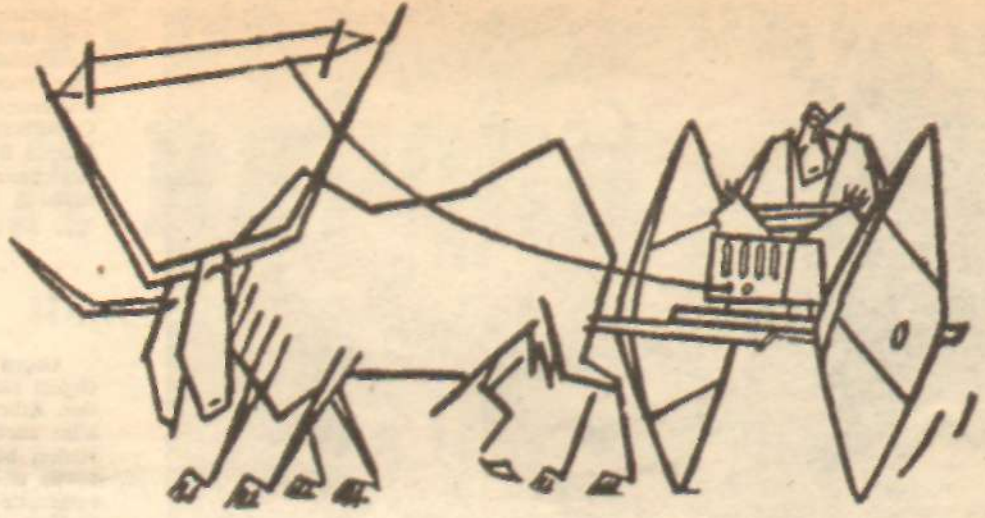
- 1) Teknik problem.
- 2) Program problemi.
- 3) Personel problemi.

TEKNİK PROBLEM

«Efendim takat düşük... takat düşük...» sözünden geçmiyor TRT'de. Türkiye'yi kapsama için de düşük, yurt dışına «ses» etmek için de düşük: Düşüştük!.

Bu takatı artırmakla, bütün duyulma problemi hallediliyor mu ki?

Kendi başınıza, keyfi takat artırması yapabilir misiniz ki? Çok keyiflikler yapılabilir ama bu cinsteni değil Seniya'nımın. Çünkü bu, yalnız sizlerde bitmiyor. Ya yın Türkiye'yi kapsaması, biliyorsunuz ama dinleyici bilmiyor.) PTT hatlarındaki sistemin tamam lanmasına bağlı. Memleketin, dış için de bize tahsis edilmiş olan frekans bantlarını aşamazsınız. Aşabilir misiniz? Aşarsanız, millet lerarası telekomünikasyon mer kezinin hisminden kurtulsanız bi-

«Hiyeroglif» den

TURHAN

le, komşularımızın ses bozmasın dan yurt içinde bile «nefis» programlarımızı dinlemek imkân ortadan kalkar. Bunu size öğretecek ben değilim.

PTT sisteminin ses ve müzik kanallarının birlikte çalışması için daha çok çaba gerek. N'apsak ki? Ellerimizi bağlayıp otursak mı?.. Oturuyoruz zaten!

Biliyorum, sizin kendinize göre bir hal çareniz var! Düşük takatli kurulmuş ufak istasyonların takatını yükseltmek «Yüksel-deyince oluyor mu bu?.. Bozmak gerek. Düzmetmek gerek Memleketin her hususta nice engelli oldu ğunu bilmiyen yok!.. Yalnız bu, o kadar, o kadar, o kadar paha-hya patlar ki... Devlet kesesi sul-

tanım, deve o'sun kurbanım zih-niyeti de artık demode!

PTT'nin kanalları tamamlan-mıyor. Parası da yetmiyor. PTT ne yapın diyeceksiniz, yapacağı var.

Türkiye'nin aynı anda, tek bir programı yurt yüzeyine yayması bir tek kanaldan evet imkânsız. Ama bu programları kaydedip dağıtmak mümkün. Teknik kısmı aşılıyor bu. Programcıların işi. Siz programcı değilsiniz. Oyleyse, Seniyanım, program görevinin önderliğine çıkmayın. Yeriniz tek-niktir: Programın arkasına geçin!

DİĞER SAYIN YONETİM KURULU ÜYELERİNE VE SAYIN GENEL MÜDÜRÜMÜZE Sayın beyler,

Program Türkiye'nin radyo der-di, program işi, Türkiye'nin kalkınması, kültürel yükselmesi, bocalamasına çare bulmak istiyenlerin işidir.

Neden aramızda böyle kişiler istemediniz? Nerde arıyacağını bunları? Böyleleri kimlerle iş birliği yapar? Vardıkları esastır, radyoda nasıl benimsenir ve uygulanır, bu konuları azıcık bilenler var.

- a) Planlama Dairesi yok mu?
- b) Toplum kalkınmasını sinesine basan Köy Bakanlığı yok mu?
- c) Millî Eğitim Bakanlığı yok mu?
- d) Dışişlerinin Kültür Genel Müdürlüğü yok mu?
- e) Bakanlıkların, sosyal hizmetlerle, halk eğitimiyle ilgili alan larında çalışanları yok mu?

- f) Ziraat Fakültesinin köy.üye eğilen «çocuklu» ları yok mu?
- g) Üniversitelerin Dil Fakülte lerinin, kültüre ve Türk toplumu nun kültürel sorunlarına eğilen seminerleri, kitapları öğretmen leri yok mu?

Var, var, var... Fakat bir «bir likte çalışma düzeni» kurulmamış aralarında!

Bunu radyo, hem de nice kolay kurabilir. Hangi insan, hangi zümre istemez çağımızın benimsenmesini?... Amma kim kime «ge» diyor ki? «Gel» demek yetmez: «Yolumuz bu, amacımız bu, omuz omuza yürüyalım» demek lazım...

«Gel» ben yayını, insan de ğerinin, medenî ölçülerin, aklın be-nimlenmesine, yani «hümaniz-maya» götürüyorum. Tut elinden, ver emeğini... Böyle bir çağrıyı kim iter?

«Sizin yaptığınıza gelince... «Toplum kalkınması mı?... Geçer lâkirdisi» cıyak cıyak ve bir işin olarak pot- edilir programınıza, ve davul zurna müjdelendir sağa sola!

Ne toplumu kalkındırmayan sebepleri incelemek gelir hatırı-nıza, ne kültürü yadırmayan sebepler ne bunları dizginlemek için alınacak tedbirler. Hareket nok-tanz nedir? Varmak istediğiniz hedef nedir? Yolunuz nedir? Şim-diyedek anlıyamadım, aydınlatın beni!...

İşin pratik kısmına ge'elim: Bütün Türkiye, hümanizmaya doğru yönelirken, monolit halin-de, tek kanaldan mı geçer?... İstan-bul'lusuna, Oksfordlusuna. Van-ın Erçiş kazası için kullanılan metod mu kul'amız?

Sizin fikriniz şu: «Radyonun

halka iki program sunmaya. Birincisi bütün Türkiye'ye hitap edecek. İkincisi ekstra-aydınlara. (Bütün Türkiye'nin 24 saat üzeri-ne 24 saat, aynı seviyede program dinlediği gündü. Tanrı bize bah-sede!.. Amma dinliyoruz...)»

Halkın eşit seviyeye getirilmesi için, merdiven merdiven çıkılacaktır. Kimi merdivenin ikinci basamağındadır, kimi beşincisinde, kimi de merdivenin sadece yakla-yaktadır. Amma merdivenin her basamağını sunmak mecburiyetinde-siniz!.. Ak! selim şunu teklif eder:

«Bölgelere göre radyo program-ları. Merkez yetki metod.» Yani tek programları hazırlayacak

Çok tuhaf. Çifter çifter, İstanbul radyomuz var. Çifter çifter Anka-ra radyomuz var. İzmir radyomuz var. Bunlar işgal ettik'eri yapı-lara göre isim alıyolar Genel Mü-dürüğün radyosu yok, çünkü, Genel Müdürlüğün şimdilik bı-nası yoktu. Ne komik'ikt!

Bir Türkiye Radyosu olur, bey-ler, bu Türkiye radyolarının bü-tün memleketi sunduğu program olur. Ve program değişik antenlerden yayınlanır, fakat kay-nağı tektir.

Önce yayın konseptinin de ğiş-mesi lazım. Nasıl mı düzenlenecek yayınılar? Evvelâ prensipler oturtulacak. Sonracığına, ihtiyaç-lar tespit edilecek. Sonra mem-leketin değişik a'anlıardaki görev-lileriyle iş birliği yapılacak. Son-ra, en çekiçli sunuşlar tespit edi-lecek. V.b...

Mahallî materyel kullanılmasın mı diyeceksiniz. Kullanılsın! Ba-zı büriyetler tanınacak mıdır mahallî prodüksiyonlara? Bazı program ademi merkez yetileri kurula-bilecek midir? Bunlar sonradan düşünülür. Evvelâ işi toparlayın. Yalnız hep aynı kişilersiniz. Baş-ka türde kafalara ihtiyacımız var bizim. Kafalarımızı değiştiremiye-ceğimize göre, sizleri değiştirmemizden başka çare göremiyorum. Siz görüyor musunuz?...

Bir de şunu ekliyeyim: Antenleri çoğaltmak işten de ğil. İt özel idare'eri, biraz parası olan belediyeler, kollarını açmış, so-sinizi bekliyor. Her teklife bulun-an tarafınızdan terslendi. En son terslenen, yankı Konyaydı. Kendiniz l'an ettiniz! Etmediniz mi?...

Size kollarını açan, sağlam tı-carî müesseseler de vardı. Kime elinizi uzattınız?... Kime elinizi uzattınız da, kim itti o eli?...

Bir de yayını uzatacağınızı müj-deliyorsunuz?... Nasıl o'acak bu iş?... Normal saatleri bile döb-dürüyorsunuz?... Mecburi saat doldurmaya, Avrupa program isim lerini kulaklarımızı aktarmakla ne e'de edilir? Ne? Personel mes-sesine başka bir vazırda de ğine-ceğim.

Beyler, bu bilmediğiniz oyunu neden oynamaya devam edersiniz ki, siz de Seniyanım? Başka oyun-lar vardır. onları başarıyla deno-sunuz?... Deneyin!...

Şimcik. Yönetim Kurulu Baş-kanına dönüyorum. Kendisine de-rim ki: «Sedat bey İslah edebilir-sin İslah et» Duyuyor mu?...

Bunca sorumlu'ukta, ne kadar hoşca kalabilirsiniz, o kadar hoş-ça kahnl!

VUR ABALIYA!

Gazetelerde ilgi çekici bir haber yayılan-dır: (A.P. Çanakale Milletvekili Nihat Akay, bugün verdiği bir sözü soru ile Adalet ve İş-işleri Bakanlarından, aşırı solcuların faaliyet-leri hakkında bazı sorular sormaktadır. Soru sahibi, ilgili Bakanlardan, aşırı sol cereyan-ları mücadelede bugünkü mevzuatın yeterli olup olmadığını, emniyet teşkilatının bunlar hakkında hareketsiz kalmalarının sebeplerini sormakta ve şöyle demektedir:

«Türk şirinde, hikâye ve romanında ve Türk matbuatında sanat kisvesine bürünerek yapılan yıkıcı faaliyet karşısında yeni tedbir-ler almak ve bu arada ihtisas mahkemeleri kurmak hususunda Bakanlığınız ne düşünmek-tedir?»

Bu haberi okurken hiç şaşmadık. Buna benzer soru sual, yıllardan beri, zaman zaman ortaya atılır. güya matbuata, şaire, hikâye-ci-ye, romancıya, şöyle bir gödağı verilme-k istenir. Sadece istenmekle kalmaz, çoğu da verilir: Gazeteciler, bairer birer savcılıklara çağ-ırılmaya başlanır. Şairlerin, yazarların kitapla-rı toplatılır «münasip» bilirkişilere havale edi-lir. Gazeteciler mahkemelerden, yazarlar da namuslu bilirkişilere rastlayıp paçayı kurtara-cak olurlarsa, «bazı çevrelere» basbayağı izü-lür. İşe ara verilmesin, sorgu sual bitmesin, matbuat, edebiyat çivi üstünde otursun diye, çok geçmez, bakarsınız Meclise yeni bir sözlü soru verilir yukarıdaki gibi. Bu sorular çoğu, tarafsızlığına, namusuna canı gönülden inan-dığımız Türk Adaletini yarılmak, ya da etki al-tında bırakmak amacını da güderler. Yakın-larda «Türk Edebiyatçılar Birliği» yöneticile-ri, 170 yıl önce yazılmış yazıların çevirisinden ötürü mahkemeye verilmiştir. Çetin Altan için yedibuçuk yıl mapusluk işlenmektedir. E., Böyle bir sözlü soru döşemenin tam zamanıdır.

Nedense milletvekillerimizin bir bölümü, senatörlerimizin bir bölümü, herşeyi bildikleri gibi, gazeteciliği, şairliği, yazarlığı elbette her-kesten, hem de «erbabından» iyi bilirler. Zaman zaman, gençliklerinde yazdıkları manzu-mele, makaleler, belki de hikâyeler akılları-na gelir. Birdenbire şahlanırlar: Edebiyatımız nereye gidiyor? (Türk şirinde, hikâye ve ro-manında ve Türk matbuatında sanat kisvesine bürünerek yapılan yıkıcı faaliyetler karşısında yeni tedbirler almak.....) gibi öfkeli öfkeli so-rular ortaya atırlar. Hani bazılarına hak ver-memek elde değil: Bu yazıda kişilikle dokun-mak istemediğim için, bir senatörümüzün gençlik şirinden iki satır yazayım ki, onların Mecliste soru sual sormakta ne de ğin haklı ol-duklarını, edebiyattan nasıl, ne anladıklarını gö-rebiliriz. Türk edebiyatının böyle olmasını böy-lelikle Türk şirinin güçlü gelişmesini iste-ri-k elbette haklarıdır!.. Bu şirler yazıldığı sı-ra biz de gençtik. Bugün senatör olan arka-

dağlarımızla (Yirmibeş yılı geçti ya) Üniversi-te sularından dayak. Bunlardan birini şu kah-ramanlık mısralarına bir bakınız:

(.....)
Kelle kırarak, kol kopararak
Avuç avuç kan içemi...)

Şiirin (!) altım üstünü unuttum bunca yıldır ama şu sözleri aklımdan çıkırmıyor, hani bazı aktırma geldi mi, tüylerim diken diken oluyor. Siz, şu Türk kahramanlığına bakınız! Kelle kırarak, kol kopararak, avuç avuç kan içecek! Türk bu de ğin hunhar, bu de ğin vah-şi de ğildir! Yamyam da hiç de ğildir!

Neyse konumuza dönelim: Edebiyat bil-gileri, sanat üstüne düşünceleri yukarıda gö-sterdiğim çizgide olan milletvekilli ve senatör-lerimizden, Meclise yasa önerileri getirip, ya-zarları, şairleri değerlendirecek devlet ödülle-ri koymalarını bekleyecek de ğiliz ya!

Şu sıra bizim iyice merak ettığımız sorun şu: «Türk şirinde, hikâye ve romanında ve Türk matbuatında sanat kisvesine bürünerek yapılan yıkıcı faaliyetler karşısında yeni ted-birler almak, ve bu arada ihtisas mahkemeleri kurmak hususunda Bakanlığınız ne düşünmek-tedir?» sorusuna soran Sayın Çanakale mil-letvekili A. Nihat Akay'ın sözlü sorusu Me-cliste konulduğu sırada, Sayın Bakanların böyle yuvarlak sözlü soruya nasıl bir karşılık verecekleridir: Bakanlar bir yana, soru sahibi acaba kokuşurken, hiç olmazsa 1963 ve 1964 yılında yayınlamış şir, hikâye ve romanla-rın adlarını verebilecek midir? Bu kitapların acaba kaçını okumuştur? Kaçının içinde —Sav-cılıklar kovuşturma açmadığına göre— yıkıcı, sanat kisvesine bürünmüş sözler, parçalar var-dır? Ve de bu sözler, bölümler hangileridir? Niçin yıkıcı, neden yıkıcıdır? Böyle bir sözlü soru ortaya atan bir milletvekillinin yuvar-lak söz etmediğini göstermesi, ispat etmesi, biz-im için en büyük dilektir. Yoksa kâpısını, durduğu yerde şairleri, hikâyecileri, romancı-ları ve matbuatı yok yere karalamakla suçla-yacağız! Bu yazımızı, sözlü sorunun Mecliste konuşulmasından önce yazmamız, Sayın A. Nihat Akay'a Meclise hiç olmazsa hazırlıklı gel-mesini sağlamak ve bizi utandırmak olanasını vermek içindir. Kendilerini belki de biraz zah-mete sokacağız. Bir çok şir, hikâye kitabını ve romanı okumak zorunda kalacaktır ki bu da bizim için bir kâr sayılmaktadır. Hiç olmazsa önce Anayasayı, sonra bu eserleri okuyunca, haksızlık ettiğini, Türk şirinin, Türk hikâye-ciliğinin, Türk romancılığının de ğil şu (son zamanlarda), en az kırk yıldan beri millî, (Va-tanperver) bir millet taşıdığını görecektir. Elbette önyargıdan, maksatlı düşüncelerden kurtulabilirse... Ve de birazcak yüreği bu top-raklar için çarpiyorsa...

Samim Kocagöz

VIETNAM

Kısmi
Hükümet
Darbesi

Genç generallerin, adına Yüksek Millî Konsey denilen bir cins meclisi feshedip, hükümeti yerinde bırakma şeklindeki hükümet darbesi, Amerikan imalatı Vietnam ordusu ile Amerika arasında görüş ayrılıklarına yol açtı.

Amerika, askerlerin politikadan az çok uzaklaşarak, enerjilerini iç savaşa yönlendirmelerini istiyor ve sivil hükümetin yetkilerini artırmaya çalışıyordu. Askerler ise sivilleri gevşek buluyor ve Vietkong ile anlaşma fikrini benimsemeye başladıkları söylenen Budistlerin artan muhalefetinden endişeleniyorlardı. Genç generaller bu endişeyle Meclisi feshettiler, fakat daha öteye gitmekten abkonuldular. Amerikan Büyükelçisi General Taylor, «Sivil idare olacak» ultimatoomunu verdi ve Vietnamu yardıma genişletme müzakerelerinin kesildiğini bildirdi.

Darbenin dışında kalan fakat sonradan «Biz sömürge değiliz» şeklinde bir çıkış yaparak genç generalleri destekleyen Silâhlı Kuvvetler Başkomutanı, eski Basbakan General Han, General Taylor'un bir işgal kuvvetleri komutanı üslubuyla davranışını şöyle anlatıyordu: «General Taylorun son 48 saatteki hareketlerini benim ufak kafam almıyor... Bunu bir gün Amerikan ve Vietnam halklarına açıklayacağım.»

Vietnamda bir Amerikalı
«Ya bu deve güdülür...»

General Han, Silâhlı Kuvvetlere gönderdiği bir bildiri de «Bu fedakârlıklara, Vietnam halkının hürriyeti ve memleketin bağımsızlığı için katlanıyoruz. Yoksa bir yabancı ülkenin politikasını uygulamak için değil. Bağımsız ve egemen bir ülkenin hür vatandaşın olmanın gururuyla temiz ve fakir yaşamak, komünizmin ve yabancı ülkelerin utanç verici bir bolluk içindeki köleleri olarak yaşamaktan iyidir» diyerek Amerika'ya çatıyordu. Washington Hükümeti ise Amerikan askerlerine «Güney Vietnamda hürriyet için savaşacağız» propagandasını işleyen bir broşür dağıtıyordu. Amerikan imalatı Vietnam Ordusunun Amerikalı efendilerine kafa tutması elbetteki geçici kalacak, emininde sonunda efendinin dediği olacaktır. Bununla beraber, bu kafa tutuş, sömürgecilerin safında ve olan Vietnamlılarda, bir millî hareketin hareketini yerinin imkânında karşılarında duyulan şaşkınlığı ve hayretini göstermektedir. Vietnam, milyonlarca dolar ve milyarlarca silâhlar akıtan ve Amerika'da şaşkınlık Anlaşma denilmektedir. Anlaşmaya gidince, Güney Vietnamda kurduğu bütün ümitsizlikten emininde herbi kazanmak ise mümkün değil görünmektedir. Bu çıkmazda Amerikan Harbi Kuvvetleri de başarısız, belki kazanamaz gibi bazı tehlikeli havaller kurmaya sürülmektedir. Harbin

ÜÇÜNCÜ
DÜNYA
KONUŞUYOR

HİNDİSTAN GENÇLİĞİ

S. Mitra

Hindistan Gençlik Federasyonu'nun içinde onbir teşkilât vardır. Toplam üye sayısı 150.000'i geçmektedir. 1961 Nisan'ından beri «Yeni Kuşak» adlı aylık bir dergi yayımlanmaktadır.

Federasyonumuz, gençleri milletlerarası dayanışma ruhu içinde eğitmek için büyük bir çalışma göstermiştir. Antitemperyalist mücadelemizin geleneklerine bağlı halk ve gençlik, Patrice Lumumba'nın caniyane öldürülüşüne karşı bütün Hindistan'da şiddetli bir protesto hareketi yürütmüştür. Delhi'de, Kalküta'da, Patna'da, Madras'ta, Vijayawada'da ve 50'ye yakın şehirlerde, Federasyon'un teşkilâtları emperyalizmin cinayetine karşı düzenlenen büyük protesto mitinglerine ve büyük gösterilere katılmışlardır.

1960 sonunda bir Sovyet Gençlik Heyeti memleketimizde 35 gün süren bir yolculuk yaptı. Sovyet gençleri, bir milyon kadar insanın hazır bulunduğu 25 kitle mitinginde ve çeşitli fakültelerin öğrenci mitinglerinde söz aldılar. Gençlik Federasyonu ve kurduğu çeşitli kurullar, misafirlerimizi ağırlamak için 70.000 rupi'lik bir yardım parası topladılar. Sovyet heyetini kabul etmek konusunda Gençlik Federasyonu yalnız değildi; bu arada, Gençlik Kongresi, Bharat Uvak Samaj ve Hindistan Üniversiteler Federasyonu gibi teşkilâtlar ve Hindistan Başbakanı ve Başbakanı gibi devlet ve politika adamları, çeşitli eyaletlerin valileri ve bakanları da vardı. Bu yolculuk, Federasyonumuzun itibarını yükseltti.

1957'den beri her yıl Kalküta'da yapılan milletlerarası çocuk (film) festivali, çok ilgi çekici gösterilerdir. 1960 başında düzenlenen festival onbeş gün sürdü. Kalküta ve civarındaki 37 sinema salonunda 25 ülkeden gelen 90'dan fazla film gösterildi; 75.000 çocuk bu filmi bedava seyretti.

Gençlik arasında en yaygın faaliyet şekli, gençliğin çeşitli tabakalarına seçilen değişik programlı festivaller düzenlemektir. Bu festivaller, dünya gençlik festivalleri, kendi gençlik teşekküllerimiz ve halkımızın çeşitli eyaletlerde geleneksel olarak düzenlediği bayramlar vesilesiyle yapılır.

Son dünya gençlik festivali dolayısıyla hemen hemen bütün eyaletlerde festivaller düzenlendi; bunlarla birlikte, en önemlisi Ba-

genişletilmesi. Komünist Çin'de harekete geçirecek bir dünya harbi bir yol açabilir. Komünist dev, bağımsızlık için savaşan silâhlı halkın karşısında işte böyle güçsüz ve şaşkıncı Amerika için sömürgeciliğin artık kesinlikle son bulduğunu kabul ederek, kaderine rıza göstermesinden başka çıkar yol yoktur.

İNGİLTERE

Ölüm cezasının
kaldırılması

Avam Kamarası, ölüm cezasını 170'e karşı 355 oyla nihayet tamamen kaldırdı. 1956'da çıkan bir kanun, bazı suçlar için ölüm cezasına son vermişti. Şimdi, tamamen kaldırma yoluna gidilmektedir. Lordlar da, Avam Kamarasının büyük bir çoğunlukla benimsediği kanun tasarısını herhalde kabul edeceklerdir.

Avam Kamarası, ölüm cezası konusunda örnek bir parlamento sorumluluğu örneği verdi. Partiler, insan hayatıyla ilgili bu önemli meselede, parti disiplinini kaldırdı. Milletvekilleri ise, anketlerin, kamu oyunun ölüm cezasının kaldırılmasına karşı olduğunu göstermesine rağmen, en ufak de magojiden kaçındılar. Muhafazakârların eski İçişleri Bakanı H. Brook, bakan iken ölüm cezasına taraftar olduğu halde, nasıl fikir değiştirdiğini anlattı. Ömrü boyunca, ölüm cezasının kaldırılması için tek başına mücadele veren İşçi Milletvekili Sydney Silverman ise, zafere ulaştığı bu günde, «Bu kanunla her yıl azami bir kaç insan hayatı kurtaracağız. Dünya harplerinin on milyonlarca insanın ölümüne sebebiyet verdiği bir yüz yılda, bu son derece kü-

çük bir şeydir. Ama hiç değilse bu ufak ışığı yakabiliriz ve onun saygı sularının karanlıklarını delmekle nereden kadar uzanacağını görebiliriz» diyor. Prof. Garrod ise, «Avrupada ölüm cezası kesinlikle kalkacak» görüşünü beyledi. Gerçekten Finlandiyada 1826'da, Belçikada 1864'ten itibaren ölüm cezalarına son verilmişti. Harpten sonra Almanya ve daha bir çok ülke ölüm cezasını kaldırmıştı. İstatistikler de, ölüm cezasının kaldırılmasıyla, cinayetlerin artmadığını göstermekteydi. O halde, ahlâken savunulması mümkün olmayan bu barbar cezaya son vermek gerekliydi. Bu fikir, güçlü ç kuvvet kazanacaktır. Ne varki Türkiyede, Anayasa Mahkemesi, TIP'in Anayasaya aykırı olan ölüm cezasının kaldırılması talebini reddetmişti. TIP, Anayasanın bir hakkın özine dokunulmaması gerektiğini söylediğini ölüm cezasının ise hakların başında gelen yaşama hakkını ortadan kaldırdığını ileri sürüyordu. Anayasa Mahkemesi, bir dikkatle eseri Anayasada yer alan «Cumhurbaşkanı, ölüm cezalarını onaylayarak, Anayasamızın temelini teşkil eden bir hakkın özine dokunulmaması fikrini hiçe sayıyordu.

İTALYA

İlk sosyalist
Cumhurbaşkanı

İtalyan Parlamentosu, bir haftadan beri kendisini uğraştıran çetin bir meseleyi çözdü ve nihayet 21 inci turda Cumhurbaşkanı seçmeye muvaffak oldu. Cumhurbaşkanı seçilen sosyalist lider Giuseppe Saragat, İtalyan Cumhuriyetinin beşinci başkanı

tı Bengal'de düzenlenen festivaldi. Bu bölgede, 200 ilçe ve mahalli yer kendi bayramlarını düzenlediler; bu bayramları her eyaletin katıldığı ve Kalküta'da dokuz gün süren bir festival tamamladı. Artistik ve sportif hareketlere 30.000'den fazla genç kız ve delikanlı katıldı; hem de bu, bütün programın ancak bir parçasını teşkil ediyordu.

Gençlik konferansları dolayısıyla yapılan büyük bayramlar Andhra ve Pencap eyaletlerinde oldu.

Ummilğin ortadan kaldırılması için yapılan çalışmaya büyük bir önem veriyoruz. Son yıllarda 250 gece okulu kurduk; bunlar üç ay süreli ve her birine 50 öğrenci devam ediyor. Bu okullarda memleketin içinde ve dışında olup bitenler hakkında kendi görüşümüzü belirttiğimiz söylemeye lüzum yok. Üç aylık öğrenim süresi sonunda öğrencilerin çoğunluğu Federasyonumuza katılıyor.

Kitaplıklar kurulmasının gençlik arasında ilgi çekici bir kültürel çalışma şekli olduğuna inanıyoruz. Kerala eyaletinde daha iki yıl önce kitaplık kurmaya başlamıştık ve bugün 3.000 kadar kitaplık kurulmuş durumdadır. Kitaplıklar, gençlerle karşılaşmamıza ve onlarla her gün konuşmamıza mümkün kılan çalışma merkezleri oluyor. Bu kitaplıklarda hemen hemen her gün çeşitli konularda kardeşçe politik tartışmalar yapılmaktadır.

Andhra eyaletinde Federasyon, gençlerin toplanabileceği ve kendilerini eğlendiren şeylerle meşgul olabileceği birçok merkez kurdu. Meselâ burada 500 kitaplık ve 500 tiyatro derneği kurdu.

Şunu da anladık ki hareketimizin toplum içindeki durumunu sağlamlaştırmak ve gençler üzerindeki etkinizi muhafaza etmek için eğitimle meşgul olmak, mitingler, gösteriler, tartışmalar düzenlemek yetmiyor; gençliği kendi teşkilatlanmasına, kendi eğitime, kendi haklarını savunmasına ve halkın tümünün mücadelesine katılmaya yönelik somut aksiyonlara sürüklemek için de aktif bir şekilde ve günlük olarak çalışmak gerekir.

Plan Komisyonu'na üçüncü beş yıllık plan süresinde gençliğin durumunu düzeltmek için alınacak tedbirler hakkında bir muhtıra gönderilmesi, bu somut tedbirlerden biri olmuştur. Bu muhtıra bütün alanlarda gençliğin yaşama seviyesini yükseltmeyi ve ilkel haklarını savunmayı göz önünde tutmaktadır. Bütün memlekette bunun birer nüshası dağıtıldı, çeşitli illere çevrildi ve aşağı yukarı bütün eyaletlerde kitle mitinglerinde tartışıldı.

Federasyonumuz, grev yapan kamu görevlisi personel için gençlerin desteklemesini organize etti.

Ote yandan, mahalli teşkilatlarımız bir seri tedbirler aldılar. Meselâ Andhra'da özellikle üniversitelere zarar veren otobüs tarifeleri yükseltilmesine karşı büyük bir kampanya yürütüldü. 25.000 kadar imza toplandı, mitingler yapıldı, gençlik temsilcisi delegeler resmi kişileri ve bakanları bulmaya gittiler. Bu kampanya sayesinde emekçiler otobüs tarifelerinde bir indirimli zorla kabul ettirildiler.

1959 sel felâketleri sırasında gençlik teşkilâtı üniversite öğrencileri ve öğretim üyeleriyle, felâkete uğrayanlara para yiyecek ve giyecek topladı. Ote yandan, Kalküta'dan ve başka yerlerden 250 genç sillerin tahrip ettiği okulların ve yolların onarım işine katıldılar.

Gönüllü çalışma tugayları için birçok genç topladık. Meselâ Pencap'ta bu tugayların 2.000'den fazla üyesi, 1960 yılında, 4.000 akr yüzölçümünde (1 akr 4.050 metre karedir.) bir toprağı sulamayı mümkün kılan bir kanal inşa ettiler. Bu hareket sayesinde teşkilatımız bu eyalette çok etkili ve sevildi.

Kerala ve Pencap'taki iki teşkilatımız sağlık merkezleri kurdu; gençler, bu merkezlerde, parasız tedavi görürler.

İtalya Cumhurbaşkanı Saragat
İleri unsurları birleştirdi.

ve başkanlığa seçilen ilk sosyalistdir.

Saragat'ın 21 inci turda 646 oy alarak seçilmesiyle sonuçlanan Cumhurbaşkanı seçimi, İtalya'daki siyasi kuvvetler arasındaki derin ayrılıkları ortaya koyan bir örnek oldu. En kuvvetli parti olan Hristiyan demokratlar seçim sırasında sağ ve sol arasında mü tereddüt kalmışlar ve partinin sağdaki unsurları, solun kabul edileceği bir Hristiyan demokrati desteklemeye yanaşmışlardır. Partinin sol unsurları da sağın

Kabul edileceği bir Hristiyan Demokrati kabul etmemişler ve komünistlerin 250 oyuyla seçilmeye yanaşmışlardır. Komünistlerin oyu, başlangıçta Nenni sosyalistlerine gitmişti. Saragat sosyalistleri dahi bu iki gruba katılmı olsalardı bile, bu, Nenni'nin seçilmesine yetmiyordu. Bu durum eninde sonunda solun kabul edileceği bir adayın kazanacağını gösteriyordu. Nenni, Saragat, 21 inci turda da olsa, oyları topladı ve bir sosyalist İtalya Cumhurbaşkanı oldu.

PARİS ATILTA İLHAN yazıyor

Son grevlerin anlamı ne ?

GREV; Grev ki ne grev: Elektrik ve havagazı gece saat dokuzdan itibaren kesilecek ve bu yirmidört saat sürecek dediler. Dedikleri gibi oldu Saat dokuz der demez yoğun bir karanlık Fransız haritası üzerine dalga dalga yayılarak büyük şehirlerin benekli aydınlığını bir sildi Paris, Lyon, Lille, Bordeaux, Marsilya gözden kayboldular. Traş makinelerinden çamaşır makinesine, elektrikli trenlerden metrolara kadar herşey durdu. Sinemalar, tiyatrolar seanslarını tatil etti. Ama grev yapan sadece elektrikçiler ve havagazı işçileri değildi ki!.. Onlarla birlikte demiryolcular, madencilere, bankacılar, memurlar, otobüsçüler, postacılar ve çöpçüler hangi sendika merkezine bağlı olursa olsunlar. Aynı saatte kendi çalışmalarında tertemiz işlerini bıraktılar. Fransız'ı bir gün ve bir gece sürecek bu kaygılandırıcı felce sürüklemişlerdi. Hangi sendika merkezine bağlı olursa olsun demem boşuna değil. Zira grev konusunda dört büyük merkez (CGT, FO, CGDT CGS) tekmiş gibi hareket ediyorlardı. Hatta grevden bir gün önce iktidar organı La Nation, grevin be'ki de «...Sırf sendika merkezlerinin aksiyon birliği kabiliyetini ölçmek maksadıyla...» yapıldığını ileriye sürmüştü. Gerçekten de, sendika ve hükümet temsilcileri arasında aylardan beri süruncemede ka'an ücretleri arttırma müzakerelerinin işçileri öfkelenmişlerine, grev tehditlerine hükümet adanmış görünüyordu. İktidar çevreleri bu çeşit grevlere «bo'luk grevleri» adını «akmışlardı. Buna karşılık solcu muhalefet, refahın bütün yükünü küçük memurların işçilerin hele be'e amme sektörü işçilerinin taşıdığına dikkatli çekmekteydi. «Sabit ve dar gelirli» vergiler dolayısıyla iktidarın silâhına politikasını çatır çatır ödemekte bunu mukabil zam talepleri stabilizasyon programı bahane edilerek zeri çevrilmekteydi. Bu konuda «Le Journal de

Parlement'dan aktaracağım bir kaç satır size daha net bir fikir verecektir sanıyorum:

«...Eğer memleket umumi bir darlık içerisinde olsaydı şüphesiz herkes kendil payına düşen sıkıntıyı ses çıkarmadan çekerd. Ama durum öyle değil ki. Refahı obur bir plütokrasinin çıkarına işliyor. İktidar fırsatçılarını biabir dolap çevirmesine, türlü spekülasyon yapmasına göz yumuyor. Ustalık vaziyeti onlarla «Kabil-i Kıyas» olmayız. Bilerce ve bilerce işçinin, bulunduğu vaziyette kalmamasını istiyor.»

Böyle bir çıkışın karşılığı belli. Hükümetçe işçilere hakettikleri zam yapılmıştır. O halde grev niye? Sendikalar bir kere zammın yapıldığını kabul etmiyorlar. Ama dahası var. Ayrıntılı bir takım rakamlara girmeksizin bir noktayı belirtmekte fayda görmekteyim. «Fransa'da, diğer işçiler kurtu uştan beri demiryolları, madenler, havagazı ve elektrik işletmeleri amme sektörüne dahil edilmiştir. Dört Fransız işçisinden biri amme sektöründe çalışır. Biz amme sektörü işçileriyiz. De Gaulle iktidarından beri bu sektörün memleketin genel çıkarlarına uygun olarak değil, özel sektörün çıkarına uygun olarak işletildiğini görüyoruz. Devlet Ülkenin menfaatlarını özel çıkar gruplarının menfaatlarına feda ediyor. Örnek mi istediniz. Kolayca var: Elektrikçi mesela endüstri işletme'lerine fakir fukara evlerine verdiğinden ucuz veriyor. Demiryolları endüstricilerin mallarını daha ucuz taşıyor. Sonra da Devlet işletmelerinin zarar ettiğinden bahsediliyor. Bizim zam talep etmiş karşımıza çıkarmamızın bir sebebi de burada gizli. Zam yaparlarsa maliyet yükselecek, bu yüzden de endüstrici büyük şirketlere «kolaylık» yapamayacak. Aslında işçiler kendi çıkarlarıyla birlikte memleketin genel menfaatinin savunmuş oluyorlar bu grevle. Meseleyi sadece üç beş kuruluşuk zam meselesi gibi görmemek lazım. Yoksa bu müthiş

Çalışma hakkı güven altına alınmalıdır!.

275 sayılı Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanununun birinci maddesinin ilk bendi aynen şöyledir:

«Bu kanun anlamında toplu iş sözleşmesi hizmet akdinin yapılması, muhtevası ve sona ermesi ile ilgili hususları düzenlemek üzere 7 nci maddede gösterilen işçi teşekkülleriyle işveren teşekkülleri veya işverenler arasında yapılan bir sözleşmedir.»

Bu maddenin incelenmesinden anlaşılacağı üzere toplu sözleşmelerde: a) hizmet akdinin yapılması, b) muhtevası, c) sona ermesi ile ilgili hükümlerin yer alması kanun koyucu zorunlu saymaktadır. Aynı maddenin ikinci bendine göre: «Toplu iş sözleşmesi, işçi ve işveren münahebetlerini ilgilendiren diğer hususlar ile tarafların karşılıklı hak ve borçları ve özellikle 1 bent ile bu bentte gösterilen hususların uygulanması ve denetimi ile ilgili hükümleri de ihtiva edebilir.»

Görüldüğü ki, bir toplu sözleşmenin 275 sayılı kanun anlamında geçerli olabilmesi için hizmet akdinin yapılması, sona ermesi ile ilgili hükümleri ihtiva etmesi şarttır. Bu hususların uygulanması ve denetimi ile ilgili hükümlerin toplu sözleşmeye girmesi tarafların ihtiyarına bırakılmış olup bu hususların sözleşmede yer alması onun muteber sayılmasını gerektirmez.

Bildiğimize göre, bugüne kadar hazırlanan toplu sözleşmelerin hemen hiçbirinde 275 sayılı kanunun birinci maddesindeki esaslar ya hiç yer almadı ya da yer alması ve yeterlik şeklinde yer almıştır.

İşverenlerin çoğu toplu sözleşmede hizmet (iş) akdinin yapılmasına dair hükümlerin yer almasını şiddetle karşı koymakla işverenin «dilediği şekilde işçi almakta serbest» olduğuna dair hükümler koydular. Halbuki sendikalar ve işçiler için hizmet (iş) akdinin muhtevası kadar ve belki de ondan daha önemli olan husus hizmet

(iş) akdinin yapılmasıdır. Emek arzeden işçiler ve sendikalar hizmet (iş) akdinin yapılmasında söz sahibi olmazlar ve işveren bu hususta tamamen serbest bırakılırsa, «emek arzının sertliği» ni arttıramazlar. Toplu sözleşmede güdülen amaç, sadece hizmet (iş) akdinin bir unsuru olan «ücret» i tesbit etmek değildir. Asıl önemli olan hizmet (iş) akdinin yapılmasında söz sahibi olmak, işverenlerin bu konuda mutlak ve sınırsız yetkilerini sınırlandırmakla görevlerini yapabilirler ve amaçlarına ulaşabilirler. Hizmet (iş) akdinin yapılmasında işverenlerin tamamen serbest olması hiç bir şart ve kayda bağlı olmaması, işçiyi toplu sözleşmeye rağmen işverenin karşısında yalnız bırakmaktan farklıdır.

Hizmet (iş) akdinin yapılmasında işverenin serbestisinin toplu sözleşme hükümleriyle sınırlandırılması olmazsa, sendikaların emeği değerlendirilmez ve arızdaki etkilerini hiçe indirirler. Aynı şekilde bugüne kadar yapılmış toplu sözleşmelerde hizmet (iş) akdinin sona ermesi ile ilgili hükümlere de pek az rastlanmaktadır. Sözleşmelerin çoğunda hizmet (iş) akdinin sona ermesi hususunda iş kanunu hükümleri aynen tekrarlanmıştır. Bilindiği gibi kanunun 13 ve 16 maddeleri hizmet (iş) akdinin sona ermesi ile ilgili hükümleri ihtiva etmektedir. Bu iki maddeye dayanarak işverenler bugüne kadar işçilerin iş akdini diledikleri gibi ve tam bir serbestlik içinde feshetmişlerdir. Toplu sözleşme den güdülen amaç, işverenin hizmet akdinin yapılmasında ve sona erdirilmesindeki bu serbestliği sınırlamak ve bu hakkı hürriyete karşı toplu olarak koruyabilmektir. Birçok toplu

sözleşmelerde kabul edildiği şekli ile işverenin İş Kanununa göre iş akdinin feshedilmesinin yer alması işverenleri bu hususta tamamen serbest bırakmak anlamına gelir.

Bu konuda sendikalar toplu sözleşmelere konacak hükümlerle işverenlerin mutlak serbestliğini sınırlamayı başarabilseydiler, sendikalar işçilerin kolayca işten çıkarılmaları önlenmiş olurdu. Böylece sendika üyeliği tam bir teminat altına girilmiş olurdu. İş akdinin yapılmasında ve sona ermesine sendikaya hiç bir hak tanımayan toplu sözleşmeler, işçilerin, özellikle sendika üyelerinin, iş akdini feshetme önlemlerini, böylece işverenler iş akdinde tek başına söz sahibi olduklarında sendikaya hareketini önleyebilmişlerdir.

Sendikalar olduğu takdirde, işe alınmamak veya çalışmıyorsa işten atılmak endişesiyle karşı karşıya olan bir işçiyi sendikaya üye yapmak veya üye ise sendikada tutmak çok zor olmak tadr.

İşçiler için bugünkü ekonomik şartlar altında ücretten çok iş bulabilmek ve bu işi kaybetmemek önemlidir. Bu sebeple de sendikadan beklediği iş akdinin yapılmasında ve sona ermesinde işverenin keyfi hareketlerine bir son vermesidir. İş akdi işverenin tekelinden çıkarılmalı ve dokunulmaz bir hale sokulmalıdır. Sendikalar ekonomik mücadele vasıtasıyla fakat ekonomik mücadele sadece ücret mücadelesi değildir. Bu mücadele iş akdinin yapılmasından sona ermesine, ücret için ortadan kaldırılmasına, ücretlerde olduğu kadar fiyatların teşekkülünde, yatırımların miktar ve niteliğinde, ithalat ve ihracat konularında, kısaca ulusal ekonomiyi yön veren her ka demede sendikaların söz sahibi olmasına kadar çok geniş bir alana yayılmaktadır.

Bütün bunların kolayca yapılamayacağı muhakkaktır. Fakat sendikalar ekonomik mücadeleyi sadece «ücret» e indirip bu mücadeleyi anlamı ve anlamı genişletmezlerse, şikâyetçi buldukları şartları değiştirmek ve düzeltilmek şöyle dursun, bu şartları daha uzun süre esir kalmaya mahkûm olacaktırlar.

Adil Aşcıoğlu

aksiyon birliği bu kadar kolay gerçekleşir miydi?

Doğrusu grev tam bir başarı ile sonuçlandı. Fransa için gömüldüğü hareketsizlikten yirmi dört saat boyunca kurtulamadı. Parisin içinde tam bir circuna hüküm sürüyor trafik işçileri de sönmüş olduğu için caddelerde biriken otomobiller muazzam tikanlıklar doğuruyordu. Bir günde yalnız bir bakkal on bine yakın mum sattığını söylemekteydi. Vitrinlerde gaz lambaları hüznümlü hüznümlü bakıyorlardı. Sendikalar sözlerinde durdular. Ertesi gün saat tam dokuzda cereyan geldi. Grev bitmişti, bitmişti ama şimdi tartışmas, başlıyordu. CGT ye göre bu hareket «...İşçi sınıfının, birleştiği takdirde, de önemli bir kuvvet teşkil ettiğini...»

göstermişti. Fo'ya göre ise «...Hükümet çevrelerinden gelen her şeyi baskıya göğüs germekte olan sendikalar işçi kütlesinin sarımsız insanını bir ifadesi...» oldu. Fakat bir tek grev «...bi tecek gibi görünmüyor. Huzursuzluk devam etmekte ve başından sonra yeni yeni grevlerden söz edilmektedir. Bu ihtimaller gerçekleşir mi, gerçekleşmez mi şimdiden bir şey denilemez. Yalnız denilebilecek olan odur ki grev erestisi basınında sağda bir kavun solda ise bir ümit şifası fark ediliyordu. Çöküş sosyalist Le Po-

pulatre'de Claude Fuzier'in dediği gibi:

«... Sendika merkezleri bir grev kararı aldılar. Ve ilgili bütün işçiler bir tekmiş gibi bu kararı uyguladılar. Böylelikle memleketin bu en can alıcı faaliyeti kesimlerine idm kumanda ediyormuş anlaşıldı. Mösyö Fouchet mi, Marettin Mösyö Pompidou mu, yoksa General de Gaulle mi? Hiç bir değil. Bu grevden sonra artık çalışan Fransa ile bu bankacılar ürkütürü arasında ki uçurum apaçık görünüyör...»

YENİ TÜRK EDEBİYATININ BİR YILINI EN GÜZEL ORNEKLERİYLE ELİNİZİN ALTINA GETİREN ANTOLOJİ

TÜRK EDEBİYATI 1965

Çeşitli nedenlerle dergileri, kitapları günü gününe alanıyan aydınlar, De Yayınevi'nin her yıl yayınladığı bu yıllıkların Yeni Türk Edebiyatı'nı adım adım izlemeleri güç bir iş olmayacak. ELEŞTİRİ: Sabahattin Eyuboğlu, Vedat Günyol, Rauf Mutluay, Orhan Burian, Hüseyin Cöntürk, Asım Bezirci, Memduh Balaşan, Doğan Hızlan, Köbur Erilop.

ŞİİR: Nâzım Hikmet, Ercüment Behzad, Ahmet Muhip Drazas, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Oktay Rifat, Melih Cevdet, Behçet Necatigil, Sabahattin Kudret, Necati Cumali, Ceyhan Atuf Kansu, İhan Berk, Turgut Uyar, Edip Cansever, Cemal Süreya, Kemal Ozer, Ülkü Tamer, Ahmet Oktay.

HİKAYE: Yaşar Kemal, Orhan Kemal, Samim Kocagöz, Oktay Akbal, Faruk Dursun, K. Adnan Ozyalçınar, Demir Özül.

256 sayfa, 75 lira.

DE YAYINEVİ VİLAYETİ HAN, CAGALOĞLU, İSTANBUL

YON - 41

MEHMET SEYDA

OYUNCAKÇI DÜKKANI

— Hikâyeler —

YEDİTEPE YAYINLARI P.K. 77 — İSTANBUL

YON - 40

YENİ DERGİ

Yöneten: MEMET FUAT
OCAK SAYISINDA İLYA EHRENBURG'LA KONUSMA

W.H. Auden — W.B. Yeats'ın Anısına (Şiir) — Roger Quilhot — Albert Camus'nün Carnet'leri — Albert Camus — Carnet IV'den Seçmeler — Ernst Fischer — Sinatın Görevi — Andrew Forge — Oscar Kołoschka Anlatıyor: F.W. Dupee — Şarlo'nun Yeni Kitabı

ve

OKTAY RIFAT'IN DOKUZ YENİ ŞİİRİ
Bulduğunuz yerde «De Yayımları» nı satan bir kitapçı yoksa «Yeni Dergi» ye mutlaka abone olunuz Sayısı 25 aboneliği yıllık 24, iki yıllık 44 lira.

DE YAYINEVİ VİLAYETİ HAN, KAT. 2, CAGALOĞLU, İSTANBUL

YON - 42

Bir şapka dolusu kanun

Nijat ÖZÖN

Türk sinemasına bir «deli gömleği» giydirmek isteyen sinema ağaları, bir yıl içinde yarım düzine kanun tasarısı hazırlayıp kimini milletvekili eliyle, kimini meslek görüşünü yansıtan rapor olarak —fakat yine kanun tasarısı kalıbında— Meclis komisyonlarına ulaştırdılar. Birden bire hukukçuluğa merak saran ve iki ayda bir kanun tasarısı hazırlayan sinema ağalarının bu hamaratlıkları ve telâşları boşuna değil tabii. Baştan sonra hasis çıkarlarla dolu tasarılar her itiraza uğrayışta, «acaba bunu nasıl yutturabiliriz?» düşüncesiyle başka bir kılığa sokulmakta, fakat hasis çıkarlar bir türlü bir yana bırakılmadığından dönüp dolayı hep aynı noktaya gelinmek, tasarıların hepsi birbirine benzemektedir. Aşağıda bu çabalardan bazı örnekler göreceksiniz.

1963 Eylülünden 1964 Kasımına kadar, sinemamızı «düzene sokmak için» yarım düzine kanun tasarısı hazırlandı. Bunların hepsi «Türk Film Produktörleri Cemiyeti» tarafından kaleme alınmıştır. İlk tasarısı, «TFPC»nce hazırlandıktan sonra İstanbul Milletvekili Suphi Baykam tarafından hemen hemen olduğu gibi Meclise sunulan tasarıdır. Taslak ile tasarısı arasında önemli bir değişiklik olmadığı için, 1963 Eylülünde ortaya çıkan bu ilk tasarısıya «Tasarı I» diyeceğiz.

İkincisi, Sayın Baykam'ın, başında çıkan yazılar üzerine bazı sinema yazarlarıyla görüştüğün sonra yapmış değişikliklerle ortaya çıkan tasarısıdır. (Tasarı II) «TFPC»nde bazı sinema yazarlarının da katılmasıyla yapılan toplantıdan sonra Sayın Baykam bu tasarısını 1963 Kasımında, eski şarısının yerine geçmek üzere sunmuştur. Bugün Meclis Komisyonlarında «resmen» bulunan kanun teklifi, bu tasarısıdır. Tasarı III, yine aynı toplantıda TFPC'nin sinema yazarlarını kapı dışarı ettikten sonra kaleme alınmıştır. Tasarı IV, yine «TFPC»nin 1964 Temmuzunda Meclis alt - komisyonuna sunduğu metindir. Tasarı V, İstanbulda toplanan «Birinci Türk Sinema Şurası»nda alınan kararlar üzerine telâşa geçen sinema ağalarının Ankara'ya gönderdikleri heyetin yine alt-komisyonu sundukları metindir.

Önce şunu belirtelim: Bir yılda yarım düzine tasarısı hazırlandığını duyan okuyucu sanacaktır ki, bu tasarılar çok ayrıntılı, uzun tasarılar da, üzerinde birçok değişiklikler çıkarılmıyor, eklemeler yapılmıyor; gözden kaçanlar katılmış fazlalıklar atılmıştır. Oysa böyle bir şey söz konusu değildir, olamaz da. Nasıl olsun ki, yürürlük ve yürütme ile ilgili iki ser maddeleri bir yana bırakınca, bu tasarıların en kısası 8, en uzununu da 11 kısıcak maddeden meydana gelmektedir. Amacın, sinemayı düzene sokmak değil, temel çıkarları korumak olduğunu da her şeyden önce bu tutum ortaya koyar. Bazı temel konularla ilgili maddelerin Tasarı I'den Tasarı V'e kadar geçirdiği «dalgalanmalar» ise bu çıkarıcı tutumu inkâr edilemeyecek şekilde yansıtmaktadır. Örneğin, her yıl sinemalarda belirli sayıda yerli film oynatmak zorunluğunu koyan maddeyle ele alalım. Tasarı I'e göre, Türkiye'de her sinema 15 Eylül ile 15 Mayıs arasında sekiz Türk filmi göstermek zorundadır. Böyle bir zorunluğun, gerçekte büyük şehirlerdeki birinci vizyon sinemaları hedef tuttuğu ve örneğin İstanbul ele alındığı ve Beyoğlu'ndaki on kadar birinci vizyon sinemasına bu madde uygulandığı vakit, sekiz ay içinde sekiz film değil seksen yerli film gösterilmek zorunda kalacağı sinema yazarınca belirtmiştir.

Dr. Suphi Baykam
Tasarısı

Bunun üzerine Sayın Baykam, Tasarı II'de bunu biraz daha yumuşatarak, kotaya girecek sekiz filmin «Milli Filimcilik Komitesi»nce seçilmesini şart koşmuş, ayrıca Komitenin daha az sayıda film seçebileceğini de öngörmüştür. Sinema ağaları bu kadarlık bir «yumuşama»yı bile çok görmüşlerdir. Nitekim bu maddenin bundan sonraki tasarılarında gösterdiği gelişme çok ilgi çekicidir. Tasarı III'te 15 Eylül — 15 Mayıs tarihinden 15 gün fedakârlık yapılarak 15 Eylül — 1 Mayıs haline sokulmuş, kanunun yürürlüğe girmediği yıl en az 4, ikinci yıl 5, üçüncü ve daha sonraki yıllar 7 Türk filmi göstermek zorunluğunu konmuş. Tasarı IV ve V'te bu kademeli artış da kaldırılarak, 15 Eylül — 1 Mayıs arasında 7 Türk filmi göstermek zorunluğunu yer almıştır.

Ya da şu «muafiyetler» konusu nu ele alalım. Tasarı I'e göre stüdyo yollarında kullanılan film yapmağa mahsus malzeme ve makineler, yerli film yapımında kullanılan boş filmler gümrük ve resimlerden muaf. Sinemadan milyonlarca kazananların film çevirimin den başka şeye yatırım yapmaktan vebadan kaçır gibi kaçındıkları, bu maddeyle birtakım insanların aşıktan zengin olmasının devlet eliyle sağlanacağı öne sürülüş, bu konuda olsa olsa kredi kolaylıkları düşünülebileceği anlaşılmıştır. Nitekim Sayın Baykam da bunu Tasarı II'de vergi muafiyetinden çıkarmış, mevcut stüdyoların geliştirilmesi, makina ve diğer tesislerin yenilenmesi, yeni stüdyoların kurulması için uzun vadeli, düşük faizli kredi sistemi ni koymuştur. Ayrıca «Milli Filimcilik Komitesi»ne tam bir stüdyo kurmak görevini de yüklemiştir. Ama Tasarı III, IV ve V'te bütün bunlar bir yana itilmiş, yine ilk tasarıdaki gibi vergi muafiyetine dönülmüştür.

Tasarı I'e göre yeni sinemalar çalışmaya başladıklarından itibaren 6 yıl süreyle her türlü Belediye resminden muaf. Tasarı II'de yine biraz yumuşatma çabası kendini göstermiş, muafiyet 3 yıla indirilmiş. Ayrıca bu muafiyetten yararlanabilmek için sinemaların belirli niteliği olması ve «Milli Filimcilik Komitesi»nce belirlenmesi öngörülmüştür. Tasarı III, IV ve V'te bu süre yeniden uzatılıp 5 yıla çıkarılmış, ayrıca «MFK»nin denetim kaldırılarak sadece «moderna şartlara uygunluk» gibi yarıklar bir söz konusudur.

Tasarı I'e göre, «sinema ücretlerini sinemacı tespit eder, Belediye bunu ayın tasdik eder». Ne kadar güzel değil mi? Tasarı II'de yine bir yumuşatma çabası yer almaktadır: Sinema ücretlerinin azamisini «MFK» tespit eder, sinemacı bu ücretin altında çalışabilir Belediye ile sinemacı arasındaki anlaşmazlığı «MFK» çözer. Tasarı III'te ücret, sinemacının isteği üzerine «MFK» tespit eder. Tasarı IV'te sinemacı ile belediye arasındaki anlaşmazlık halinde MFK işe karışır. Tasarı V, bir öncekinin aynısıdır.

Sinema işlerini düzenleyecek «Milli Filimcilik Komitesi»ni meydana getiren kimseler konusunda, bütün bu tasarıları hazırlayan

LUMUMBA

Aldandın sen Lumumba,
Aldandım ben.
Aldattılar aklı ve özgürlüğü
Bilmem gerekliydi ya bunu
Ben Kurtuluş Savaşı çocuğu
Tanımalıydım bu eski yüzü
İzmirden Ankara'ya yangınlar alazında
Çocukların çılgınlından, acısından analarına.

Aldattılar seni Lumumba,
Aldattıyorlar beni,
Aldanıyoruz düpedüz
Tusak halkların sunduğu tepsi
Belçikalı sofralara (Amanın adı özgür ekonomi)
Bakır uranyum ve altın madeni
Kaçuk tarlalarında sömürge şapkaları
Ve en ucuz zenginlik elemeği.

Aldandın sen Lumumba,
Aldandım ben.
Aldattıyorlar gazetelerle, televizyonlarla
Batı, —O, Eflâtunda kaldı— Batı? neymiş Batı?
Anamamın sömürgeci saltanatı
Veren bir elle, alan bir elle,
Bağımsızlıklar satılan çarşılar Çombelerle,
Ve kanlı yumruğu bekçilik edenlerin,
Tefeci konaklarına Batılı Brükselin.

Aldattılar seni Lumumba,
Aldattıyorlar beni.
Güçlüdür o yargıçlar yargılıyız aldannmaya
Bankalardan uçaklarla roketlerle geliyorlar
Uyandırdığını duydular mı halkın gerinerek
İniveriyorlar ossaat tepesine
Tutulmuş paralı askerlerle.
Kongo bir halk ormanı değil artık.
Kanlı sürgün avı doyumuz çıkarların.

Vurdular senin Lumumba,
Vuracaklar bizi,
Vuruyorlar o karanlık ırmaklarda
Ormanları delip geçen namuslu haçer işiltiyi
Kara sıcağın senin kanın akar Afrika gecesinden,
Yağlı pırl pırl yüzleriyle iş adamları
Çil paralar atıyorlar dünya radyolarından
Düpedüz dilini tutmuş insanlığa.
Güçlüdürler, güçlü onlar: Kongo zengin.

Ezilmişlikle yoksulluk her yerde dilsizdir
Dilsizdir fakir beyazlar ve zenci milyonlar,
Aldanıyoruz durmadan, elimizde ne var?
Asyada, Afrikada, Güney Amerikada,
Perulu kızlar, Viyetnamlı oğullar
Ve sen Lumumba,
Bedeni delik deşik zenci baba!

Ceyhun Atuf Kansu

«TFPC»nin tutumu, çıkarları baltalandığı vakit nasıl küçük hesaplara düştüğünü açıkça ortaya koyar. Tasarı I'de, «MFK» ni meydana getirenler arasında «Türkiye Gazeteciler Federasyonu» temsilcisi de vardır. Bundan amaç, «MFK»ne bir sinema yazarının girmesini sağlamaktır. Sayın Baykam, sinema yazarlarının isteği üzerine ayrıca Tasarı II'ye «Türkiye Edebiyatçılar Birliği»nden de bir temsilci koymuştur. Tasarı II, «TFPC»nde görüşüldüğü sırada, yukarıda da belirttiğimiz gibi, sinema yazarları toplantıdan atılmalarına rağmen, «Türkiye Gazeteciler Federasyonu» ile «Türkiye Edebiyatçılar Birliği» temsilcileri Tasarı III ve IV'te de yer almış, fakat «Birinci Türk Sinema Şurası»nda sinema yazarlarının toplantıdan atılmalarını isteyenler Tasarı V'te her iki temsilciyi de dehlmişlerdir. Bunun daha çirkin bir örneğini, geçen yazarlarından birinde vermişim; orada yer alan yan gelişmesiyle birlikte tekrarlı yalım: «TFPC»deki toplantıda sinema yazarlarını kovanlar son bir denemeye ve onları satın alabilmek umuduyla daha önceki ik' tasarıda bulunmamasına rağmen Tasarı III'e şöyle bir fıkra eklemişlerdi: «O senenin seçilen en iyi iki film eleştirmecisine de 20.000.— lirayı geçmeyen tesvik primi verilir!» (1) Bu fıkra, «Birinci Sinema Danışma Kurulu» toplantısından bir ay önce hazırlanan Tasarı IV'e de alınmış, fakat «Birinci Türk Sinema Şurası»ndan sonra kaleme alınan Tasarı V'ten çıkarılmıştır!

Fakat en ilgi çekici gelişme, sinema endüstrimizin bugünkü iktisadi yapısının «manivela» sayılan Belediye Eğlence Resmî konusundaki değişikliklerdir. «TFPC»nin hazırladığı bütün tasarılar da, yer

li filmciliği «kaliteli» yapıma yönelmek için «prim ve mükâfat» sözünden başka birşey yoktur. Belediye Eğlence Resminden, film lerin değerine göre bir kademelenendirme adı bile anılmamıştır. Aksine, bu kanun tasarılarına Belediye Eğlence Resmî konusuna, ancak Tasarı IV ve V'te girmiş, o da ancak bu kademelenendirme önlemleri üzere ele alınmıştır. Nitekim, Tasarı IV ve V'te yer alan madde şöyledir: Yerli filmlerin Belediye Eğlence Resmî ve bancı filmlerin Belediye Eğlence Resminin yüzde 50 sinden fazla olamaz ve sinema ücretlerinde Türk filmleri aleyhinde bir değişiklik yapılamaz.

Kısacası, Sayın Baykam'ın yapı lan uyarımlarla yumuşatmağa çalıştığı fakat ufak tefek bazı noktalar dışında bunu başaramadığı Tasarı II'de dahil, bütün tasarılar hep aynı nakaratı taşıyan türkülerdir ve türkülerin hepsi de ya pıncıların kişisel çıkarları üzerinedir.

ÖĞRETMENLER GAZETESİ

TÜRKİYE ÖĞRETMEN DERNEKLERİ MİLLİ FEDERASYONUNUN HAFTALIK YAYIN ORGANI.

OKUYUNUZ OKUTUNUZ

(YÖN 39)

ALICI KUŞ

Vurur düşlerine ozanın
Güneş kırgınlığından birkaç ağustos
Biraz ağaç
Yüksek ormanlar kuytusundan

Kardeşliğin alıcı kuşu
Kalkar konar

Köylü
Bıçer ayık otlarını ayırır başaklardan
Kalkar konar
Kardeşliğin alıcı kuşu

İşçi
Tutar ucundan en acar biçimlerin
Sürer
Bin başıboş atı bin cehennemî birden

Kardeşliğin alıcı kuşu
Kalkar konar

Duran el
Gitmeyen ayak
Bir göz ki
Arkasında bir ölü göz
Bir ses ki
Arkasında bir ölü ses
Döner durur
Kardeşliğin alıcı kuşu

Kalkar konar
Bir açık yürekte bir ötekine
Bir bugüne bir yarına
Alıcı kuşu kardeşliğin

Arif Damar

NAZIM HİKMET MESELESİ

Unversite profesörleri ile güçlendirilen bir bilim komisyonu ya da seçim kanununu yavaş yavaş hazırlaya dursun, bir Meclis Komisyonu da dörtbaşı mamur bir af kanunu çıkarmak amacıyla harekete geçiyor, fakat ne, dense bir türlü ilerleyemiyordu bu çalışmalar. Komünizmden hüküm giyenlerin af dışı bırakılacaklarını öğrenen Nazım Hikmet Bursa Cezaevinde açık grevine başlayacağını söylüyor, İrfan Emin Kösemihalioğlu adında bir avukat Nazım'ın affı için harekete geçiyordu. Vatan basyazarı Ahmet Emin Yalman da, belki daha önce davranmış, aynı gaye uğrunda gazetesinde yazılara girişti. Cezaevinde Nazım'ın uzun boylu görünüşü Yalman da, Nazım'ın tövbe edip «islâhı nefis» eylediğine yürekten inandıysa, böylelikle dürüst bir ozan zindanlarda çürütmenin çinâh olacağını yazmıştı. Nazım Hikmet'in affını sağlamak üzere açılan kampanya aylarca sürdü. Ve af konusu Seçim Kanununun sebep olduğu tartışmaları da geride bırakarak başbakanın bir soran biline gel, di. Bilim Kurulunca hazırlanan Seçim Kanununa Büyük Millet Meclisi afak tefek değişiklikler ile avara meclisler, fakat af kanunu komisyonunda Meclis arada da bir bir gibi halde oturup duruyor. Taziri, komisyonunda bir karar çıkarmak için çalışıyor. Meclisler...

— Önce bir meclis Kanununa, bir kararnameye, af kanununa...

Nâzım, komisyonla Genel Kurul arasında gidip gelmek için dokuzun tasarı üzerinde bir anlaşmaya varmayan Büyük Millet Meclisi, 24 Martta seçimi yeni, yeni kararlarıyla dağınca Nazım Hikmet de açık grevine başladı. Bu süreçte seçim kampanyasına nispeten bir de Nazım'ın affı kampanyası açılmış oluyordu: On iki yıldır yattığı cezaevinde Nazım Hikmet'i kurtarmaya çalışanlar bir af kanununu hazırladılar. Memleketin en az çok bilim yapmış herkesten bu toplama bakıyorlardı. Bahallı vakarın zamanın bir gün bir beyan yolunu kestir. Eğer Nazım'ın affını istiyorsam üniversiteyi ilkelceyi imzalamak istem. Temelîde bastım imzayı. Bu süreçte seçim kampanyasına nispeten bir de Nazım'ın affı kampanyası açılmış oluyordu: On iki yıldır yattığı cezaevinde Nazım Hikmet'i kurtarmaya çalışanlar bir af kanununu hazırladılar. Memleketin en az çok bilim yapmış herkesten bu toplama bakıyorlardı. Bahallı vakarın zamanın bir gün bir beyan yolunu kestir. Eğer Nazım'ın affını istiyorsam üniversiteyi ilkelceyi imzalamak istem. Temelîde bastım imzayı.

im. Nazım Hikmet, yürürlükteki toplum düzenini zorla değiştirmek için girişecek, bu yolda planlar hazırlayacak, tertipler kuracak, bir takım serüvenlerle işbirliği edecek adam mıydı? Akim yatıyordu böyle bir düşünceye. Türk çeyi o kadar iyi kullanan okuyanlar üzerinde şüpheleriyle öylesine bütüleyici etkiler yapabilen bir sanatçı, ne demeye, âdi bir Bal, kan komiteci, ya da bir bolşevik ajan, gibi davranmaya heveslenirdi? Böyle bir olanağı havsalama sığdıramıyordum. Eserleri yüzünden de bir sanatçının de gül, 28 yıl, 28 gün olsun cezaevinde yatmasına gönlüm razı oluyordu. Nazım'ın yazıları tartışılır, beğenilir, beğenilmez, bunlar hakkında okuyucular dilekleri yaz, gys varabilirdi. Bir takım öğrenimleri üzerinde kitapları buharın da diye bir ozan zindanına atmak çabamız boşluğuna uygun bir davranış sayılmamalıydı. Böylelikle mi koruyacaktık, yürürlükteki toplum düzenini?

14 Mayıs'tan sonra, Demokratik bir zaferi yüzü suyu hürmetine, bütün hükümlülerle beraber Nazım da hapisten çıktı. Fakat demokratik yaptıklarına pişman olmaları. Daha Af Kanunu Meclise girendikten sonra Türkiye gelirdi.

— Herkes affediyor, fakat Nazım'ın affını istiyorsam üniversiteyi ilkelceyi imzalamak istem. Temelîde bastım imzayı. Bu süreçte seçim kampanyasına nispeten bir de Nazım'ın affı kampanyası açılmış oluyordu: On iki yıldır yattığı cezaevinde Nazım Hikmet'i kurtarmaya çalışanlar bir af kanununu hazırladılar. Memleketin en az çok bilim yapmış herkesten bu toplama bakıyorlardı. Bahallı vakarın zamanın bir gün bir beyan yolunu kestir. Eğer Nazım'ın affını istiyorsam üniversiteyi ilkelceyi imzalamak istem. Temelîde bastım imzayı.

Nâzım Hikmet'in Moskova'ya kaçışı, nedenleri üzerinde burada herhangi bir fikir ileri sürülecek bir durumda değiliz. O zamanlar kulaktan kulağa söylendiğine göre, yeni iktidar, şaire baskı yapmış, ellisinden sonra onu askere almak, uzak yerlere sür-

Kurtuluş Savaşı Destanı'ndan

BİZİM KADINLARIMIZ

Gece aydınlık ve sıcak
Ve kağınlarda tahta yataklarında
Koyu mavi humbaralar çürük çıplaktı
Ve kadınlar
Birbirlerinden gizliyerek
Bakıyorlardı ayın altında
Geçmiş kaffilelerden kalan öküz ve tekerlek ölümlerine.
Ve kadınlar
Bizim kadınlarımız
Korkunç ve mübarek elleri
İnce küçük çeneleri, kocaman gözleriyle
Anamız, avradımız, yarımız.
Ve sanki hiç yaşamamış gibi ölen
Ve soframızdaki yeri
Öküzümüzden sonra gelen,
Ve dağlara kaçırıp uğrunda hapis yattığımız,
Ve ekinde, tütünde, odunda ve pazardaki,
Ve kara sapan koçulan
Ve ağıllarda
İhtisanda yere saplı bıçakların
Oynak ağır kalçaları ve zilleriyle bizim olan
Kadınlar
Bizim kadınlarımız...
Şimdi ayın altında
Kağınlarda ve hartuçların peşinde
Harman yerine kehrûbar başaklı sap çeker gibi
Aynı yürek ferahlığı
Aynı yorgun alışkanlık içindeydiler
Ve on beşlik şarapnelin, çeliğinin
İnce boyunlu çocuklar uyuyordu.
Ve ayın altında kağınlarda
Yürüyordu Akşehir üstünden Afyon'a doğru...

Nâzım Hikmet

mek, oralarda kim vurduya getirmek istemiş, Nazım da bunu öğrendiği için kaçmaktan gayri kurtuluş yolu bulamamıştı. «La Force des Choses» adlı eserinde Simon de Beauvoir, Nazım Hikmet'in ağzından olayı bu şekilde anlatır. Eğer doğru ise, DP hükümetinin davranışını eski iktidara kıyasla çok daha ilkel, hakuk devleti kavramına çok daha aykırı bulmamaya imkân yoktur. Kanun koyucu ve öğren koyucu bir devletle hüküm-

meti nasıl olur da tıpkı kanun dışı bir çete gibi vatandaşlara karşı gizli tertiplere başvurur, onu el altından göz etmeye kalkar? Aksi takdir şey midir bu?

Ama dediğim gibi olayları bilmiyoruz henüz. Kimbilir belki Nazım evhama kapıldığı, belki de sahiden ölümlü korkutulduğu için Rusya'ya sığınmıştı. Hangi nedenle kaçmış olursa olsun, onu Türk vatandaşlığından çıkaran Bakan-

lar Kurulu Kararını da doğru bulmadığım söylememelidir. Vatan dışılık öylesine köktü doğa haklarıdır ki, onun hayattan da öteye sürüp gitmesini kimse öleyemez. Nazım'ın Türk vatandaşlığına 27 Mayıs'tan sonra vatana hıyanet suçu ile ağır cezaları çarpıtıldılar, içlerinde suçunu hayab ile ödeyenler de oldu. Nâzım da sığınmış yabancı ülkede tasmen vatansız olarak öldü.

Bunun derken aramızdaki geleceklere bağlı, değer yarattırın hukuk kurallarının dar açını dan kurtarılmayan kimseleri düşünüyorum. Yoksa şüphelerine bakarsanız, bir vatansız değil, vatan özlümlü içinde kıvranan soyunu bir ozan olarak yaşamıştır garibetlerinde hep:

Bir vapur geçer Varna ölünden, Uy Karadenizin gündüz selleri. Bir vapur geçer Boğaza doğru, Nazım usullerle okşar vapuru, Yanar elleri.

Eğer eserleri kalacaksa, yarı bu adam en az vaktiyle onu Türkçüğü esirgeyenler kadar Türk sayılmayacak mıdır? Nazım Hikmet'e şiir dilinde türkçeyi en iyi kullanan Türk ozanlarından biri denmiyecek midir? Ölümlü dünya basınında geniş yankılar uyandırdı. En şüphesiz batı gazeteleri onun kişiliği, fikir ve sanat değeri hakkında sütunlar dolusu yazılar yazdılar. Biz de İsmail Orhan Seyfi Orhon'a Ulusaydan başka bir yazarın, ölümlü ile ilgili olarak Nazım'a dair bir fikri kaleme aldığı hatırlıyorum. Ulusay onu çocukluğunda kucağına almıştı. Orhon da onda vaktiyle şiir istidadı görmüştü. Her ikisine göre sapık bir ideolojiye saplanmakla bu adam kendine yazık etmişti.

Nâzım Hikmet'in hayatı, fikirleri ve eserleri üzerinde «bir şeyler» söyleyebilecek kimse yok mu idi aramızda? Herhalde vardı. Ama ne yaparsınız ki 1934 yılında Şehir Tiyatrosunda plesleri oynanan «sapık» salardan rahat rahat söz açmak, 1964 yılının çok partili Türkiye'de suç sayılabildi.

Nadir NADİ
(Perde Arahından)

Universite

Karma Bütçe Komisyonundaki Üniversite tartışmaları meselesinin çıkarmada olduğunu göstermekten başka işe yaramadı. Millî Eğitim Bakanı Oktay, Üniversitelerin memnuniyetliliğini saklamadı.

Bakana göre, «Fakültelerin ve Üniversitelerin bazı organları siyasi parti organları gibi çalışmakta. Bu kurullardan bütün kararların ilmi açıdan bütüncül olarak çıktığı mevcudiyeti artık inkâr edilemez, hissipler yüzünden söyleyemeyiz... Reform, şarttır... Çeşitli temaslarmızda üniversitelerimiz benî aşan düşüncelerle noksanlarını ortaya koymuşlardır. Bir tasarı hazırlanmıştır. Tasarı, bütünleşmiş bakanlığımızda tamim edilmiş mahiyette görülmüştür.»

Bakan, ayrıca «Devlet ve parlamento ile üniversite arasında boşluk, olduğunu belirtti. Oktay, «Bir sözlü soru münasebetiyle üniversiteye müracaatından bir buçuk ay geçtiği halde hâlâ cevap alamadım. Gerek Senato'ya, gerek Meclise karşı Bakan olarak sorumlu bulunmaktayım. Fakat cevap veremez duruma geliyorum» diyordu.

Konuşan milletvekilleri de meseleye bir yenilik getirmediler. Orhan Apaydın'ın güzel raporu, bir gün uyandırmadı. Gençlik teşekküllerine karşı Üniversitenin McCarthy'iler tarafından savunulması ise, Üniversite hesabına bir mahallik oldu. McCarthy Pehlivanlı Üniversitedeki huzursuzluğa derhal tepisini koydu: «Öğ-

siyasi notlar

reçimleri tabii eden üniversite dışı faktörler vardır. Bunun esas araştırılmalıdır.» Bu delişengiz milletvekilli «Orta Doğu Teknik Üniversitesi içinde gizli cemiyet üyesi öğrenciler faaliyet göstermektedir.» gibi müthiş bir ifşaat ta bulundu. İhsan Ataöv ise, derdin sebebi «gençliğin yeteri kadar ahlâkî yetiştirilmeyişidir» fetvasını verdi. Bu hatipler, gençliğin hakettikleri cevabı aldılar: «Ulusumuzu yabancılarla peşkeş çeken, Turancılık hayalleriyle yanıp tutuşan, devrim aleyhtarları sunu iyi ce bilsinler ki, kurdıkları menfaat çukurlarında muhakkak kendile boğulacaklardır. Ulusumuz, bütün kurumlarıyla bir reforma muhtaçtır. Fakat bu reform, bazı politikacılar tarafından desteklenmiş, memleket herhaline bir viraneye çevrilmiştir. Kutsal parlamento kürsülerini şahsî menfaatlerine alet edenler, bu kürsülerin muhtariyetini ve hürriyetini Mustafa Kemal'in devrimlerine ve gençliğe borçludurlar.»

Bu arada, İstanbul Üniversite-

sindeki huzursuzluktan bütün üniversitelerin yara aldığı düşününce Ankara Üniversitesi, bir reform tasarıyla ortaya çıktı. Ankara Üniversitesi tasarısında, dışarıda vazife alan öğrenciler arasında üç çektici bir ayırım yapıyor. Ancak tam vaktiyle öğretim üyelerine, tüzminat ve üniversiteyi yönetme hakkı tanınmıyor.

S.K.D.

Sosyalist Kültür Derneği İstanbul Şubasının yeni yıl çalışma programı gereğince tertiplendiği hafta sonu konferansları, 2 Ocak 1965 Cumartesi'den itibaren başlıyor.

Derneğin Nuruosmaniye caddesi, Mengene sokak Fazilet Apt. Kat. 3-tekli lokalinde her cumartesi saat 15 te yapılacak olan konferansların programı şöyledir.

2 Ocak 1965 — Prof. Nurettin Sazi-Kösemihalî (Sosyoloji ve Eylem).

9 Ocak 1965 — Cemil Meriç (On dokuzuncu yüzyıl düşünürü Saint Simon).

16 Ocak 1965 — Necip San (Türkiye Şartları ve Sosyalizm)

23 Ocak 1965 — Dr. Nihat Türel (Sendikacılığın Gelişmesi).

30 Ocak 1965 — Prof. Dr. Edip Çelik (Türkiye'nin NATO İlişkileri).

Diğer yandan Temel Hakların Yaşatma Derneğinin seri konferansları da programı gereğince yapılmaktadır. 7 Ocak 1965 günü, Eminönü Öğrenci Lokalinde Aziz Nesin «Yazarın Sorumu» konulu bir konuşma yapacaktır.

Yabancı Sermaye Saltanatı

- Sosyalist Kültür Derneğinde Doğan Avcıoğlu'nun yaptığı konuşma -

Hikâye, 150-200 yıldır sürüp gider. XIX. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu, bütün az gelişmiş ülkeler gibi, silah zoruyla Avrupa kapitalizmine açılmıştır. Donanmanın himayesinde dünyayı ya sömürge, ya da yarı sömürge haline getiren milletlerarası kapitalizmin belli başlı sömürme araçlarından biri sermaye ihracıdır.

Yabancı sermayenin, Cumhuriyetten önce başımıza ne işler açtığını hepimiz biliyoruz. Dünyu Umumiye'yi tanıyorsunuz. Bunlar üzerinde durmayacağım. Yalnız İsmail Hüsrev'in «Türkiye Köy İktisadiyatı» adlı eserinde yer alan bir iki rakamı zikretmek isterim. Harp arifesinde, 1914-15 yılı bütçesinde Osmanlı Devleti, Harbiye Nezareti için ancak 6 milyon altın lira ayırabilirken, Dünyu Umumiye için 12 milyon altın lira civarında bir para ayırmak zorunda kalmıştır. Dünyu Umumiye'nin bütçedeki payı yüzde 34'tür! Bu durumda, eğitim hizmetlerine 554 bin altın lira, yani bütçenin yüzde 1,61'i kalmaktadır. Bu parayla da ancak mektepsiz maarif idare edilebilir.

Ne var ki, o tarihlerdeki yöneticilerimiz yabancı sermaye yoluyla sömürme mekanizmasını anlamamışlar, ya da anlamak istememişlerdir. 1908 hareketini yapan İttihatçıların ekonomik ve mali konulardaki tek otoritesi olan Cavit bey, geçmişin acı hatıralarına rağmen, «yabancı sermayesiz kalkınma olmaz» görüşünü savunmuştur. O tarihlere sadece bir tek kişi, milliyetçilerin toplandığı Türk Yurdu Dergisinde, yabancı sermayenin Türkiye'yi nasıl sömürdüğünü rakamlarla ortaya koymuştur. Bu da yabancı bir sosyalist olan Parvus'tur. Ama Parvus, milliyetçiliği ve Türkçülüğü sadece dilde Türkçeye gitmekten ibaret gören o zamanın Türk avdınlarına, yarı sömürge gerçeğini anlatamamıştır. Parvus, «Siz avcıları tarafından kuşatılmış bir av hayvanı gibi köseye sıkıştırıldığımızı hâlâ anlamıyorsanız size ne söyleyebilirim» diyerek yurduna dönmüştür.

Parvus'un sözlerini Mustafa Kemal anladı. Kapitulasyonları kaldıran, Dünyu Umumiye idaresine son veren Mustafa Kemal, yabancı sermayeyi de memleketten kovdu. Fakat az gelişmiş bir ülkede ekonomik bağımsızlığı gerçekleştirmenin tek yolu olan devletçi ve halkçı bir politika uygulama yoluna gidilmedi. Atatürk'ün etrafındaki kapitalist ülkeler okullarında yetiştirilmiş iktisatçı kadro, kapitalizmin dışında bir ekonomik sistem olabileceğini tasavvur dahi edemiyordu. Bu sebeple, yabancı sermayeyi kovam Türkiye millî bir kapitalizm kurma çabasına girdi. İş Bankası bu maksatla kuruldu, Sanayi Teşvik Kanunu bu maksatla çıkarıldı. Demiryolu ihaleleriyle ilk milliyetler yaratıldı. Ama devlet bütçesinden cömertçe beslenen yerli kapitalistler, memleketin sanayileşmesini de başarı kazanamadılar. Devletçilik bir zaruret halinde ortaya çıktı. Ne var ki 1930 lardan sonra ancak birkaç yıl uygulanabildi devletçilik bir sistem haline getirilemedi. Atatürk'ün de bunu gerçekleştirmeye ömrü yetmedi. Sonra İkinci Dünya Savaşı geldi. Harp yılları, toprak ağalarının ve kapitalistlerin hızla geliştiği ve güçlendiği bir dönem oldu. Hacıpaşa, harp zengini gibi o tarihlerde gazetelere geçen devimler, bu kapitalist gelişmeyi yansıtır.

Harbin yarattığı memnuniyetsizlikler ve dış politika icabı, çok partili hayata geçince, ekonomik bakımdan güçlenen kapitalistler ve toprak ağaları, siyasal partilerin kilit noktalarını ve böylece siyasal iktidarı ele geçirdiler. İhtilâlcî kadroya karşı, toprak reformu dolayısıyla başlayan muhalefet, bu sınıfın bir toprak ağasının liderliğinde iktidarı tek başına ele almaya vol açtı.

Halkı da peşinden sürükleyen bu toprak ağası-kapitalist koalisyonu halkın limitlerine cevap verecek güçte ve ehliyetinde değildi. Bu sebeple daha işin başında gözünü dışarıdaki kapitalist ağabeylerine çevirdi. Memleket ekonomisini yabancı kapitalistlere ardına kadar...

1945 te Sovyet tehditleri karşısında Türkiye'yi, «Biz, Sovyetlerle dostuz» diye yalnız bırakarak Amerika da Soğuk Harbin başlamasıyla bir ileri karakol olarak memleketimize ilgilenmeye başlamıştı. Türkiye de üsler kurmak istiyordu. Yerli kapitalist ve toprak ağası, Amerikanın özel çıkarları uğruna uzattığı ele dert elle sarıldı. Devletçilik unutuldu, devletçi plânlar rafa kaldırıldı. Söz artık Sam Amcanında. Sam Amca, «Kapitalist kalkınma yoluyla

seçmek şartıyla dış yardım veririm» diyor. Yerli kapitalistlerin ve toprak ağalarının da istediği buydu.

Dünya Bankasının kredileriyle, özel sanayinin finansmanı için bir banka kuruldu. Amerikanın tekinliğiyle, devlet fabrikaları satılmak istendi. Bu arada komik olaylar da oldu. Dünya Bankası, Seyhan Barajı için özel teşebbüs eliyle işletilmek şartıyla kredi veriyordu. Ama yerli sermaye bulmak mümkün olmuyordu. Sermayedarlık, Adana CHP ve DP başkanlarına da teklif edildi. Parti başkanlarının parası yoktu. Başkanlar, Ziraat Bankasından sağlanan kredilerle Çukurova Elektrik A.Ş. ne hissedar oldular. Memleket ekonomisi, karşılık paralar mekanizması ile özel teşebbüscü yönde tam bir kontrol altına alındı.

Yabancı sermayenin Türkiye'yi kalkındırması için zemin artık hazır. Amerikalılar, yabancı sermayeye her türlü imkânı tanıyan, kalkınırsınız, diyorlardı. 1951 de bir Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu çıkarıldı. Ama bu, yabancı sermayeyi getirmeye yetmedi. Amerikalı uzmanlar, 1951 kanunu noksan, kâr ve sermaye transferini sınırlandırıyor, tehditleri kaldıran, kalkınırsınız fikrini ileri sürdüler. Nihayet 1954 te yabancı sermayeye her türlü imkânı tanıyan Amerikalıların hazırladığı bir kanun kabul ettik. Kanunun savunucusu devrin Ticaret Bakanı Çelikbaş, «Türkiye üç sene sonra, beş sene sonra 25-30 seneden beri kat'ettiği mesafenin çok ötesinde merhale alacaktır» diyor. Bir milletvekili ise, yabancı sermayenin gelmesiyle İş Kanununu değiştirerek, günde 8 saat çalışmayı, 24 saate çıkartmak zorunda kalacağımızı ileri sürüyordu. O günlerde geleceği en iyi gören İnönü idi. İnönü, o zamanlar «Bugün Afrika kabileleri, kendi topraklarını işleten yabancılara karşı ayaklanmışlardır. Bizim iktidar, gül gibi toprağımıza, Afrika kabilelerinin koyduğu sermayeyi getirmek istiyor» görüşünü haklı olarak savunuyordu. Tenkitlere aldırın olmadı,

kanun çıktı. Amerikayla imzalanan istinlak garantisi anlaşmasıyla, gelecek şirketlerin devletleştirilmesi tehlikesi önendi. Amerikalılar, karşılık paralardan hisseleri ne düşen fonların bir kısmıyla, Amerikan şirketlerinin Türk parası ihtiyacını karşıladılar. Bu sayede Türkiye'ye bir miktar yabancı sermaye geldi. Ama bu sadece soğun sermayesi oldu. Döviz şeklinde gelen sermaye 1951-63 devresinde sadece 39 milyon liradır. Kâr ve diğer haklar için bu devrede yapılan transferler ise 124 milyon liradır. Yabancı şirketlerin kârları korkunçtur. Yıllık kârları sermayenin iki üç katıdır! Ve gelen sermaye, teknik bilgiyle ve büyük yatırımlara ihtiyaç gösteren yerli alanlara gitmemiş, montaj ve ambalaj sanayine yönelmiştir.

Amerikalıların ilgilendikleri ikinci konu, petrol idi. Siz petrol bulamazsınız, size petrol bulalım, dediler ve bir Petrol Kanunu hazırladılar. Kanunun gerekçesi «Petrolümüzü, büyük yabancı şirketlere vermekten başka çare yok» görüşünü açıkça savunacak kadar utanç vericiydi. Ne var ki bir cins kapitülasyon olan Petrol Kanununa rağmen, yabancı şirketler Türkiye'de önemli petrol kaynakları da bulamadılar. Belki de petrol bulmakla yeterli kadar ilgilenediler. Zira Libya ve Cezayirde petrol çıkması, Ortadoğu üretiminin hızla gelişmesi dolayısıyla yabancı şirketlerin, sağlanan büyük tavizlere rağmen, Türkiye'de petrol bulmakta menfaatli değildi. Dünyu Umumiye'nin yüzde 35 üstünde yürütülen ithalat çok daha kârlıydı. Yüksek fiyatla bu petrol ithalatı yüzünden yabancı şirketlere son 12 yılda 2 milyar Fransa üstünde açıklan para ödenmiştir. Esasen yabancı şirketler, petrol de bulsalar, bu, astarı yüzünden pahalı bir işti. Son hesaplar göstermektedir ki yabancı şirketler 1 milyon ton yerli ham petrol üretimi dolayısıyla, petrol kanununa göre 18 milyon dolar kâr transfer edebileceklerdir. Bu miktar petrolün tencizli ithal fiyatı ise, 15 milyon dolardır! Bu sebeple petrolümüzü

kendimizin bulup, kendimizin işletmesi şarttır. Yerli petrol bile yabancı şirketlerin elinde yabancılaşmaktadır! Kapitülasyon kanunu olan Petrol Kanunu kaldırılmaldır.

Halen petrol konusunda en büyük tehlike, yurt içi petrol satışlarının tamamen büyük yabancı şirketlere kapıtırılmasıdır. Millî satış şirketi olan Petrol Ofis, piyasanın yüzde 75'ini yabancılarla kapırmıştır. Yabancı şirketler, devletin, devlet şirketi olan Petrol Ofis'ten alışı-veriş yapmasına şiddetle karşı çıkarak, onu tamamen tasfiye etme çabası içindedirler. Devletin devletten alışı-verişini sağlayan Petrol Ofis kanun tasarısı 14 aydır parlamentodan çıkmamaktadır! Bu konuda bütün milliyetçiler uyanık olmalıydılar.

Şimdi bir de Maden Kanunu meselesi ortaya çıkmıştır. Yabancılar, madenlerimizle el koymak istemektedirler. Amerikalı uzman Mr. Ely'nin bol ücretle hazırladığı maden kanunu tasarısı, Anayasaya aykırı olarak madenlerin mülkiyetini yabancılara vermeyi öngörmektedir. Kamulaştırma ya ancak mahkeme karar verebilecek, o takdirde de bedel derhal ödenecektir. Halen dürüst teknisyenler, başta Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı olmak üzere, bu tasarıya karşı direnmektedirler. Fakat Parlâmentonun Konsorsiyum toplantısında, yardım şartı olarak liberal bir maden kanunu hazırlanması ileri sürmüşlerdir. Uyanık olmalıyız.

Truva atı rolünü oynayan başka bir yabancı sermaye örneği, Ereğli-Çelikçik. Normal şekilde 1 milyar liraya çıkabilecek olan tesisin maliyeti 3 milyar liraya çıkmıştır. Bütçeden ödenen miktar, 900 milyon lirayı bulmuştur. Yalnız dış kredilere kefil olan ve iç finansmanı garanti eden devlet, şirketin yüzde 51 hissesine de sahip olduğu halde, Amerikalılarla yapılan anlaşmaya göre şirketin söz sahibi değildir. Şirket, yerli ve Amerikalı bazı kapitalistlerin çiftliğidir. Çiftliğin bedelini, tekel durumunda çok yüksek fiyatla satış yoluyla Türk sanayicisi ve tüketicisi ödeyecektir. Bakanlar, durumu biliyor, ama kontrol edemiyoruz, yetkimiz yok, diyorlar. İsterlerse kontrol edebilirler, ama etmekten çekiniyorlar. Bir Bakan «Karşımıza Amerikan hükümeti çıkıyor» diyor. Demek ki 1 milyarlık tesis, 1 milyara çıkacak, 2 milyar farkı ve şirketin kârlarını milletçe ödeyeceğiz. Bu yüzden bütün sanayi mamullerinin fiyatı yükselecek. Fakat ağzımızı açıp söz söyleyemeyeceğiz. İşte yabancı sermaye böyle bir soğun kaynağı olmuş, memleketimiz Kurtuluş Savaşı öncesi yarı sömürge durumuna düşmüştür. Sözde yardım veren ülkelerin şimşeklerini üzerimize çekmemek korkusuyla, soğuma rıza gösterilmektedir. Halbuki, beşenmediğimiz Mısır, bir kâhik devresinde olduğu halde, gıda yardımını kesmeye kalkın Amerika'ya haysiyetli bir memlekete yakışır cevabı vermiştir. Johnson, Nâsıra gönderdiği bir mektupla, Mısırın Kongoların Kurtuluş Savaşına yaptığı silah yardımı durdurulmazsa, gıda yardımının kesileceğini bildirmişti. Yardımı politik maksatlarla kullanan Sam Amca, fakir Mısır halkını açlığa mahkûm etmekte bir sakınca görmüyordu. Bu son derece güç şartlarda dahi Başkan Nâsır, «Biz, hareket tarzımızı, Amerikalılardan öğrenecek değiliz. Hür bir devletiz. Amerika, gıda maddesi vermezse, haftada üç gün eksik et yeri. Daha az çay, daha az kahve içeriz... Ama hürriyetimize asla el sürdürmeyiz» diyor. Emperyalizme karşı çıkan Atatürk de böyle davranmış, böyle konuşmuştu. Ama şimdi yardım kesimini ellerinde tutanların karşısında boynumuz bükük. Artık Millî Kurtuluş Savaşını yapan, politik bağımsızlıktan sonra, ekonomik bağımsızlık peşinde koşan Türkiye değiliz. Millî Kurtuluş Savaşını Atatürk'ten sonra defnere etmiş, kaybetmiş bir Türkiyeyiz. Geçmiş iktidarlar Türkiye'mizi bir yarı sömürge yapmış, Dünyu Umumiye devrinin geri getirmişlerdir. Kurtuluşumuz, 1919 yılında olduğu gibi bir Millî Kurtuluş Savaşından geçmektir. Bütün milliyetçiler, bizi sömürge ve kalkınmamızı engelleyen emperyalizme karşı birleşmelidirler. Sosyalizm, bugünün değil, yarının meselesi. Bugünün meselesi, bizi yarı sömürge haline getiren emperyalizme dur diyerek, kökü dışarda kapitalizmi zararsız hale getirmek, siyasî ve ekonomik bağımı sızlığı gerçekleştirmek. Buna yeni bir Millî Kurtuluş Savaşı da diyebiliriz. Eğer Atatürkçü isek, eğer Atatürk Türkiye'sinde yaşamak arzindeyse, bu yeni Millî Kurtuluş Savaşını mutlaka kazanmak zorundayız.

"BASIN İLAN KURUMU"

Genel Müdürlük
Cağaloğlu, Türk Ocağı Caddesi No. 1
İstanbul
Telefon : 22 43 84 - 22 43 85
Telgraf Adresi : BASIN KURUMU

SUBELER	DİŞ MUHABİRLER
İstanbul	A.B.D.
Ankara	Almanya (Federal)
İzmir	Almanya
Adana	Avusturya
Bursa	Avustralya
Diyarbakır	Belçika
Erzurum	Bulgaristan
Eskişehir	Çekoslovakya
Konya	Danimarka
Zonguldak	Fransa
	Hollanda
	İngiltere
	İspanya
	İsrail
	İsveç
	İsviçre
	İtalya
	Japonya
	Lübnan
	Macaristan
	Norveç
	Pakistan
	Polonya
	Portekiz
	Romanya
	Yugoslavya
	Yunanistan